

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DOĞAN KARDEŞ ■ SEÇME ÖYKÜLER

Selçuk Baran

Öğle Saatleri

YAYI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

ÖĞLE SAATLERİ

Seçme Öyküler

•

Selçuk Baran

*Selçuk Baran'ın
YKY'deki kitapları:*

Arjantin Tangoları (öykü, 1992)
Güz Gelmeden (roman, 2000)
Ceviz Ağacına Kar Yağdı: Bütün Öyküleri (2008)
Bozkır Çiçekleri (roman, 2009)
Bir Solgun Adam (roman, 2010)

Doğan Kardeş
Porselen Bebek (öykü, 1996)
Öğle Saatleri - Seçme Öyküler (2015)

SELÇUK BARAN

Öğle Saatleri

Seçme Öyküler

Hazırlayan
Nursel Duruel

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları - 4468
Doğan Kardeş - 673
—ilkgençlik—

Öğle Saatleri - Seçme Öyküler / Selçuk Baran
Hazırlayan: Nursel Duruel

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Mas Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Hamidiye Mah. Soğuksu Cad. No: 3 Kağıthane-İstanbul
Telefon: (0 212) 294 10 00 e-posta: info@masmat.com.tr
Sertifika No: 12055

1. baskı: İstanbul, Ağustos 2015
ISBN 978-975-08-3376-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2015
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

İÇİNDEKİLER

Sunuş • 7

Kent Kırğını • 13

Haziran • 21

Bahçede • 30

Sarmaşıklar • 44

Tortu • 52

Öğle Saatleri • 59

Rose Bonbon • 71

Krizantemler • 82

Ağ • 90

Firavun Mezarı • 105

Porselen Bebek • 112

Selçuk Baran biyografisi • 123

Öykülerin yer aldığı kitaplar • 125

Sunuş

*Hiçbir şey sözcükleri kullanmak kadar güzel,
büyüleyici ve heyecan verici değildir.*

S. Baran'ın günlüğünden

Her çağın kendine özgü ruhunun, iyi ve kötü yanlarıyla, insanlar üzerinde belirleyici bir etkisi olduğunu düşünen, buna karşın kişinin “kendisi” olmasının, “birey” olmasının önemini vurgulayan bir yazardır Selçuk Baran. Dolayısıyla hem hayatta hem edebiyatta kişisel duyuş ve düşüncü önceler. Yedi öykü kitabındaki toplam atmış iki öyküsünde, bu yaklaşımın yaşa, cinsiyete, yaşam biçimine göre değişen farklı düzlemlerdeki sayısız çeşitlemesini serer önümüze.

Eleştirmen Füsun Akatlı, Baran'ın ilk kitabı *Haziran*'ı değerlendirirken “Öykü kişilerinin çoğu bir sıradanlığı, tekdüzeliği, alışılmışın boğuntu veren uyumunu bozmaya, aşmaya çabalayan, kendilerine, salt kendilerine ait yaşamalar arayan kişilerdir” diyordu. Yaşanan hayatlar, içinde bulunulan ortamlar, yapılan işler ne kadar farklı olursa olsun sıradanlığın, tekdüzeliğin yarattığı iç sıkıntısını en ağır biçimde duyumsayıp yaşayanlar kadınlardır Baran'ın öykülerinde. Bazıları, tam olarak adlandıramamış olsalar da farkındadırlar bunun, kendilerince çıkış yolu ararlar. Bazıları ise sorgulama fırsatı bula-

madan olanı olduğu gibi kabullenmek durumunda kalır ve huzursuz, mutsuz sürdürürler yaşamlarını. Çoğu için umut uzaktadır, sığınak ise doğadır; doğanın bin bir hali, özellikle çiçekler... Selçuk Baran'ın öykülerindeki çiçek bolluğuyla yazarlığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, eleştirmen Hande Öğüt'ün şu saptamasına katılmamak mümkün değildir: "Tıpkı kahramanı kadınların evlerini kişiselleştirme ve süsleme arzusu gibi Baran da öyküyü kucaklar ve sonsuz gelişime, yinelenmeye, çiçeklenmeye, yeşermeye götürür, ağaca, suya ve ateşe aşılır. Öyküleri kendi kozasına sığmaz, taşar, bir çiçek yağmuru olur, savrulur."

İyi eğitim görmüş, donanımı yüksek bir yazardır Selçuk Baran. Çocukluğundan itibaren sıkı bir edebiyat okuru olmasının yanı sıra sanatın başka dallarıyla da yakından ilgilenmiştir: En başta tutkuyla bağlı olduğu müzik, sonra resim, sinema ve diğer sanatlar. Hukukçu olarak alanıyla ilgili bilim dallarına, sosyolojiye, psikolojiye, ekonomiye, tarihe özel bir ilgi duyar. Ancak bunlarla yetinmez, merakları daha da öteye uzanır: Jeoloji, mitoloji, denizcilik vb... Bu çok renkli ve geniş birikimden süzölenler, öykülerini konu, olay, tema açısından zenginleştirdiği gibi öykü kişilerinin çeşitlenmesini sağlar; anlattığı kişi ve durumlara bakışını derinleştirir, felsefi boyut katar. Edebiyat beğenisinin ulaştığı düzey nedeniyle hiçbir zaman didaktiklik tuzağına düşmez.

Olayları, olguları, sorunlar, öykü kişilerinin, duygularını, düşüncelerini, başkalarıyla ilişkilerini, kısacası anlattığı her şeyi dibine kadar yoklamıştır Selçuk Baran. Kentli bir yazar olarak kenti ve kentlileri iyi tanır; kasabayı, köyü ve oralarda yaşananları da... İster bireyin yaşamını ele alsın, ister toplumsal bir soruna ya da olaya eğilsin, konularını seçerken ve yazarken telaşla güncele sarılanlardan değildir. Ona göre, öykü de roman da yeterince dinlenmiş, özömsenmiş gerçeklere dayanmalıdır. Öykülerinin çoğu kapalı mekânlarda, evlerde, işyerlerinde, otel ve kahvelerde geçer. İnsanların üstünkörü

de olsa birbirini tanıdığı, selamlaştığı, okula giden çocukların cıvıldaştığı sokaklar; kalabalıkların aktığı caddeler de onun öykü mekânları arasındadır; tatil yerleri ve kırılık alanlar da... Açık alanlar söz konusu olduğunda asıl ağırlık, küçüklü büyüklü bahçelerdedir; en çok da apartmanlar arasına sıkışmış arka bahçelerde; bir de onun öykülerini yazdığı tarihlerde Ankara'da pek azı kalmış olan boş arsalarda.

Evler, içe dönüklüğün simgesidir. Özellikle kadın kahramanlar açısından duyuların, sezişlerin, sessizce geçirtilmeye çalışılan bunalımların ya da kendini aşma ve özlemlerini gerçekleştirme arzusunun, özgürlük arayışının, hesaplaşmaların içsel mekânı... Balkonlar ve giderek küçülen, bahçeler ise dışa açılmayan ya da hastalık, yaşlılık gibi nedenlerle açılmayan öykü kişileri açısından ayrı bir anlam ve değer taşır.

Baran'ın öyküleri topluca okunduğunda 1960'lardan 1990'lı yıllara kadar toplumun nasıl bir değişim geçirdiği açık seçik görülür. Mekânlar somut yansıtıcısıdır değişimin, tıpkı ayrıntılarıyla betimlediği, simgesel yükleri olan eşyalar ve insanlar arasındaki ilişkiler gibi.

Öykücülüğümüzün en seçkin isimlerinden Selçuk Baran, kırıgın ayrıldı hayattan. İlk kitabı *Haziran*, 1973'te Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü'nü; *Anaların Hakkı*, 1978'de Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanmıştı. Romanları da ödüller almıştı ama yeterli değildi bu. Asıl hedefi olan okurlar, ne yazık ki, hak ettiği ölçüde değerlendirememişti onun yazdıklarını. Ölümden sonra öykülerinin toplu basımı yapıldı, romanları yeniden yayımlandı. Dostu Ülkü Ulurmak, ardında kalan yayımlanmamış yazılarını, günlüklerini, mektuplarını *Haziran'dan Kasım'a* başlığıyla kitaplaştırdı. Gala Pera Kültür ve Sanat Derneği, 2013'ten itibaren "Selçuk Baran Öykü Ödülü" düzenlemeye başladı.

"Sokaklarda" başlıklı öyküsünden alıntılarladığım aşağıdaki satırlarda, öykü kişisi Günayla'ya ait bir özelliği vurguluyor Selçuk Baran: *Hiçbir duygusunun, hiçbir düşüncesinin yitip gitme-*

sine razı olamazdı Günayla. Elinden gelse kâğıtlara yazmaz, taşlara kazırdı bütün yaşamını. Sanki işi yaşamak değil de, uzak geleceklere yazıtlar bırakmaktı.

Bu sözler, aynı zamanda yazarın kendisinin, günümüzün okurları olan sizlere ve gelecekteki okurlara, doğrudan seslenişidir sanki.

Elinizdeki seçkide yer alan öykü formundaki on bir “yazıt”ın, sizleri incelikler yazarı Selçuk Baran’ın bütün öykülerine ve diğer yapıtlarına götürmesini diliyorum.

*Nursel Duruel
Haziran, 2015*

ÖĞLE SAATLERİ

Kent Kırgını

Çok, çok eskidendi. Şimdi hatırlamıyorum ne zaman olduğunu. Daha önce bir kez daha dünyaya gelmişim de bütün bunlar o zaman başımdan geçmiş sanki... Öylesine uzak, öylesine yaşamımın dışında olup bitenler... Bunca uzağı nasıl oldu da birden hatırlayıverdin diyeceksiniz. Kimileyin olur böyle şeyler. Geçmişte, bir sokak köşesinde, güneşli bir sıra üzerinde ya da yatağa şöylece uzanıvermiş cıgarasını içerken koyup gittiğiniz solgun delikanlı, yıllar sonra bütün takım taklavatıyla çıkar gelir. Şaşarsınız. Belki sevinirsiniz de. Bu sabah elimden düşürdüm, bir tabak kırdım. Kırıkları toplarken gözüm parçalardan birine takıldı kaldı. Üzerindeki çiçekten ötürü. Bildiğimiz çiçeklerden hiçbirine benzemiyordu. Sarıya çalan boz rengi, püsküllü çiçekliğiyle ilk bakışta uydurma bir görünüşü vardı. Bir adı olabileceğini bile düşünemezsiniz. Oysa giderek gözümü ayıramaz oldum ve yaban gülü deyiverdim adına.

İyi ama yıllardır kullanırım bu tabağı. Anam vermişti bir zamanlar, tektir. Her sabah içine zeytinimi, peynirimi kor, kahvaltı ederim. Bu güzelim yaban gülü nerelere saklanmış da görememiştim onca zamandır. Belki kalabalığın arasında gözüme çarpmadı. Aklımda kaldığına göre, tabağın bir yanı silme konca, yaprak ve daha bir sürü ıvır zıvrıla doluydu. Üstüne üstlük bir de çepeçevre yeşil su çekilmiş kıyısına. Yaban gülüne boz rengi yakıştıran ustanın bir bildiği olmalıydı. Hem onu inadına gizleyip örtmediğini kim söyleyebilir? Yok, yok.

Her şeyin inceden inceye düşünölerek, tarifsiz bir titizlikle hesaplanarak çizildiği, boyandığı besbelli. Nedir, gülü gönlünce çizip boyayınca bir hal olmuş ustaya... İstemiş ki, yalnız kendinin olsun yapıtı... Bütün gözlerden gizlensin. Bu kez tutmuş bir sürü yaprağın, dalın, koncanın arasına saklayıvermiş. Ona kendisi gibi gönül verecek biri çıkıncaya dek el sürülmeden beklesin diye.

Sonra yaban gülümü alıp mutfaktan çıktım, masanın üzerine koydum. Örtünün kırmızısında daha bir ortaya çıkan, canlanan yüzünü seyrettim uzun uzun. Ceketimin, yorganımın, en sonunda da yeşil bir kumaş parçasının üzerine koydum. İşte o zaman, tam o zaman geçmiş zamanlardan bir ilk yaz, eski tanıdık yüzüyle, köşeyi dönüverdi.

Ankara'da iki katlı evlerin ve o evler arasına sıkışmış boş arsaların çokça olduğu zamanlardaydı. Bunu iyi biliyorum. Çünkü ben de böyle bir evde oturuyordum. Hatta zemin katı topraktı. Soldaki bölmeyi kömürlük olarak kullanırdım. Sağda, mutfak olması gereken yerde de bisikletim dururdu. Sekiz on basamakla çıkılan birinci katta iki oda ve banyo vardı. Evimin karşısında da kocaman boş bir arsa. Kirli çocukların oyunlarına, yaban otlarına, sokağın çöplerine ve onların arasında eşinen tavuklara cömertçesine açık, boş bir arsa.

O zamanlar naylon torbalar yoktu ki, boyu biraz uzamış otlara, komşu bahçelerin çitlerine takılıp herhangi bir esintiyile tıpkı bir yelken döküntüsü gibi çirkin çirkin şişkin kabarsın. Gazete, dergi filan dersiniz, şimdiki gibi çok okunmazdı öyle. Bu yüzden gazete kâğıdı bile değerliydi. Her işte kullanılırdı. Daha olmadı kiloyla satardınız. İşte bütün bunlardan ötürü rengi bozulmuş, üzeri gönül bulandıran lekelerle dolu kâğıt parçaları savrulmazdı oradan oraya. Yiyecek artıklarının hakkından da tavuklar geldiğinden, geriye çöp diye cam kırıklarından başka bir şey kalmazdı. Bu yüzden boş bir arsa denince insanın aklına dinlendirici bir genişlik ya da gürültülü bir şenlik yeri gelirdi.

Bir kent k rg nuyd m o zamanlar. Bu ne demeye gelir, d n-
yada anlatamam. Aradan onca zaman geçmiş, nereden bile-
yim. Ben kent k rg n  diyeyim, siz ne anlarsanız anlayın artık.

Bir kent k rg n  için yapılacak en akıllıca şey ba kent n g -
beğinde oturacak yerde, kırlara, köylere, uzaklara gidip orala-
ra yerle mektir. Ama o zaman da bir kent k rg n  olmaktan
 ıkardım. Oysa ben kent k rg nuyd m ve öylece de kalmak zo-
rundaydım. Başka bir şey olmak elimde değildi. Çünkü bu
sözünü ettiğim günlerde yalnızca naylon torbalar, temel  u-
kurları kazan greyderler ve sekiz on katlı blok apartmanlar
değildi bilmediklerimiz. Yeryüzünde i lerin iyi gitmediğini
sezip de insanların ve yaşamın böyle olmaması gerektiğini
d  nmeye ba lar, filozoflu u da edilgin bir durum saydığı-
nızdan küçümseyecek olursanız, size ba vuraca ınız bir tek
yol kalırd : Kent k rg n  olmak. Çünkü daha önce de anlattı-
 ım gibi, birçok şeyden haberimiz yoktu. Camus'nün kitapları
bile dilimize  evrilmemi ti daha. Ba kaldırmayı olsun nere-
den bilecektik.

Bir kent k rg n  olarak ne mi yapardım? Pek bir şey değil.
Orhan Veli'yi, Sait Faik'i, İstrati'yi (kim ne derse desin bence
onlar da birer kent k rg nydı) okur, karşı arsada e inen tavuk-
ları, oynayan çocukları seyrederdim. Daha başka neler yapar-
dım, pek hatırlamıyorum ya, gün zaten çabuk geçerdi. Günün
en önemli saatlerinin   le zamanı olduğunu söylemeliyim.
Daha doğrusu tam öğleden biraz sonra... Bir buçuk, iki, hatta
    suları... Yani  ocukların yemekte ya da   le uykusunda ol-
dukları sessiz,  l  saatler. Hiçbir g   bu saatlerde pencerenin
 n nde olmaktan alıkoyamazdı beni.  ylece tenhama çekilir,
beklerdim. Ve artık ne Orhan Veli, ne Sait Faik, ne bir başkası...

Çok beklemezdim ama...  nce solgun bir gölge d  erdi
kaldırıma. Ağır ağır ve çevresini yoklayarak gelirdi.  nce g l-
gesi gelirdi. Biraz durakladıktan sonra da kendisi. Kuca ında-
ki kolu kopuk bebeği, soluk giysileri, küçük k     k adımla-
rıyla öyle  rkekti ki!  rkek ve nerdeyse zavallı. Saçları hariç!

Omuzlarından aşağı inen kalın örgülerinde başkaldıran bir dirilik vardı. Hele boynunun önemsiz bir kıpırdanışıyla onları geriye doğru savurduğu zaman o iki yumuşak saç örgüsü birden canlanır, hışımla coşkun bir sel gibi kabarır, sonra tarifsiz bir alçakgönüllükle aşağılara doğru süzülürdü.

Nedime'ydi adı... Ben koymuştum. Nerede oturduğunu, anasını, babasını sorup soruşturmadım hiç. Böyle gayretkeşlikler bir kent kırımına yakışmaz; gerçek bir kent kırımını, kafasını fazla yormadan düşünmeye çalışır, o kadar. Ben de öyle yaptım. Ve bizim sokağın sonundaki apartmanın bodrumunda, bir göz odada oturduklarını öğrendim. Anasını biliyordum. Her sabah erkenden kapının önünden geçirdi. Yeşil etekli, pembe hırkalı bir kadıncağız. Soluk, külrengi ipekten bir de başörtüsü vardı. Evlere temizliğe, çamaşıra gider, gece oldu mu oturdukları apartmanın kapıcısıyla kırıştırdı. Kapıcının bir de karısı vardı tabii ama olanlara ses çıkarmaz, "hiç değilse gözümün önündeler ya," diye kendini avuturdu.

Nedime arsaya gelir gelmez, toprağın, köşede, karşı bahçenin çitiyle bitişik evin duvarı arasında çukurlaştığı yere varır, duvarın gölgesine mendilini serer, bebeğini de incitmeden üzerine yatırır. Yalnız kolsuz değil, üstelik hasta bir bebektir bu. Oturamazdı bile. Ancak yatar. Sessizdir. Ağladığı görülmemiştir. Nedime büyük bir özenle bakardı bebeğine. Hırpalamak için fazla sevip okşamaz, altını kirlettiğinde bile azarlamazdı. Bebeğinin yattığı yerde rahat olduğuna akli keşince gönül huzuruyla yanından ayrılır, arsayı dolaşmaya başlardı. Otları aralayıp bakar, taşların altını araştırır. Sonra yerden bir şeyler alır, kolundaki sepete kordu. Yalnız daha önce onları iyice bir gözden geçirir, gerekirse hohlayıp eteğine siler, sonra bir daha, bir daha bakardı.

Bunlar çiçekli porselen parçacıkları, renkli cam kırıklardı. Cam parçalarında gizlenen sevinç anları anlamaz, vakit geçirilmeden kenti dolaşıp boş arsalar, arsalarla boşaltılmış çöpler aramaya başladım. Bir altın arayıcısının tutkusu, coş-

kunluğu, gözü pekliği vardı içimde. Ve tıpkı bir altın arayıcısı gibi genç, dipdiri bir umutla doluydum. Yalnız asfalt yollar boyunca sıralanan arsaların değil, eski Ankara'nın kurulduğu tepelerin boş yamaçlarını da dolandım. Yukarı mahallelerin çöpleri buralara boşaltılırdı kestirmeden. Oralara yığılmış on yıllık, yirmi yıllık çöpleri eşeledim.

Bulduklarımı kocaman bir kesekâğıdına doldurup eve getirir, güzelce yıkadıktan sonra yatağımin, masamın ya da renkli kumaş parçalarının üzerine serer, çeşitli ışıklar altında seyrederdim. Kırmızı, mavi, sarı, yeşil billurlar; üzerinde güller, kasımpatıları, karanfiller, çeşitli biçimlerde yapraklar çizili porselenler, akla gelebilen her türlü rengin iç içe geçtiği çiniler, neler neler yoktu ki! Sonra onları sırayla birer ikişer, ancak Nedime'nin bulabileceği yerlere, bir ot kümesinin dibine, bir taşın altına bırakırdım. Evet, iki dosttук artık. Bizi sevindiren, coşturan ortak bir uğraşımız vardı. Benim sevdiğim renklerin, çiçeklerin, pırıltıların onu da coşturması akıl almaz bir şeydi... Mavi bir Çin porselenini hatırlıyorum. Bulunca nasıl sevinmiştim. Nedime iki gün sonra bir teneke kutuyu kaldırıp da altında mavi çiçekli Çin porselenini görünce durgunlaşiverdi birden, önce saygıyla elinde tuttu. Sonra ellerini, kollarının olanca uzunluğuyla gökyüzüne kaldırdı. Ayak parmaklarının ucunda yükselmiş, kollarını alabildiğine uzatmıştı. Olağanüstü bir güçle gerilmiş ince bedeni o garip bataklık kuşlarını andırıyordu. Çok değil, az sonra küçük kumru göğsünü titreten bir çığlıkla fırlayacak, gökyüzünün derinliklerine doğru yitip gidecekti. O anda nasıl olduysa oldu, başını çevirdi ve pence-remi gördü. Beni görüp görmediğini bilmiyorum, ama bakış-larımın farkındaydı. Bir süre katlandı onlara, sonra yavaş yavaş kollarını indirdi. Bütün bedeni gevşeyiverdi.

Toprak zeminli mutfağın serinliğine sığındığım çok sıcak bir ağustos günüydü. Toprak serin, badanası silinmiş duvarla-rın çevrelediği oda iyice loştı ya, dışarıdaki kızgın güneş içimdeydi gene de. Onun sicağında bir kötülük çiçeği boy atı-

verdi birden. Bir türlü söküp atamadığım bir kötülük çiçeği. Bir kent kırılganının solgunluğuna, silikliğine yaraşmayacak denli cırlak, kışkırtıcı renklerle alev alev. Durmaksızın belli ediyordu kendini. Fıskırıp sürmek, dışarılara ta arsaya doğru taşmak, zehirli damlalarını saçmak istiyordu.

Dayanamadım, kalktım; pantolonumun ceplerini cam parçalarıyla doldurdum. Hepsini avuç avuç arsaya serptim, güneşin çıplak, beyaz, kör eden ışığında renklere bulandı toprak, ölü bir ejderhanın derisi gibi ıslıl ıslıl yandı. Sonra odama çıktım. Eskisi gibi çocuksu bir coşkunlukla değil –ne gezer!– bir türlü önleyemediğim şeytanca bir gülümsemeyle beklemeye koyuldum. Önce çılgına döndü Nedime, oradan oraya koştu, sıçradı, bütün cam kırıklarını eteğine doldurup arsanın gölgeli köşesine çekildi. Nedir, yoksulluk çocukları zamanından önce olgunlaştırır. Çocuklara özgü, her fırsatta açılmaya hazır merak tomurcuğu, onlarda kuşkunun terli, sıcak soluğuyla kapanıverir. Az sonra Nedime’nin çocuksu sevinci de sönüverdi. Kuşku dalgınlaştırdı onu. Ağır ağır cicilerini topladı, sepetine doldurdu ve yorgun adımlarla vaktinden önce arsadan ayrıldı.

Bu kötü oyunu tekrarlamadım bir daha. Ama olan olmuştu. Arsaya zorla gelir gibi hali vardı Nedime’nin. Kesinlikle anlayamadığı yalnızca belli belirsiz varlığını duyuran bir sırrın ağırlığı altında yorgun görünüyordu. Onunla birlikte benim de şen, tasasız gönlümü bir keder bürüyüyordu. Öfkeli, hırçın, tedirgin bir adam oldum ben de.

Derken sonbahar geldi. Otlar sarardı, kurudu, giderek incelendi. Sert rüzgârlarda öfkeyle, hınçla sallandılar; kimileri köklerinden kurtulup oradan oraya sızlana sızlana sürüklediler. Yağmurlar başladı. Arsa, yer yer su birikintileriyle doldu. Sokağın çocukları çamurlu sularda kâğıt sandallar yüzdürdüler. Bu arada okullar da açılmıştı. Nedime’yi ancak okula giderken görüyordum. Kül renkli okul giysisi, ince yüzünü bütün bütün ufaltan kocaman beyaz yakasıyla önü sıra zıpla-

yan, didişen, çığrışan çocukların beş on adım gerisinden, çantasını sonsuz bir yük gibi taşıyarak isteksiz isteksiz yürüyordu.

Arsaya uğramıyordu artık. Önünden geçerken başını çevirip bakmıyordu bile oraya. Daha ilk kar düşmemişti, yolumdan da geçmez oldu. Yolunu değiştirmiş olmalıydı. Ta ötelere dolanıp gidiyordu besbelli okula. Ama adım gibi biliyordum, havalar düzelsin arsa eski şenliğine kavuşsun, Nedime gene gelecekti.

Kış geçti, bahar geldi, nisan yağmurlarının ardından arsayı yemyeşil taze otlar bürüdü. Mayıs güneşinde diz boyu yükseldiler. Ama Nedime gelmedi. Yağmurlar dindi. Arsada kırmızı gelincikler, sarılı beyazlı papatyalar açtı. Nedime hâlâ görünmüyordu. Sonunda her şeyi anladım: Babası gelip götürmüştü Nedime'yi. Tabii bir de babası vardı Nedime'nin. Daha önce söylemeyi unutmuşum ama vardı. Hem her çocuğun bir babası olur. Yalnız bu karısından ayrı yaşıyordu. Nasıl derler, bozuşmuşlardı. Çok eskiden... Daha doğrusu adam şeydi... evet hapisteydi bir süredir. İşte şimdi, yani kışın, hapisten çıkmıştı. İş tutmuştu bir Anadolu kasabasında. Terzilik yapıyordu. Kendisine küçük bir ev dönecek hale gelince kızını yanına almak istemişti. Nedime'nin anası da olmaz dememişti. Öyle kızını başından atmak istediğinden ötürü sanmayın. Ana değil mi, elbette severdi kızını. Ama göz açıp kapayıncaya dek bir genç kız olacaktı Nedime. İnce, uzun, alımlı... O zaman bir erkek gerekli değil miydi yanına?

Yaz başlangıcıydı. Birtakım yabancı adamlar geldiler arabayla. Arsayı ölçtüler, biçtiler. Enini, boyunu adımladılar. Kafa kafaya verip uzun boylu konuştular. Üç dört gün sonra art arda gelen kamyonlar kum, çakıl, taş kereste ve demir çubuklar yığdılar bir köşeye.

Sonunu bekleyemedim. Oralarda duramazdım artık. Çıktım küçük evimden. İçi cam kırıklarıyla dolu kesekâğıdını, bisikletimi bıraktım. Üniversiteli arkadaşlarımla oturdukları iki

odali bir daireye taşındım. Yarıda bıraktığım fakülteye devama başladım.

İşte böyle... Bir kent kırıgınıydım ben o zamanlar. Uzun örgüleri omuzlarından aşağı sallanan bir de kız çocuğu vardı. Üzeri çiçekli porselen parçacıkları, renkli camlar toplardık beraberce, işimiz buydu. Ve iki dosttuk biz. Sessizce sevişen iki sadık dost... Sonra gitti. Beni insanlara, taşıt gürültülerine, kitaplara, üzerinde sınırsız kâğıt yığılı masalara bıraktı, gitti.

Sonra hepsi üşüşüverdi. İnsanlar gülücükleri, silahları, oyuncakları ve her şeyleriyle geldiler. Tanıştık, seviştik, kavga ettik, kimi zaman birlikte, kimi zaman karşı karşıya.

Yıllar var, o eski sokaktan geçmedim.

1970

Haziran

Nuri, bütün kış boyunca soğuktan yakındı durdu. Kaç yıldır böylesine soğuk bir kış olmamıştı. Bu yüzden geçen yıl diktirdiği paltosunu kalın bir kumaştan yaptırmak hiç aklına gelmemişti. İşte şimdi de sıfırın altında on beş derece soğukta titreyip duruyordu. Hem soğuk olan yalnız dışarısı mıydı? Zaman zaman kömür bittiğinden kaloriferler de yanmayıveriyordu. Apartman yöneticisi “kömür yok, para da yok,” deyip çıkıyordu işin içinden. Anlaşılan kimse böylesi bir kışa hazırlıklı değildi. Çalıştığı yer bile soğuktan Nuri’nin. Memurlar masalarının başında paltolarını çıkartmadan oturuyorlardı. Kısacası günün her saatinde, yatağında bile üşüyordu Nuri. Bu yüzden kış boyunca somurttu. Karısıyla konuşmadı. Isınmak için olacak, cıgara üstüne cıgara içti. Karı koca sık sık sinemaya gittiler. Sinemalar sıcak oluyordu hep. Sevim (karısı), onun somurtkanlığından yakındıkça, Nuri: “Ne yapalım,” diye karşı çıkıyordu, “belki sen benim kadar çok üşümüyorsundur. Her insanın dayanıklılığı bir olmaz ki! Sen de sıcağa gelemezsin sözgelimi. Yazın güneşin altında beş dakika yürüsen bayılacak hale gelirsin. Bense hiç yakınmam sıcaktan. Hem senin hiç değilse çalıştığın yer soğuk değil. Okulları kömürsüz bırakmıyorlar. Keşke ben de öğretmen olsaydım!”

“İnsan bir kez yakınmaya başlamasın,” dedi Sevim de, “hiç susmaz artık. Soğuk der, yakındır. Sıcak der, yakındır. Gazete geç geldi, çorba tuzlu olmuş... Söylenir de söylenir. Kırk yıl-

da bir azıcık üşüyecek oldun, kıyameti koparıyorsun. Suratından düşen bin parça... Ne yapalım, herkes üşüyor.”

“Bir çay yap da bari konyakla içeyim. İçim ısınsın.”

Mart ayı gelince Nuri'nin üşmesi geçti. Kömür boldu. Soğuklar azalmıştı. Paltosu da, kendisini ısıtmaya yetiyordu. Bu yüzden eve döndüğünde merdivenleri ılık çalarak çıkıyordu. Kapıyı açıp koridorda terliklerini giyerken de bir şarkı mırıldanıyordu. Gerçi bütün bunları yapmak pek içinden gelmiyordu ama sırasında pekâlâ yakınmayan biri olabileceğini karısına göstermek istiyordu. Nedir, “gönlüm hep seni arıyor, neredesin sen,” diye mırıldanarak yapmacık bir taşkınlıkla içeri girdiği akşam Sevim onu azarlayıverdi:

“Şarkı, türkü söylemenin de tam sırası hani,” dedi. “Üstelik yanlış da söylüyorsun. Hiç kulağın yok senin. Şimdiye dek bir tek şarkıyı doğru dürüst söylediğini duymadım.”

“Canım şarkı söylemek istiyorsa, doğru yanlış aldırılmaz söylerim. İçimden geliyor, sevinçliyim, türkü söylüyorum. Ne var bunda kızacak, anlamıyorum doğrusu. Yoksa bir engel mi var? Sözelimi biri filan mı öldü? Yas mı tutmak zorundayız?”

“Kimse ölmedi canım. Niye ölsün ki! Ama ne denli sıkıntılı olduğumu görüyorsun. İnsanın sıkılması için de ille birinin ölmesi gerekmez tabii.”

Sonra oturduğu koltuğun yan tarafında, yerde duran gazeteyi eline alarak rastgele birkaç haber başlığı okudu. “KUM OCAĞI ÇÖKTÜ. Beş işçi yaralandı. İşçilerden birinin durumu ağır...” ... “Emirgân Koruluğu'nda mankenler ilkbahar modellerini sundular.” ... Sonra “SAMİMİ İSENİZ” başlığını taşıyan bir makaleyi okumaya başladı... Okurken bir ara sesi tarazlandı. Çabuk toparladı kendini. Gene de yazıyı sonuna dek okumadan gazeteyi yere bıraktı. Oysa sıradan bir başmakaleydi okuduğu. “Sinirleri bozuk besbelli,” diye düşündü Nuri. Artık canı şarkı söylemek istemiyordu.

“Bahar geliyor,” dedi birden Sevim uğursuz bir haber veriyormuş gibi. “Yakında, ağaçlar tomurcuklanır. Erikler, kayı-

sılar çiçeğe durur. Sonra bir de bakarsın, ortalık yemyeşil olmuş. Gökyüzü de güneş ışığında mavi mavi parlıyor, kuşlar ötüşüyor.”

Nuri karısının yüzüne baktı. Kadının derinleşip uzayan yüz çizgileri, camdan vuran ışıktaki, kalın, boz renkli lekelerle dönüşüyordu. Koltuğunda garip bir oturuşu vardı. Nerdeyse kayıp yere düşecekti. Tekdüze ses tonundaki boğukluk Nuri’yi ürküttü. Sebepsiz yere bahardan korkmaya başladı. Elinden gelse kışa, o soğuk günlere doğru gerisin geri koşup gidecekti.

“Çimenler yeşerecek,” dedi o da elinde olmadan aynı hüznün ve bıkkınlık dolu sesle. “Sokaklarda çiçekler satılacak... Laleler, papatyalar...”

“Papatyaları sevmiyorum. Bakımsız, unutulmuş mezarların üzerinde açarlar en çok. Babamın bir arkadaşı vardı; papatya gübresi olmak istemem derdi.”

Yemekte çorba içerken:

“Bu evden çıkalım,” diye önerdi Sevim birden.

“Hadi canım sen de, iş çıkarma durup dururken.”

“Bıktım bu evden... Güneş almıyor. Pencereden bakınca ne gökyüzü görünüyor, ne de bir ağaç. İki çatının arasına sıkışmış bir bulut parçası görebiliyorum ancak. Ya da iki, üç dal... Yalnızca üç dal koskoca bir ağaç demek değildir ki! Bir bulutun da bütün biçimini görmek gerek... Şöyle yukarılara çıksak... Çankaya’ya, Ayrancı’ya doğru... Ne dersin?”

“Oralarda evler pahalı olur. Paramız yetmez.”

“Küçük bir daireye taşınırız. Ne olur? Çok istiyorum. Bıktım artık bu evden dedim sana.”

“Canın değişiklik istiyorsa neden bir çocuk doğurmuyorsun? Ne biçim kadınsın sen? Kadın dediğin çocuk sahibi olmayı ister.”

“Ancak sağlıklı insanların çocuğu olmalı bence. Benim baş ağrılarım var. Senin miden bozuk. Sinirlerimiz de sağlam değil. Bak ellerime, titreyip duruyor. Sonra çok içki içiyorsun sen. Bu yüzden sağlıklı bir çocuğumuz olacağını sanmıyorum.

Kışın soğuktan, yazın sıcaktan yakınan, baharda da ağaç, çiçek yüzü görmeyecek olan bir çocuğu ne diye doğurmalı? En iyisi taşınalım buradan... Bir aya varmaz leylaklar açar. Başımı pencereden uzatınca mor çiçekler açmış bir leylak fidanı görmek hakkım doğrusu."

"Bir de bana yakınmamak gerektiğini söyleyip duruyordun. Deminden beri yalnızca yakınıyorsun oysa."

"Ben de şu yakınmalarım bitsin diye taşınmak istiyorum zaten. Geniş ufuklu, bahçeli bir eve taşınınca yakınmam için bir neden kalmayacak ortada."

"İyi öyleyse taşınalım. Hem bu kez fuel oil'li bir apartman bulalım da kömür derdimiz olmasın. Kışın üşümeyelim evimizde."

Uzun uzun aradılar. Tanışları da yardım etti. Ama Sevim'in istediği gibi bir ev bulmak kolay olmadı. Kimi daireler çok yüksekteydi; uzaklarda boy atmış kavaklara, meşelere, geniş bir göğe rahatça yayılan bulutlara bakıyordu da doğru dürüst bir bahçesi yoktu. Oysa Sevim çiçek de görmek istiyordu. Kimilerinin küçük de olsa bakımlı bir bahçesi vardı ama bu kez de göğü, bulutları, yaşını başını almış soylu bir ağacı görmek olanağınız yoktu. Sonunda yatak odasından geniş bir gök görünen, salonu, mutfağı da apartmanın önündeki güllü, leylaklı, hatta çamlı bir bahçeye bakan bir apartman dairesi buldular. Dairenin pek küçük olmasına da aldırmadılar. "Eşyanın bir kısmını atarız olmazsa," dediler.

Bütün ağaçların yaprağa durduğu, güllerin tomurcuklandığı günlerde yeni evlerine taşındılar. Nedir, Sevim, atması gerekli gibi görünen eşyalarından bir türlü vazgeçememişti. "Çocukluğumda içinde yıkandığım leğen... Nasıl olur da atarım," diyordu. "Aaa genç kızlık karyolam... Dünyada vazgeçmem. Evet, iki kahve takımımız daha var ama bunları da en iyi arkadaşım armağan etti... O koltuk babamdan kalma... Rahmetli emekli olduktan sonra bütün gün gazete okurdu üzerinde. Yatak odası çok dar ama gene sığar bir köşeciğe.

Modası geçmişse geçmiş, ne olacak, sandığın dibinde durur. İlk buluşmamızda giydiğim etek ceket bu, ne çabuk unuttun...”

Bunun üzerine Nuri bütün kışlıklarını üst üste yığdı (paltosu hariç), kapıcıyı çağırdı. “Götür şunları,” dedi. Karısı şaşırды: “Deli mi oldun? Gelecek kışa ne yapacaksın?”

“Daha çok var kışa... Gerekirse yenisini alırım. Hem ne bileyim canım, belki de sonbahara dek yaşamayız. Yani ben yaşamam demek istiyorum. Kusura bakma, saçmalıyor muyum, neyim... Daha doğrusu sonbahara varana dek her şey değişebilir. Yalnız bütün bu eşyalar gereğinden çok göründü bana. Bir kısmını atmamakla kıyamet kopmaz.”

Böylece yeni evlerine taşındılar. Yalnız her şey üst üsteydi. Büfeyi, ayaklarını çıkarıp duvara çakmak zorunda kalmışlar, altına da yemek masasını sürmüşlerdi. Yatağa yatmak için önce Sevim’in babasından kalma koltuğun, daha sonra da bir sandığın üzerinden aşmaları gerekiyordu. Sevim’in genç kızlık somyası, naylonla örtülerek banyonun duvarına dayatılmıştı. “Gördün ya, yerleştik işte,” diyordu Sevim kocasına. Diyordu ya, aslını sorarsanız evin içinde oraya buraya çarpmadan yürümek olanaksızdı. Tabii önemli olan biri mutfağın, öteki de yatak odasının önünde bulunan iki küçük balkonu.

Yatak odasının balkonundan geniş, boş bir arsa görünüyordu ve arsa şimdilik yemyeşildi. Yağmur yağdı mı, çeşitli genişlikte su birikintileriyle doluyor; çevre apartmanların, ağaçların yansımalarıyla, sular üzerinde birbirine geçmiş renk buğularından garip şekiller oluşuyordu. Hele balkona küçük bir halı serip de üzerine uzandınız mıydı, akıp giden bulutları seyredebilirdiniz. Onlar da cumartesilerini ve pazarlarını balkonda yatarak geçiriyorlardı. Mutfağın önündeki balkon aşağıdaki bahçeye bakıyordu. Gerçi beşinci katta oturduklarından fidanlar biraz küçük görünüyordu, ama ıslak çimin, güllerin kokuları iyice duyuluyordu. İşten döndüklerinde iki tabure atıyorlardı mutfak balkonuna ve kollarını balkon demir-

lerine dayayıp aşıya bakıyorlardı. Karşıda iki blok ötedeki yapının önünde bir askeri cip duruyordu devamlı... Yapının bulunduğu sokağı kesen bir başka sokağın iki başında da sten tabancalı jandarmalar... Gür yeşillikli ağaçların gizlediği bir bahçeden çocuk sesleri geliyordu. Çocuklar belki de saklam-baç oynuyorlardı.

“Nasıl, mutlu musun?” diye soruyordu karısına Nuri. Sevim yavaşça başını sallıyor, ama mutlu görünmüyordu. Sonra kalkıyor, içerde, mutfakta kabak kızartıyordu. Nuri sarımsaklı cacık, taze nane kokusu duyuyor; aşıda, bahçede oynayan kapıcının çocuğuna seslenip bir şişe rakı aldırıyordu.

“Böyle her akşam rakı içersen kirayı nasıl öderiz?”

Hakkı vardı Sevim’in. Nuri paltosunu sattı. “Kışa çok var nasıl olsa,” diye düşündü, “hele kış gelsin çaresine bakarız. Şimdilik bu parayla yirmi şişe rakı alınır.” İki yüz elli lirayı bir iskemleye çıkıp büfenin üzerinde duran vazunun içine koydu.

Bir gece yağmur yağdığından balkona çıkamamışlardı. Mutfaktaki küçük masaya karşılıklı oturmuş kahve içiyorlardı.

“Ne dersin,” diye sordu Sevim. Sesi hafifçe titriyordu. “İyi yapmadık mı? Bu evde de pek mutlu değiliz sanırım. Taşınmamız bir işe yaramadı.”

“Yoo,” diye yanıtladı Nuri kuru bir sesle. “Ben öyle düşünmüyorum. Bulutları, çimenleri, ağaçları görmek istiyorduk. Hepsini her gün doyasıya görüyoruz işte. Bence bir ömür boyu bütün bu güzelliklerin özlemini çekip durmak iyi bir şey değil... Bak, eskisi gibi sinemaya bile gitmiyoruz artık. Tanışlarımıza da gitmiyoruz.”

“İyi değil yalnızlık...”

Sevim hafifçe içini çekip kahve fincanlarını kaldırdı.

“Yasak da değil... Kanunlarda yazıyor mu yasak diye? Kararnamelerde, bildirilerde de böyle bir şey yok...”

Akşamları yağmur yoksa ellerinden geldiğince balkonlardan birinde oturuyorlar, sonra yatıyorlardı. Sevim kitap

okuyordu bir süre yatakta. Ve kocasının yatak odasında cıgara içmesine ses çıkarmıyordu. Onun da bir şeylerle oyalanması gerekliydi eninde sonunda. Arada kendisini çok etkileyen bölümleri yüksek sesle kocasına okurdu. Nuri karısının yüksek sesle kitap okumasından hoşlanmazdı. Çünkü okuduklarından fazla etkilendiğinden midir nedir, sesi kırılı kırılıverirdi Sevim'in. Bu da Nuri'yi sinirlendirirdi.

"Keşke sen de kitap okusan... Okumayı sevsen... Böyle yanımda sıkılıp durduğunu görünce üzülüyorum."

"Sıkıldığımı nereden çıkardın? Ne güzel yatıyorum işte. Bilmem neden son günlerde canım hep yatmak istiyor. Yoruluyorum besbelli. Radyo yanı başımda. Cıgara içiyorum... Sonra sen de bir şeyler okuyorsun arada... Neden canım sıkılsın ki!"

Aslında kapalı bir bozkır kentinin bütün yaz görünümlelerinden ellerinden geldiğince yararlanıyorlardı. Yağmur hazzı boyunca hep yağdığından zaman zaman balkondan ayrılp mutfak masasının başına oturmak ya da yatağa yatmak zorunda kalıyorlardı, ama ikide bir kapanıp açan gök, değişik kalınlık ve renkteki bulutlardan sızan güneş ışığının ağaçlar, çimenler, su birikintileri üzerine yansması da ayrıca oyalıyordu onları. Hele yağmur diner dinmez kuşların hep birlikte şakımaları...

Yağmurun yağmak üzere olduğu kapalı bir havada yatakta yatıyordu gene Nuri. Garip bir pembeliğin camdan sızdığını gördü. Işığın nereden geldiğini merak etti. Çünkü kurşun rengindeydi gök. Yangın olabilir miydi? Yerinden kalkıp balkona çıktı. Batıda, kat kat bulut yığınlarının ince bir çatlak boyunca aralandığını, şimşegın bir anlık görüntüsünü andıran bu çatlaktan günbatımı pembeliğinin gösterişsiz, kendi halinde sızdığını gördü. Pek ölgün, pek kayıtsız bir pembelikti bu ama bulutların yeryüzüne saldığı karamsarlığa başkaldırarak her yanı büyüğü bir renge boğuyordu. Nuri, Sevim'i çağırmaı düşündü bir an. Sonra vazgeçti. Ocağın başında, önünde önlüğüyle makarnaya salça hazırlayan karısı öyle uzaklardaydı ki!

Pembelik iyice soluk parlak gümüş rengini alana dek bekledi balkonda Nuri. Pembeliğin yitip gitmesiyle birlikte hafif bir rüzgâr çıktı; yağmur bulutlarını önüne katıp güneye doğru götürdü. Ve Nuri bulutlardan temizlenen doğu yakasında belirmeye başlayan yıldızları gördü. Hiç olmazsa şimdi çağırmalıydı Sevim'i. Çünkü daha dün yıldızları göremediğinden yakınıyordu. "Kentte ışıklar öyle bol ki, yıldızlar seçilmiyor," diyordu. Sanki yaşaması, yıldızların görünmesine bağlıymış gibi konuşmuştu. Ya da iki üç saatlik bir ömrü kalmıştı da yıldızları görmek son dileğiydi. Zaten artık çok yaşamayacak gibi solgun, yorgun, isteksizdi Sevim. İyice de zayıflamıştı. Bütün bunlar gerçekten önemli miydi? Üzülmesi gerekmez miydi Nuri'nin? Bilmiyordu. Ellerini balkonun soğuk demirlerine koyup bekledi. Yıldızlar, sağdaki henüz tamamlanmamış boş yapının karanlığı üzerinden birer birer çıkıyor sonra yok oluveriyordu. Yapının iki yanında ışıklar yanmıştı çünkü. Ve yıldızların, henüz bütün bütün kararmamış gökteki solgun ışıkları, neonlarla, flüoresanlarla, cıvalı lambalarla başa çıkamıyordu. "İşte her şey eskisi gibi," diye düşündü Nuri. "Yani bir çaresizliktir gidiyor. Ya da ben bilmiyorum savaşmayı. Bilenler vardır belki. Olur ya... Ama bana ne onlardan? Birçokları gibi duvarların arasına sığınıp, orada güven içinde yaşamaya alıştım, öyle eğitildim. Esintili kırlar, ıssız dağ başları ürkütürdü beni. Dalgalı denizin ortasında kalsam, ne yapacağımı şaşırıverirdim."

Haziran sonuna doğru yağmurlar dindi. Sıcaklar bastırdı. Küçük bahçede renk renk güller, aslanağzıları, filbaharlar, avize çiçekleri açtı. Nuri, ansızın bastıran bir sağanak yüzünden içeri kaçmak korkusu olmaksızın, rahatça oturuyordu balkonda. Bulunduğu yerden batı yanı pek görünmüyordu ama günbatımının kızılığы belli belirsiz seziliyordu gene de. Bir aşağıdaki kadın balkonuna dek yükselen akasya türünden bir ağacın yapraklarına takıldı gözü. Yapraklar telek damarlarıyla çaprazlama sıralanmışlardı. En üsttekilerden başladı,

daha alttakileri, en alttakileri görmeye çalıştı. Her katta yeşilin rengi değişiyordu. Birden, gittikçe koyulaşan, nerdeyse kararan yeşillerin arasında bir pembelik gördü. Yosunlu bir gölün derinliklerinden vuruyor gibiydi. Biraz daha eğildi.

“Şuna bak,” diye konuştu kendi kendine, “yaprakların boşluğunda hiç titremeden duran bir ışık... Ya da renk... Karıştırıyorum sanırsam. Ama zararı yok. Çünkü yeniden başlamak mümkün... Kim engel olabilir? Sevim mi? O ütü yapıyor. Bir de türkü tutturmıştır. Ben de doğru ya da yanlış aklıma eseni yapıyorum. İçkili olduğumu söylerler belki. Ama palto mu satmadım mı? Kimse kınayamaz beni. Kınasalar da habermim olmaz. Öldüm çünkü. Evet, böyle de ölünebilir. Kayıtsızlık içinde...”

Pembelik genişledi, genişledi, dağıldı... Dünya kocaman pembe bir top oldu. Ve Nuri’nin avuçlarından sıyrılıp boşluğa doğru fırladı. O sırada Sevim ütünün fişine uzandı, prizden çekti. Evin önündeki sokaktan kocaman bir kamyon geçiyordu.

1972

Bahçede

Yeşilliği azalmış, orta yeri kaplayan çimenlerin, yoncaların üzerine sarılı, kahverengili kavak yapraklarının döküldüğü bahçede sırt dayayacak yeri hafifçe kalkık açılır-kapanır bir somya dururdu. Sabahları, dokuza doğru kırmızı yün sabahlıklı bir kadın, siyah-beyaz kareli üç küçük şilte yerleştirirdi somyanın üzerine; sonra temiz bir çarşaf serer, beyaz kılıflı bir de yastık kordu.

Daha sonra pijamasının üzerine kol ağızları, yakası koyu kahveden, boz renkli ev ceketi giymiş bir adam gelirdi. Çok ağır yürüyerek... Bedeni ince uzun, saçları ağarmış bir adam. Yüzü, elleri solgundu, kanı çekilmiş gibiydi. Adam yatağa uzanınca, kadın, mavi bir battaniye örterdi üzerine. Sonra ayakta durur, beklerdi. İki-üç dakika beklerdi. Arada solmuş bir çiçeği koparır, yerlerde sürünen kâğıt parçalarını toplardı sessizce. Adam, yüzünü kendisine doğru çevirince gitmesi gerektiğini anlar, uzun kırmızı etekleri kuru yapraklara değerek, küçük bir arka kapıdan eve girerdi.

O gidince adam gözlerini kapatırdı.

Kırlarda, o ıssız dağ başlarında sürüsünü otlatan bir çobanın günleri gibi uzun günler vardı önünde. Koyunlarını ağıla sokmuş ve yıldızların altına uzanmış bir çobanın tasassızlığıyla yattığı sanılabilirdi... Öylesine kımıltısızdı. Ama yorgunluktan kendine belli edemediği bir sabırsızlığı vardı: Hepsini, her şeyi değil, bazı yanlışları olsun düzeltebilmek... Ölmenin, zıbarıvermek olmadığını anlamak gibi...

Bir zamanlar pek içli dışlı olduğu gündelik yaşantısı, ondan kopup gitmişti. Ancak yeni öğrendikleriyle biçimlenebilecek, saydam, ağırlıksız bir maddeydi çevre. Üzerine hiçbir şey çizilmemiş kocaman bir cam parçası... Arkasındakileri bile göstermeyen. Ama yeni şeyler öğrenmek de öyle zordu ki! Hem güçsüz, çekingen ve uyuşuktu. Korkuyordu da... her yenilik bir bıçak sivriliğiyle dalıyordu bilincine.

Önce sesler vardı. Çünkü, gözleri hep kapalı duruyordu. Yorgunluktan, görmek korkusundan, en çok da yüzüne vuran güneşten ötürü. Gözlerini açtığında, yağmur damlalarıyla kaplı bir camın ardından çok ışıklı bir caddeyi gözlüyormuşçasına mor, turuncu, yeşil, köpüklerle kaplanıyordu kirpiklerinin uçları. Bahçe, ağaçlar, karşıda ve iki yanda yükselen iki katlı evler, boyuna çalkalanıp duran derin bir suyun ardından görünüyordu, renk renk. Ya da garip ışıltılı bir karanlık... Adam bütün bunları sevmeyi öğrenebilirdi. Yadsımayı da... Ama vakti vardı. Ya da öyle sanıyordu. Öyle sanmak istiyordu.

Sesler... Işık ipliklerinin oynadığı dalların arasından yabancı dilde söylenen şarkılar gibi anlaşılmasız sözcüklerle belirliyor, sonra değişik biçimlerde birtakım nesnelere dönüşerek bahçenin orasına burasına yerleşiyordu. Adam, ertesi gün onları yeniden tanıyor, bir ad bulup koyuyor, gene de kendini inandıramıyordu. Uzaklardan bir kadın sesi, geniş yaylar çizerek atlıyor, bahçede otların arasına gizleniyordu. Bir çocuk bir anlık bağırtısıyla bir direk dikiyordu duvarın dibine.

Adam bahçeyi seviyordu. Her şeyiyle onundu bahçe. İçinde yaşadığı sessizliği, durgunluğu, yenilikleri, adsız korkularını, canlanmaya yeltenemeyen umutlarını tamamlıyor, büttünlüyordu. Önünde sayısız yollar vardı. Bir gün eskiden yürüdüğü yolun sonuna gelmiş ve birden ötekileri de görmüştü. Kırmızı ışıklar içindeki garip semtlere uzanan yollar... Dibinde derilerinden irinler akan, etleri kokuşmuş varlıkların kaynaştığı geniş bataklık uçurumlarında son bulanlar... doğudan

batıya insansız uzanan kızıl bozkırlara varanlar... ulu çamların altında, gezintiye elverişli kokulu patikalar... Erdemin pısrık, korkak ve çalımli, günahınsa, sessiz, serin ve suçsuz olduğuna inanmak, inanabilmek... Pis kokan hiçbir karanlık köşe bırakmadan sokakları tanımak... cami avlularında kara giyimli kocakarıları itelemek, kaldırımlarda etekleri uçuşarak koşan kızların uzun, özgür, rüzgârlı saçlarına değebilmek...

En iyisini, en uygununu seçmek zorundaydı. Geçmişe, o ağır hastalığı hazırlayan günlere akıl danışmadan sormadan... Bu fırsat, yaşama fırsatı bir daha eline geçmeyecekti çünkü. Ama güçsüz isteklerdi bunlar. Ancak kımıltısızca yatarak beklemeğe yönelen istekler... Gene de bahçe onu hep destekliyordu. Adam bahçeye güveniyordu.

Ama EV başkaydı... Ev ona durmaksızın bir *şeyler*'i anımsatıyordu. Bahçe kararıp da ortalık serinleyince eve girmek zorundaydı. Bunu da hiç istemiyordu. Korkulu bir düş, her gece tekrarlanan bir karabasandı ev. Yoğun bir kokusu vardı. Daha bahçeye açılan o küçük kapıya varmadan duyuluyordu. Eski, yıpranmış gene de güçlü, eskidikçe, yıprandıkça içine aldıklarını keyfince biçimlendiren, ezen, kıyasıya sindiren bir koku... Adama kısa, çok kısa bir süre sonra gene eski günlere dönmenin eşiğinde olduğunu zalimce tekrarlıyordu.... Bıkıp usanmadan... Yakında banyoda, musluğun önünde dikelip tıraş olacak, yüzünü kestiğinde, karısı kesik yere şap sürecek ve söylenecekti gene:

— Acıymıyor musun kanına? Dikkatli olsana biraz!

Sonra gazeteler olacaktı... Kahvaltısını bitirip de ikinci bardak çayını içerken okuduğu o karaltılı sayfalar, iyice kurumamış matbaa mürekkebi kokusuyla birlikte ilgisizliğine aktarılmışa çalışılan yüzlerce insanın kendi sevgileri, acıları, yerine konmaz kayıpları, utançları, öç duyguları... belki yüksek sesle bir iki dakika sürecek olan dehşeti kahvaltı masasına da duyurulan yıkımlar... Ve ölüm ilânları... Vefat'lar... Acı

kayıp'lar... Çok acı kayıp'lar... Sonra sokak kapısından çıkış... Kapının arkasından kapanışı... Kilidin yuvasına girerken çıkardığı tıkırtı. Her zamanki aynı tıkırtı... Ne ayrılıklara ne kavuşmalara uzanmayan, anlamsız ve boş.

"Hayır," diyordu adam bütün güçsüzlüğüyle. Sonra bir "eğer", "Hayır"ı –o çok güçsüzce söylenmiş olsa da anlamından ötürü etkisini yitirmeyen hayır'ı– gölgeliyordu.

Eğer güvenmeyi yadsıyabilseydi...

Eğer sevdiklerini sevmemeyi başarabilseydi...

Nasıl olursa olsun yeni öğrendiklerini de sevmeyi.

"Hayır"la "eğer" arasında ağır ağır ilerleyen duyguları sonunda bitkin düşürüyordu adamı.

Bir ikindi üzeri, güneşin çekildiği ve adamın öğle uykusundan yeni uyandığı bir ikindi üzeri, sessizliğe alışkın kulakları, sessizlikteki küçük değişikliği seziverdi. Korkak, saygılı bir sürtünme... Kuru yaprakların az uzaktan çıtırdayışı... Başını çevirdi. Bitişik bahçede dolaşan yirmi yaşlarında bir genç kızla göz göze geldi.

— İyi akşamlar, dedi kız ve iki bahçe arasındaki alçak çite yaklaştı.

Bahçede duymağa alıştığı seslerden farklıydı bu ses. Ne söylenildiği açık-seçik anlaşılıyordu hiç değilse... Şimdiye kadar pek çok kimsenin ona "iyi akşamlar" dediğini unutmuş olsa bile... Yüzlerce yol silindi. Adam, istediği yolu seçmiş gibi oldu.

— İyi akşamlar, dedi o da.

Kız karşılıklı bir konuşmayı sürdürmek ister gibi duruyordu. Ama ikisi arasında nasılsa gelişivermiş bir durum, önemsiz de olsa kurtarılması gereken bir başlangıç sezinleyemediğinden, suskunluğundan sıkılmıyor, yalnızca bir şeyler söylemiş olmak için konuşmağa da yanaşmıyordu.

Adam gerekli bütün başlangıçları –kendisini yatağa bağlayan güçsüzlüğüne karşın– bir sıçrayışta aştı ve:

— Gelsenize yanıma, dedi.

Kız hiçbir şey söylemeden, sanki bahçeye çıktığından beri bu çağırışı bekliyormuş gibi, kısıcak eteklerinin elverdiği rahatlıkla çiti aştı ve adamın yanına geldi. Durdu. Kızıla çalan uzun, sarı saçları omuzlarından aşağı iniyordu. Kararsızdı. Yaşantıları öyle az ve süreksizdi ki, yüzünde kesin bir anlam bulmak güçtü. Herhangi bir durumu kolaylıkla kabullenibilir, yüzü de ona göre herhangi bir anlama bürünebilirdi. Şimdilik kolluyordu belki de. Elinde çiçekli kâğıtla kaplanmış bir kitap vardı.

— Otursanıza, dedi adam, yanbaşındaki sandalyeyi göstererek. — Adınız neydi? Sizinle hiç tanışmadık değil mi? Oysa kapı komşuyuz. Ama ben sizi şimdiye kadar hiç görmedim.

— Adım Zuhal, dedi kız kısaca.

Adam, ona uzun süren bir bıkkınlığın sonunda ilk kez apaçık gördüğü şaşırtıcı bir güzellik gibi, uzun yağmurlardan sonra gelen güneşli havalar gibi, yorucu bir araba yolculuğunda bir dönemecin hemen ardında beliriveren suyun maviliğini seyreder gibi, yorgun bir sevinçle, az sonra yitirivermek korkusunun yarattığı tedirginlikle inanmayarak bakıyordu.

— Benim adım da Ekrem, dedi kısa bir süre sonra ve utanılacak bir söz söylüyormuş gibi. — Tuhaf değil mi?

— Neden?

— Bir ad taşımam ve bunun ille de Ekrem olması. Ölmüş biri sanıyorum ben bu Ekrem'i. Birkaç kez aynı adı tekrarlamaya kalkışsam, hiç yaşamamış gibi olacak. Çünkü zaten öyle çok söylenildi ki!

Zuhal'in yüzünde bir değişiklik olmadı. Yani, kadınların şaşırdıkları, korktukları ya da hiçbir şey anlamadıkları zaman çoğunlukla yaptıkları gibi gereksiz yere gülmedi. Ciddiydi yüzü. Yalnızca bakışlarını karşı bahçenin duvarı üstünden yükselen iğde ağacına dikmişti, o kadar.

Akşam oluyordu. Bahçenin sağ ucuna sığınmış olan üçgen biçimindeki güneş lekesi yok olmuştu. Güneş ışığı karşı

evin üst camlarındaydı şimdi. Mavi ışıltılı turuncularla yanıp duruyordu. Sessizlik daha bir yoğunlaşmıştı. Uzaklarda bir tahtanın bir başka tahtaya vurmasından çıkan tekdüze tıkırtılar vardı yalnızca. Bir de alacakaranlıkla başlayan nemin, bahçenin tabanını kaplayan yaprak kümelerini usulca aralamasıyla duyulan çürüksü koku.

İnsan dünyaya yeni gelmişti. Şimdi, şu anda... İlk işi de bir tahtayı ötekine sürtmek olmuştu. Böyle yapınca da varlık nedenini kavrayıvermişti. İlk duyduğu koku çürük yaprak kokusuydu. Sevmişti bu kokuyu. Bahar çiçekleri nasıl kokar, bilmesi gerekmezdi ille de.

Nasıl olsa vakti vardı, öğrenirdi. Şimdilik, mademki çürük yaprakların kokusunu sevmişti, yeterdi.

— Neden susuyorsunuz? Bir şeyler anlatsanıza!

— Ne anlatayım?

— Aklınıza ne gelirse... Eğer anlatacak bir şeyiniz yoksa, şu elinizdeki kitaptan söz edin bari... bilir misiniz, kitaplara çok saygım vardır benim. Kitapçı vitrinlerini seyretmeğe bayılırım. Ne düzenli dururlar raflarda... Bana sorarsanız, biraz aristokratır kitaplar. Herhangi biri, kitapçıya gidip kitap satın alamaz sanırım, cebinde ne kadar çok parası olursa olsun. Sözceliği ben... Bir kitapçıya girdiğimi, “bana falanca kitabı verin,” dediğimi düşünüyorum da... Olacak iş değil. Gerçekten bilmediğimiz şeyleri söylerler, yepyeni bir şeyler öğretirler mi bari? Hani, gerçekten işe yarayan, zor durumda kaldığımızda bize yardımcı olan şeyler... Değilse yazık! Ben bazı kitaplar okudum. Birtakım hikâyeler demek istiyorum. Memurları, çay içen kadınları falan anlatıyordu. Nasıl sıkıldım bilemezsiniz. Ben de memurum çünkü. Karımsa komşularıyla çay içmeğe bayılır. Bu hikâyeleri yazan ne diye böyle sıkıcı konulara el attı diye uzun boylu düşündüğümü de anımsıyorum. Belki de hiç memur olmamıştı ömründe. Çünkü, devlet dairelerini bilseydi gerçekten, oturup yazmağa, başkalarına da okutmağa kalkışmazdı. Belki de kendisi aylığın biriydi... Bakın, aylaklardan sözeden bir kita-

bı severek okuyabileceğimi sanıyorum. İnsana yaşamın böyle-sine aptal ve sıkıcı olmadığını öğreten kitaplar vardır değil mi? Bir yanlışlığı düzeltmeğe çalışan kitaplar... ama ben hiç aramadım onları. Belki vaktim olmadı. Hem insanın bir yerde denenmemiş bir umudu olmalı bence... Saklı kalmalı.

Birden sustu. Uzun süredir bu denli uzun konuşmamıştı. Soluk soluğaydı şimdi. Yüzü de kızarmıştı. Bir süre bekledi, solukları düzene girip, bedenini ansızın kaplayan sıcaklık geçinceye kadar.

— Çok okuyan biri gibi konuşuyorsunuz ama, dedi kız hafifçe kızarak ve ille de bir şey söylemesi gerektiğini düşünerek. — Hani, nasıl derler, *kitabı* mi?

Adamın cevap vermediğini görünce daha bir kızardı.

— Kötü bir şey söylemedim, değil mi? diye sordu. — Kızmadınız ya bana?

— Yok canım! Kızdığımı da nereden çıkardınız? Demek *kitabı* konuştum. Eskiden kimse konuşmamı *kitabı* bulmazdı. Belki de bir yenilik bu. Demek ki değişmişim. Değişmeyi öyle istiyorum ki... Ama kitabı konuşarak değil. Başka türlü... Söz-gelişi, eskiden saygılı adamdım. “Hayır” demesini öğretmemişlerdi bana hiç. Hiç değilse önce “evet” deyip arkadan gelen cümleyi bir “ama” ile başlatmalıydı. Birisini reddetmekten utanırdım. Şimdi tanıdıklarımın, hısımlarımın beni görmeğe gelmelerini yasak ettim. Bu hakkı kendimde gördüm. Ölümün eşiğinden dönenlerin bazı ayrıcalıkları olmalı, diye düşünmüş olmalıyım. Yoksa bu yalnızca bir bahane miydi? Hastalığımın arkasına sığınıp sığınmadığımı bilmiyorum.. Yoo, bilmiyorum. Sizi buraya çağırırken de hastalığıma sığındım. Hasta olmasaydım siz de buraya gelmezsiniz, öyle değil mi? Sonra hasta olmasaydım...sizinle böyle açık açık konuşamazdım. Beni gene kitabî mi buluyorsunuz yoksa?

— Yoo, hayır. Demin böyle söylemiş olduğum için gerçekten üzgünüm. Aslında başka bir şey söylemek istemiştin. Daha doğrusu... Hiç... Yok bir şey.

— Söyleyin, susmayın ne olur?

— Sanki, şey gibiydi... Yapay da diyemeyeceğim. Çok uzun süredir belki de kendi kendinize söyledığınız, söylemek istediğiniz konuları tekrarlar gibiydiniz.

Ekrem sesini çıkarmadı. Hafifçe gülümsüyordu.

— Siz çok okuyorsunuz galiba, dedi. — Bahçeye bile kitapla indiğinize bakılırsa... Öğrenci misiniz?

— Evet.

— Elinizdeki ders kitabı mı yoksa?

— Hayır.

— Görebilir miyim?

Zuhal'in uzattığı kitabı alıp bir-iki sayfasını çevirdi. Gözüne ilişen satırları şöyle bir okudu.

— Bir gün bana da okursunuz, dedi ve kitabı geri verdi.

Kitabı geri verdikten sonra da eli havada kaldı öylece. Bir şey bekler, ister gibi değil de, rastgele uzatılmış ya da unutulmuş gibi açılmıştı avucu. Zuhal elini belirsiz bir çekinmeyle kendisine çok yabancı olan avucun içine koydu. Adamın parmakları kızın elinin üzerine doğru kapandı. Kırılacak bir şeymiş gibi özenle tuttu bir süre onu, sonra bıraktı.

"Küçük, korkak, uçmayı hiç denememiş, gene de uçmaya can atan bir kuş gibi," diye düşündü. Ve avucunu dolduran ağırlıksız, serin, çırpıntılı dokunuşu hep duydu. Gece uykuya dalarken bile sol elinin parmakları bir şeyi tutarcasına bükük duruyordu.

Ondan sonraki günler, her ikindi komşu bahçeye gitti Zuhal. Pek konuşmadan oturuyor, sessizliğin içinden arada bir kopup gelen sesleri dinliyorlardı. Zuhal de alışmıştı seslere kulak vermeğe... Düşen bir yaprak... bakımsızlıktan, biçilmekten fazla uzamış çimenlere tırmanan böcekler... duvarın üzerinde kedi adımları... çoook uzaklardan bir klakson... çocuğunu çağıran bir kadın sesi... Arada Ekrem, gözkapaklarını aralamak gereğini bile duymadan kolunu uzatıyordu. Zuhal de ilk günkü gibi elini kendisine doğru uzanan ve sessizce bir

dilekte bulunan avucun içine koyuyordu. Ne bir görevdi bu Zuhal için, ne de güçlü bir istek... O anda yapılması olağan bir hareketti yalnızca. Zamanla akşam serinliğinde üşüyen ellerinin Ekrem'in avuçlarında ısınmasına alıştı. Belki de o kadar... Belki de...

— Öyle serin ki elleriniz, demişti bir gün Ekrem, — Onları yüzümde de duymak isterdim... İşte böyle... Elleriniz yüzüme yeni bir biçim verdi, farkında mısınız? Yüzümü değiştirdiniz.

Zuhal fakültede dersi olmadığı günler sabahları da uğruyordu. Sabahları güneş sessizliği duymalarını engelliyor, böylelikle küçük sesler önemini yitiriyordu. Onlar da güneşi, güneşin sıcaklığını, aydınlığını, renklere verdiği canlılığı duyuyorlardı. Güneşin altında sevinçli oluyordu Ekrem. Gene konuşmuyordu ama bol ışıktaki yüzü pembeleşiyor, arada Zuhal'e baktığında gözleri ışıltılı ışıltılı yanıyordu. Kimileyin küçük şakalar yaptığı bile oluyordu.

Arada Ekrem'in karısı geliyordu yanlarına. Oturmağa pek yanaşmıyor, uzun, koyu kırmızı sabahlığı sırtında, ayakta dikiyordu. Solgun bir yüzü vardı. Aralarında çokça aklar bulunan saçlarını alacalı bir eşarpı arkaya doğru çekiyordu. Donmuş kalmış bir gözyaşı perdesinin altında gözleri rengini yitirmiş gibiydi. Elleri ceplerinde olurdu hep. Durmaksızın kıpırdayan, görünmeyen bir şeyleri teker teker elleyip yoklayan elleri... Arada çıkarırdı onları cebinden. Bu kez de ellerini ceplerinin çevresinde dolaştırırdı. Bir kadının ütü yaparken, yufka açarken, dikey dikerkenki şaşmazlığıyla tekrarlanır dururdu hareketler. İnsana ürküntü veren bir şaşmazlık... Kim bilir belki de böylece bir şeyleri geçiştiriyor olmalıydı. Zamanı, kocasının hastalığını ve Zuhal'in orada bulunuşunu. Kendisini rahatsız eden her şeyi kırıntılar haline getirip ceplerine dolduruyor, sonra da teker teker çıkarıp sabahlığının kumaşına sürte sürte yok ediyordu.

Kırık, yorgun, tekdüze bir sesle yavan şeyler anlatırdı. Loş evindeki tatsız yaşantısının hesabını verir gibi:

— İki-üç parça çamaşır vardı, kalkar kalkmaz yıkayıverdim. Kahvaltıdan sonra da dolma sarıp ocağa koydum.

Ya da sızlanırdı:

— Omzumun ağrısı tuttu gene. Sonbahar geldi ya... Bu halle kalktım, bir de cam sildim.

Bu kadar olabilir miydi? Ama ya yanlış yargılıyorsa onu Zuhal? Bu yavan konuşmalar ürkek bir doğa hayvanının tek düze, yalın ve bilinmeyen tehlikelerle dolu yaşamını saklamak içinse... Korunmak için gizleniyorsa... Belki de, evli kadınların çoğunun, gerekliliği unutulmuş bir eşya olmayı kabullendikleri durumu yaşadığı bile söylenemezdi. Zuhal'in bir yanıyla ayrı olduğu, Ekrem'in hepten yadsıdığı çevreden kopmalarını kolaylaştıran bahçeyi; tedirgin, kuşkulu, güvensiz hareketleriyle o yaratmamış mıydı? Durmaksızın dökülen yaprakları kimseler süpürmüyordu. Ama bahçenin her köşesinde bir başka renk görülebilirdi. Özenildiği için değil de, salt kendi haline bırakıldığı, önemsenmediği için, kendisine sunulan özgürlükten yararlanarak büyüyen, açan çiçekler vardı. Bunların bir adının bulunduğundan bile emin olamazdı insan. Yalnızca bu bahçeye özgü gibiydiler. Birbirine girmiş çimenlerin, yoncaların arasındaki yosunlu taşlar, belki de dünyanın henüz insansız olduğu zamanlardan kalmaydı. Bütün bunları biliyor muydu? Bilmemesi daha güzel değil miydi?

Tanıştıklarının yedinci günü bir akşamüzeri,

— Bugün kendimi çok iyi hissediyorum, dedi Ekrem. – Tıpkı sabahları olduğu gibi bir hafiflik var üzerimde. Şarkı bile söyleyebilirim. Biraz okumaz mısınız kitabınızdan? Onu her gün taşıdığının farkında değilim sanıyordunuz belki. Öyle değil mi?.. O kadar çok tuttunuz ki elinizde, eskidi bile. Biraz daha beklersek yazıları da silinecek. Böylece benim denememiş umudum, kaçırılmış bir fırsat olacak nerdeyse. Hadi, okuyun ne olur! Yoo, öyle en baştan değil. Ne gereği var? Bence her şeyin bir başlangıcı olması hiç de gerekli değil. Hatta sonu olması da... Unutun bütün başlangıçları. Bütün olabile-

cek sonları da... Ortadan rastgele yakaladığınızla yetinin. Bu güç, bu yürek peklığı var sizde. Yapabilirsiniz. Hadi, şimdi ortadan bir yerden açın kitabınızı. Gözünüze ilışen ilk satırdan okumağa başlayın. Gerçi oldukça karardı ortalık... Gene de okuyabilirsiniz. Çünkü gözleriniz bakmaktan yorulmamış henüz. Öyle genç ki onlar... Çok konuştum gene. İşte susuyorum. Gözlerimi de kapadım, sizi dinliyorum.

Zuhal 114. sayfayı açtı. Bilmeden. Bir raslantı sonucu. Sayfanın ortasından okumağa başladı:

— “Odanın bir tarafında birisi ‘Ah, korkak’ diye gülüyordu. Wjera’nın sesiydi bu. Ama biz birbirimize sarılı kaldık ve birlikte tahammül ettik.”

— Durun, diye Zuhal’in okumasını yarıda kesti Ekrem.

— Son cümleyi bir daha okur musunuz?

— “Ama biz birbirimize sarılı kaldık ve birlikte tahammül ettik.”

— Teşekkür ederim. Çok teşekkür ederim... Wjera adını taşıyan bir kadın olabilir mi? Beklenmedik bir şey bu. Ne demektir Wjera? Her şey olabilir... Mutlu ırmak, düşünen taş, yağmur çiçeğı, güz gözleri... Dolmuş şoförüne yüz elli kuruş öderken, hesap cetvellerini imzalarken düşünebilir miydim? Bir ses durup dururken “Wjera” desin ve bu Wjera... ama bugünlük bu kadar yeter. Hadi gidin artık. Ortalık serinledi. Üstelik sizin battaniyeniz de yok.

Kasımın ortasına doğru yağmurlar başladı. Yağmurlu günler boyunca bahçeye çıkmak söz konusu değildi artık. Ekrem, yatak odasının dar penceresinden ıslak, hüzünlü bahçeyi seyretti durdu. Yağmur üç gün yağdı. Dördüncü gün güneş çıktı. Hava henüz soğuktu ama Ekrem kalın bir kazak giyip bahçeye çıkmak için diretti. Ve gün boyunca Zuhal’i bekledi. Saat dörtte Zuhal geldiğinde onu oldukça zayıflamış, sararmış buldu. Solukları da düzensizdi.

— Sabahtan beri sizi bekliyorum, dedi Ekrem, nerdeyse Zuhal’i azarlayarak. — Bugünün çarşamba olduğunu, öğle-

den sonra derse gideceğinizi biliyordum gerçi. Gene de bekledim.

Başkaca bir şey konuşmadı. Yorgundu. Kolunu battaniyesinin altından çıkarıp Zuhal'e uzatamayacak kadar yorgun. Gözlerini kapatıp öylece yattı. Bir ara:

— Ben böyle gözlerim kapalı yatarken siz sessizce kalkıp gitmezsiniz değil mi? diye sordu. — Giderken haber verin hiç değilse.

Uzun sürdü sonbahar o yıl. Uzun ve güneşli bir sonbahar oldu. Arada yağmur yağıyordu ama üç günden fazla sürmüyordu. Gene de havalar dışarıda, yatakta kırıltısız yatılmayacak kadar serinlemişti. Karısı kaygılıydı. Çünkü soğuk dokunuyordu Ekrem'e. Ama o dayanabildiği kadar bahçede kalmak için direniyordu.

Bir gün bahçede otururlarken Ekrem, Zuhal'e sordu:

— Şu sarı çiçeklere ne derler?

— Krizantem.

— Öyle ya, krizantem tabii. Ne güzel bir ad... Krizantem. Bütün çiçek adlarını öğrenmeliydim. Geç kaldım... Yanılıyorsam mevsimin son çiçeğidir krizantem. Krizantemler bile solunca artık kış geldi demektir, değil mi? Kışın bu bahçede açan bir çiçek bulabilir miyiz dersiniz?.. Hayır mı? Kışın bütün çiçekler ölür demek ki... Hatta belki kışın bahçe bile kalmaz artık.

Bir süre gözlerini kapayıp hiç kımıltısız yattı.

— Bakın, yüzüm gene eski biçimini aldı. Bıktığım biçimini... aynaya bakmadan biliyorum bunu. Hadi yüzümü gene değiştirin. Siz neyi, ne kadar değiştirebilirsiniz ki! İnsan ne kadar uğraşabilir? Kocaman bir yanlışlığı değiştirmek... Hem de böyle yattığım yerden. Üstelik dünyayı hiç tanımıyorum. Birden fark ettim bunu. Baksanıza çiçek adlarını bile bilmiyorum. Elli beş yaşındayım. Hayatı bana nasıl öğrettilerse öyle tanıyorum. Yani yanlış, saçma ve yüzeyden. Hayatımızı bozan ölümünden de kötü bir şey var mı? Var tabii... Ama bütün bunla-

rı öğrenmem için vakit çok geç. Oysa güneşin henüz sıcak olduğu günlerde her şey biraz mümkün gibiydi. Alışılmışın dışına çıktığım o ilk andan sonra her şey mümkün gibiydi. Hadi, gidin artık. Olmuyor... Olmadığını siz de biliyorsunuz.

Aralık ayı, dinmeyen yağmurları, yüklü, kara bulutları ve soğuğuyla geldi. Bahçedeki somya içeri alındı. Artık Zuhal, Ekrem'i evinde, yatak odasında görüyordu. Ekrem evin içinde solgun ve somurtkandı, Zuhal yanındayken bile. Birlikte, pencereden, yağmurun altında ıslanan bahçeye bakıyorlardı. Hiç konuşmadan. Yağmurun sabahtan beri yağdığı bir günün akşamında, Ekrem, Zuhal'den gene kitap okumasını istedi. Zuhal, her zamanki gibi rastgele bir sayfayı açtı, okudu:

“Elinde olmaksızın patikadan ayrılıyor ve bu genişliğiyle birçok yönler bir anda kendisinin olabilirmiş gibi, kolları açık, kırlarda koşuyor, koşuyordu. Sonra kendini rastgele bir yerde, bir çalı gerisine atıyor ve ona dikkat eden bulunmuyordu. Bir düdük yontuyor, aldığı taşı ufak bir yırtıcı hayvana fırlatıyor, yere eğilip bir böceğin yolunu değiştiriyordu. Bütün bunlar bir kaderi oluşturmuyor, tabiat üzerinden geçer gibi geçiyordu.”

— Demek yere eğilip bir böceğin yolunu değiştirebiliyordu, ha? Bir böceğin yolunu değiştirmek, yırtıcı bir hayvana taş atmak, hatta bir düdük yontmak... Söğüt dalından tabii. Bakın, bunu ben de becerebilirim... Kolları iki yana açık — nasıldı? — evet, bütün yönler kendisinin olabilirmiş gibi. Kolları iki yana açık koşmak... Amaçsız! Ve amaçsız bir düdük yontmak... Başka şeyler de söylenebilir: Yaşlı bir adamı her gün yoklamak... Amaçsız. Ona amaçsız kitap okumak. Nerdeyse ölecek bir adamın yanında saatlerce oturmak sabrını göstermek... Bütün bunlar bir kaderi oluşturur mu dersiniz?

Tükenmiş gibiydi. Gene de son güçlerini umursamadan harcaayıp, yıkıcı, yıpratıcı bir sevinci sürdürmeğe uğraşıyordu.

Artık vaktin geç olduğunu, gitmesi gerektiğini düşünüyordu Zuhâl, ama Ekrem, kızın her davranışında ellerini tutuyor, bırakmıyordu. Karısı, yukarda çamaşır yıkıyor, çamaşır makinasının uğultusu, arada, yağmurun azaldığı sıralarda duyuluyordu. Kadın bir ara aşağı indiğinde:

— Ne olur, diye yalvardı Zuhâl'e, — çamaşırım bitene kadar otursanız. Bu akşam yalnız kalmamalı.

— Olur, dedi Zuhâl, beklerim.

Kadın, Zuhâl'e teşekkür ederek yukarıya çıktı.

— Yanınızda isteğiniz kadar kalırım, dedi Zuhâl Ekrem'e — Ama artık konuşmayın.

— Hadi canım siz de! Sevecen bir hemşire rolü oynamaktan vazgeçin artık. Bu akşam istediğimi yapmaktan kimse alıkoymaz beni... Susun, karşı koymak yok! Sevincimi bana bırakın. Sonunda bu acı tadı tadabilmekten duyduğum sevincimi. O benimdir. Sizse sessiz bir tanıksınız, öyle değil mi? Sevgili tanıgım benim!

O gece yağmur durmaksızın yağdı. Zuhâl'in yatak odasının altına rastlayan kömürlüğün teneke damında hüznle tıprıdayarak yağdı durdu. Ara ara uykudan uyandı Zuhâl. Ama komşu evin ışıklarının bütün gece yandığını, kapıların açılıp kapandığını, eve birtakım yabancıların girip çıktığını hiç bilmedi.

1971

Sarmaşıklar

Sarmaşıklar çoktan ekilmiş. Daha yeni gördüm. Bu sabah.

Sabahın altısında kalktım. Pencereyi açınca güneşin altında şöyle bir silkelenip tozlarından, bir önceki günün yorgunluğundan arınmış sokağı gördüm. Karşı bakkalın çırağı dükkânın önünü süpürüyordu. Hafiften bir hava tutturmuş. Yoldan iki, yok üç adam geçiyordu. Bir de nereden geldiği belirsiz ve sabah serinliğine sinmiş bir koku. Geçip giden gecenin koyuluğundan damla damla inip kenti, belki de yalnızca bizim sokağı sarmış bir koku. İyi ama bu durulukta, bu sessizlikte yüreğimdeki çalkantı da nereden çıktı? Çoktandır bedenimi bir kabuk gibi sardığını, omuzlarıma abandığını duyduğum paltomu çıkarıp yerine etek-ceketimi giysem. İçimdeki kargaşa biraz durulur mu acaba? Ne var ki yeterince renkli değil etek-ceketim. Çivit mavisi ince baharlık paltomda karar kıldım sonunda. Oldukça eski ama zararı yok. Yeni başlayan bir güne –bu gün bir bahar sabahı bile olsa– sevinçsiz uyanan, yorgun yorgun yollara dökülen memurların bezgin gözlerine doyurucu bir renk sunmalı.

Kapıyı arkamdan çektim, çıktım. “Hoşça kalın!” diyecek kimselerim yok evde.

Bugün gencim, çok genç... Liseyi yenice bitirmişim. Bekleyişler içindeyim. Çivit mavisi paltomun etekleri iki yanımda özgürce savruluyor, arada dizlerime çarpıyor. İsteyen herkesle seve seve bölüşeceğim bir aydınlık, bir umut var içimde. Umut gibisi var mı (neyin umudu)? Bir kahkaha atıyorum. Yaşlı bir bey de şaşırmadan yüzüme bakıyor.

Köşeyi dönünce gördüm sarmaşıkları. Çağla rengindeki taptaze kollarıyla, balkon demirlerinden üst kattakilere bağlanmış iplere tırmanmağa başlamışlardı bile. Şimdilik üç-beş cılız yaprak görülüyordu üzerlerinde. Çok sürmezdi ama, balkonları üç bir yandan duvar gibi örerlerdi. Sabahları mor, pembe, mavi, beyaz çiçekler açtıklarını görürdünüz. Kahkaha çiçekleridir bunlar.

Yıkım görmedi daha bu sokak. Nedense, iki ya da üç katlı, sıvaları çoktan dökülmüş, bahçe duvarları onarım isteyen, son yağmurlarda alabildiğine boy atmış otlar arasında tavukların eşindiği bu evlere, daha kimseler el atmadı. Ama çok değil, az sonra bu köhne yapıları da indirirler yere. Balkonlarda tahta kasalar ya da yağ tenekeleri içinde sarmaşık yetiştiren ev kadınları, artık buralarda barınamaz olurlar. Geniş salon-salamenjeli, parke döşeli, kaloriferli apartmanlarda oturmak hangesinin harcıdır ki! (Peki ama nerelere giderler onlar, nerelerde otururlar? Bir zamanlar, sonunda kurtuldukları için sevindikleri eski, pis kenar mahallelerde mi?) O zaman ne sarmaşıklar kalır, ne sardunyalar. Bakımsızlıktan çöplüğe dönmüş bahçelerin yerini beton avlular, el kadar bir çimenlik alır. O da olur sa tabî... Neden apartmanlarda oturanlar, balkonlarında sardunya, küpe çiçeği, fesleğen yetiştirmezler? Bu güzelim çiçekler onlara yüksek kiralar, pahalı eşya bedelleri ödeyerek kurtulduklarını sandıkları sınıflarını mı hatırlatır yoksa? Oysa bahardayız. Hangi yaşımızın baharı olursa olsun, çiçekleri sevmek gerek. Neden ille de salonların tavanlarına doğru uzanan, yapraklarının tozları bir türlü alınamayan başbelâsı kauçuk ağaçları, deve tabanları... Sahiplerine ısınmayı beceremeyip, vitrin malı olmaktan bir türlü kurtulamayan koltukların, kanepelerin, masaların bir parçası gibi duran tutsaklar...

Benim payıma da masamın üzerinde duran vazodaki çingene pembesi gül düşüyor. Orada, metal masanın, tozlu kâğıtların ortasında ne kadar düzmece, ne kadar gereksiz...

Bir sigara yaktım, kadınların yapabilecekleri işleri düşün-

meğe başladım. Asfalttan, betondan, taştan arta kalan her karış toprak ekilmeliydi. Önce kaşın biriktirdiği pislik, şöyle bir kazınıp alınır, altından çıkan serin, yumuşak toprak kabartılıp sarmaşık tohumları serpilirdi. Çünkü her şeyden önce birer anneydiler bu kadınlar. Tırpanların amansızca biçeceği gök ekinler yetiştirmeden önce, (sabırsızlıktan mıdır, korkudan mıdır, yoksa vakit mi dardır, arada biçilir yok ekinler) neden sarmaşıklar olmasın?

Masallardaki büyümlü fasulyalar gibi boy atardı sarmaşıklar göğe değin. Sarmaşıklar, birinci ve ikinci katları, üçüncü ve dördüncü katları, sonra beşinci ve altıncı katları ve daha yüksekleri, bacaları, bacalardan yükselen boğucu dumanları, renkli neon lambalarını, reklâm panolarını, elektrik direklerini ve tellerini, televizyon antenlerini, şu benim çalıştığım sigorta şirketinin bütün duvarlarını, pencerelerini sarar, çirkin bir elin çirkin parmaklarına geçirilmiş çiçekli bir eldiven gibi bütün sevimsizlikleri, sakatlıkları örterdi. Kent göğe doğru elvan elvan çiçek ve yaprak açardı.

Derken sarmaşıkların kılcal sarı kolları sıvaya, betona, demire dalar, özsuları milyonlarca, milyarlarca görünmez damla ile güvenliğimizin taştan ve demirden gövdesine işlemeğe başlar. Ve bütün korku etkenleri inceden inceye hesaplanarak kurulan yapıları –büyük hesaplarda bir küçük nokta ile de unutulur ya– bu açık yerden girerek kemirir. Önce ince bir toz bulutu inmeğe başlar kentin üzerine doğru. Madensel zerrelere geçip kırılan güneş ışığından ötürü pırıl pırıl, renk renk bir toz bulutu.

Gözleri kamaşan kentliler, yaklaşan yıkımı görmezler (üç-dört metre ilerdeki apartman dizilerine bakmaktan, uzağı görmeyi çoktan unutmuşlar, her türlü ucuz pırıltıyla avunmağa alışmışlardır zaten). Giderek duvarlar incelik, incelik... Günün birinde bakarız ki, yaşantımızın bütün saygıdeğer, görkemli kuruluşları sessizce çökuvermiş. Sonra sarmaşıklar, aynı usul girişimleriyle kent ölüsünün üstüne kapanırlar.

Toprakla el ele vererek bu ulu (denebilir mi?) kalıntıları sindirirler.

Aradan yıllar geçer ve tarih bu olayı “Sarmaşıkların Çılgınlığı” diye anar. Neden olmasın? İnsanlar çıldırır da, sarmaşıklar çıldırmaz mı? Doğa çıldırmaz mı? Ve doğa bir kez çıldırdı mı, insanlar baş edemez onunla. Öyleyse daha yitirilmemiş bir şeyler var. (Neyin umudu? diye sormuştum az önce.) İyi güzel bir şeyler umabiliriz daha... Doğa bir çıldırırsa...

— Size bir gül getirdim!

Gülerken dişleri görünüyor. Bahardandır. Bu ince uzun, çocuk bakışlı prodüktörün mevsimlik yüzleri, mevsimlik gülüşleri var. Duyargaları öyle uzun, öyle uzun ki, dönencelere değişiyordur mutlaka. Belki de bu yüzden mevsim dönüşümlemini bizlerden önce duyup algılıyor. Sonra yüzünü, gülüşünü ona göre ayarlıyor. Bana kalırsa, cemreler havaya, suya, toprağa değil de doğrudan doğruya bu delikanlının yüreğine düşüyor. Uzun zamandır dişlerini göstererek güldüğünün farkındayım.

Kurumuş kan rengine bir gül koncası tutuyor elinde. Sonra onu benim çingene pembesi gülün yanına yerleştiriyor. Bakıyorum, hiç de becerikli değil. Doğrulduğunda yüzünün pembeleştiğini görüyorum.

— İkisi anlaşabilirler mi acaba? diye soruyorum.

— Benimkinin soyu soppu belirsiz. Ucuz bir vitrin malı... Sizinki besbelli Aksoylu bahçelerden gelme.

— Emekli bir büyükelçinin bahçesinden kopardım. İzin falan almadan. Öylece bahçe kapısından girdim, gizlenmek gereğini duymadan, en güzel gülü koparıp çıktım.

Nedense bana ninesini anlatmağa başlıyor. Güllere tutkun olan Gül Ninesini. Dördüncü çocuğu memedeyken dul kalmış Gül Nine. Kalan ömrünü çocuklarına, bir de güllere adanmış. Ama gülleri mi, yoksa çocuklarını mı daha çok sevmiş, pek anlayışlamamış. Sabahın serinliğinde, tan ağarırken bahçeye iner, güllerle konuşmuş uzun uzun. Halleşirmiş

onlarla. Sonra ellerinin üzerinde, dudaklarında diken çizikler, bir parça kan sızıntısı, saçları darmadağın, topuzu çözülmüş, kirpiklerinin ucunda çiğ taneleriyle çıkar gelirmiş. Elinde hep bir gül koncasıyla gezermiş (güllerin sevgiyle koparıldıklarında ölmediklerine inanırmış). Güllü göğsüne, saçlarına illeştirmez, kemerine de takmaz, saygıyla yüreğinin yakınında bir yerlerde elinde tutarmış. Gül zamanı tek elle evinin işlerini görürmüş Gül Nine.

Bir yandan anlatıyor, bir yandan at koşturuyor odanın ortasında... Dolu dizgin. Öyle zayıf, öyle uzun ki, kendi rüzgârından kendi sallanıyor. Bir ileri, bir geri. Tıpkı boşta kalmış sarmaşık dalı gibi... Tutunacak yer arıyor.

— Dönenip durmasanıza! Başım sersem oldu. Oturun bari!

— Özür dilerim. Gidecektim zaten. Şey için gelmiştim... Bu akşam birlikte yemek yer miyiz, diye soracaktım.

Masaya abanıp, bana doğru eğilmiş... Kılcal sarıcılarının üzerine uzandığını, o yapışkan özsuynun kokusunu seziyorum.

— Olur, gelirim.

Kahvemizi içtikten sonra:

— Evimi görmek ister miydiniz? diye sordu. — Aptal bir ev benimki. Dağınık... Tozlu... Ama güzel plaklarım var. Sibelius'un senfonileri de var. Sibelius'un üçüncü senfonisini çalarım size. Belki seversiniz.

Bir kız, bir akşam yemeği çağrısına "evet," demişse, erkek umutlanmakta haklıdır. O kızı, evine çağırmağa da yeltenebilir böylece. Kız kabul ederse, erkeğin farkına vardıkça sevin-diği güçleri koncalanır, umut çiçekleriyle. Kız kabul etmezse hiçbir şey olmaz. Demek istediğim, erkeğin o sevindirici güçleri solup, kendi kendini tüketmez bu durumda. Ama erkek, yemekten sonra kızı evine çağırmasa bu kez kız incinir. Çünkü böyle bir çağrıyı geri çevirerek ne kadar namuslu olduğunu erkeğe ve -nedense- bütün dünyaya kanıtlamak fır-

satı elinden alınmış olur. Kızı inciten başka nedenler de vardır tabî. Ama bunların yazılıp söylenmesi pek âdet olmamıştır.

— İyi, dedim, gizli güçlerinin en doruğunda açan umut çiçeklerine aldırmadan, — gidelim. Gidelim de şu Sibeliu'sunu dinleyelim. Üstelik aptal bir ev nasıl olurmuş, merak ediyorum.

Yemekte, sarmaşığa karşı, hiç değilse, taşın çekiciliğini kazanabilmek için iki bardak limonlu votka içmiştim. Ne var ki, bütün düğümlerimden çözülecek kadar çok içmemiştim. Oysa bir erkek, akşam yemeğinden sonra bir kızı evine çağırır, kız da "evet," derse, erkeğin umut çiçeklerini koparıp koklaması ne mümkün! Sayın prodüktör, çiçeklerinizi koparıp, koklayın ne yaparsanız yapın! Ama bana karşı sonradan, bir sarmaşık sorumsuzluğuyla davranmamanız için bu gecemizi sigorta ettirmek istiyorum. Şu kent yaşamımız kocaman, düzenli bir sigorta örgütü değil mi? Primi zamanında ödediniz mi, bütün korkulara, bütün can sıkıcı durumlara karşı güvenliğiniz sağlanmıştır. Ve primleri zamanında ödemeğe alışmışsızdır. Yasaların önsözlerinde yazılı onurumuzdan, bildirilerde yinelenen özgürlüğümüzden, şarkıların duyurduğu sevinçlerden, durmadan sözü edilen, tanımı yapılan insanlığımızdan, kısacası bir türlü gerçekleştiremediğimiz bütünlüğümüzün kırıntılarından kesip öderiz. Çoktan alıştık buna. Ne var ki, Sibeliu'su dinlerken başka türlü düşünmekten kendimi alamıyorum. Korkudan öte köy yoktur, diyorum. Korkunun bedelini ödemek, ömür boyu prim ödemekten daha kolaydır. Çünkü korkunun bedeli düpedüz korkmaktır. Ve eğer üçüncü bir bardak votka içmeyi unutmuşsanız buyurun, yüreğinizi tika basa korkuyla doldurabilirsiniz.!

— İçkiniz var mıydı?

— Eyvah, ne kötü! Tırmandığı yükseklikten hemen düşüyor. Salkım salkım yerlerde. — Evde bir damla içki yok. Ama gelirken gördümdü, köşedeki bakkal açık. Bir koşu gider, alır gelirim.

Elimi uzatıp onu düştüğü yerden kaldırıyorum.

— Daha neler, diyorum. — O kadar da önemli değil. Hem iki bardak votka içmiştim.

— Su içer miydiniz? diye soruyor, birden tanrısal bir esinlenişle, — Evde su var.

— İçerim.

Gittikçe coşuyor, yapraklanıp çiçekleniyor.

— İsterseniz limonata yapayım? Limonata yapmasını becerebilirim. Hem ben de içerim sizinle.

— Olur, limonata yapın.

— Ben limonata yaparken siz Sibeliu'su dinleyin.

Arkamı divanın yastıklarına dayayıp gözlerimi kapatıyorum.

— Buyurun limonatanızı.

— Teşekkür ederim.

— Yanınıza oturabilir miyim?

Boşalan bardağımlı alıp radyonun üzerine koyuyor. Kendisininkini de. Psikatarlar şimdi zamanın sesi gibi vurmakta. Psikatarların ardından kornalar duyulunca, elini dizime koyuyor. Eli, bir sarmaşık hafifliği ve kararlılığıyla yukarı doğru çıkıyor. İncitmeden itiyorum elini. Oysa sarmaşıklara kimse engel olamaz. Sarmaşık çıldırmayagörsün! Bu kez elini dizimin daha yukarlarında bir yere koyuyor ve eli daha hızla yürüyor. Sağ eli güçlerinin doruğundaki kan güllerini çoğaltırken, sol eli uzanıp lambayı söndürüyor.

Kemanlar, viyolalar hınzır, küçük, keskin kahkahalarla zıplıyorlar. Gülüyorlar, gülüyorlar. Viyolonseller, fagotlar, kornalar ağırbaşlı ve soğuk, yüzbinlerce yıl önce başladıkları yapıyı sürdürüyorlar. Bıkmadan usanmadan, taş üstüne taş koyarak... Kemanların, viyolaların hafifliklerini küçümsemeği bile gereksiz bularak. Sonra küçük yaylılar oyunlarından usanıyorlar. Yavaş yavaş varoluşun şaşmaz evrimini sürdüren büyük kütleye karışıyorlar. Timballer, trompetler, tubalar avaz avaz, evrenüstü uyumun bilmem kaçınıcı yengisini kutluyor.

Sibelius oyun oynadı bana. Yanaklarımdan inen yaşlar ondandır. Kimse aldanmasın. Tohumun serpilip boy atacağı sıcak, bereketli toprak değilim ben. Tohuma kavuşan toprağın yüce sevinci yok içimde. Şimdilik özsuğu, soğuk, kaba, bön güvenliğini un-ufak edip yele verir ancak. Primleri ödemekten çoktan vazgeçtim. O kocaman güven örgütünün namuslu eldeğmemiş kızlar defterlerinden silsinler adımlı. O sağlam duvarların ardında, böyle aptal değil, cici evlerde oturan cici kızlara karşı, onların güvenliğine karşı silin adımlı defterden.

Güven duymaktan tiksınmeğe başlamışsanız eğer korku'yu salık veririm. Korkunun bedeli korkudur. Ve korkudan öte köy yoktur.

1969

Tortu

Evet beyim, buyurun beyim! Nasıl isterseniz... Elbette... Neden olmasın? Hiçbir sakıncası yok. İçiniz rahat etsin diye söylüyorum: Karşıma oturup kendisiyle iki kadeh içki içmemi isteyen tek müşterimiz siz değilsiniz. Gecenin bir vaktinde ortalık tenhalaşınca, ıssız yollarda arabasını, kamyonunu sürüp gelen biri, birden karanlıklardan fırlayıp sıcak, ışıklı bir damaltına sığınunca, sonra da beni görünce böyle bir isteğe kapılmaktan kendini alamaz.

Adsızın biriyim ben beyim. Hiç kimseyim. O “garson” diye çağrılan ve belli bir saygınlığı hak etmiş kişilerden bile değilim. Şu derme çatma yolüstü uğrağında (bana nasıl garson denilemezse, buraya da rastgele lokanta denilemez değil mi beyim?) masalarla mutfak adı verilemeyecek şu loş köşe arasında gidip gelen biri, bizim memleketin gözde deyimiyle bir “el ulağı”yım ancak. Evet beyim, hiçten öte bir şey olmayan bir el ulağı, hele sizin gibi özel arabalı, iyi giyimli bir efendide neden karşılıklı içki içmek isteği uyandırır?

Ben azıcık aklımla diyorum ki, (ayrıca karımla da konuştum bu konuyu) şu ıssız yol, gecenin ilerlemiş vakti ya da sabahın ilk saatleri, bu zamanların, alışılmışın dışındaki büyü, ağustosun ortasında bile vadiye inen sis, çoğunlukla kara çevrilen serpinti ve her yolcunun içinde büyüyen yalnızlığın ansızın korkuya dönüşmesi... Evet, bütün bunlar bir de — ayıptır söylemesi — gözlerim beyim... Gözlerimden söz eden karımdır. Nedenini açıklamadı. Zaten az konuşur. Gözlerim-

de ne var bilmiyorum. Ama karım gözlerimden söz ettiyse doğrudur o zaman. Çünkü o hep haklıdır. Evet, gözlerim garip yolculara (çünkü gecenin bu saatinde herkes biraz gariptir bana sorarsanız) açılma, içini dökme isteği verir.

Buyurun beyim, içkiniz! Yarım şişe kulüp rakısı... Hay hay efendim, başüstüne. İçkimiz... Turşu ister miydiniz? Karım eliyle yapmıştır. İyidir yani. Yıllar önce babacan bir kamyon sürücüsünden aldık tarifini. Bakın, benimle içki içmek lütfunda bulunan müşterilerimizi hep uyarırım: fasulyamızı berbattır. Açıkçası kötü yağda pişmiştir. Burada ustamı savunmak zorundayım. Adamcağız haklı. Başka türlü iş yürümez. Servet yaptığımız yok bizim. Günlük ekmeğimizin peşindeyiz, o kadar. Ayrıca her şeyi ucuza satmak zorundayız. Çünkü işimiz daha çok kamyon sürücüleriyle. Ama parasını ödeyebilenler için iyi cins sardalyalarımız vardır. Emrederseniz bir kutu açayım. Peynirimiz iyidir, tam yağlı, köyden gelmiştir. Karım size yumurta haşlar. Elbette patates de... İsterse-niz püre olsun. Hay hay efendim. Sonra içkinin üzerine sıcak bir çorba isterseniz, karım onu da yapar.

Hakkınız var efendim, karanlıktır, çirkindir bu yapı ama temizdir. Bir müşterimiz büyük kentlerin birinci sınıf lokantaları kadar temiz bulmuştu. Çünkü burası evimiz sayılır. Üstelik kadın eli değmiştir. Karım lokantanın içinde dolaşmaz ama temizliği o yapar, bulaşıkları yıkar. Yemeklerin bir kısmını da pişirir. Yalnız kötü yağda pişirilen kuru fasulyaya, kötü etten yapılan köfteye karışmaz.

Biz arkada oturuyoruz. Ustam bize üst katta bir oda verebileceğini söyledi ama biz kendi evimiz olsun istedik. İnsanın işyerini evi gibi benimsemesi güzel şey ama ev de başka tabii. Evimiz, der dururum, görseniz belki gülersiniz. Kötü bir kulübedir altı üstü. Biz kendi ellerimizle yaptık. Buraya alman mühendisler uğramışlardı. Dilimizi az çok biliyorlardı. Bizim kulübeyi görünce bir alman atasözü söylediler: "Küçük ama benim." Bu sözü çok sevdik. Köyden bir usta bize yardım etti

tabiî. Birlikte çalıştık. Yapı işinden anlamam ama insan isteyince her şeyi yapıyor. Çünkü her işin üstesinden gelmeyi bize öğretmişlerdi bir zamanlar... Ellerimiz işlerken kafamızı da çalıştırmayı. Karımla ben iyi eğitildik bu konuda. Bu yüzden yeni bir hayat kurmamız zor olmadı. Yeni bir hayat, her şeyiyle kendimizin olan, isteğimize uygun bir hayat... Arkada küçük bir toprağımız da var. Baharda ekeceğiz. Kendimizin-kileri ve müşterilerimizinkini karşılayacak kadar bir şeyler elde edeceğimizi sanıyorum. Şimdilik bir kümesimiz var.

İzninizle beyim, karım kapıyı vuruyor, işte yumurtuları-nız. Kendi kümesimizden, günlük. Püreniz de az sonra hazır olur...

Yeni bir hayatla ne mi demek istedim? Biz eskiden kentte yaşardık. Şimdi uzaktan bakınca, kent hayatını şöyle bir düşününce, diyorum ki, herkes hapyı yutmuş durumda. Neyse ki, kimse sezinlemiyor bunu. Hapyı yuttuğunuzun farkında olmadıkça her şey iyi ve güzel. Bir an kuşku duyarsanız, kendinizi çalışmağa verirsiniz, para kazanmakla avunursunuz, televizyon seyredersiniz, içki, sigara içersiniz. Böylece tüm korkularınızı bastırırsınız. Bastırdığınızı sanırsınız.

Biz o hoş avuntuyu yıllardır tatmadık. Yalnızca korkuyu yaşadık. Yaralı hayvanlar gibiydik. Köpeklerini peşimize salmışlardı. Biz boyuna kaçıyorduk. İkimiz, tek başımıza... Dünyada tek başımıza... Ötede başka insanlar... Binlerce, milyonlarca. Kaçmak, yakalanmak korkusu önemli değildi. Önemli olan ikimizin arasında kötü bir şey olmaması... O zaman hapyı yutardık işte. Çünkü o zaman bizi ele geçirirlerdi.

Sizin hiç böyle düşündüğünüz oldu mu beyim? Güzel bir arabanız var. Dışarısı karanlık görünmüyor ama tahmin edebiliyorum. İşiniz de iyi olmalı. Ama araba ve iş, tüm hayatınızın iyi gitmesi için yeterli bir güvence sayılmaz, değil mi?.. Anlamıştım zaten. Yoo, hayır! Bu kadarcığını anlamak için falcı olmak gerekmez. Kentten gelenlerin başları hep derttedir, iyi bilirim. Yazık ki, hiç birinizin “biz ikimiz tek başına-

yız, ötede başkaları var ama biz birlikte oldukça, en çok birlikte olmaya önem verdikçe, kimse, hayatın kendisi bile alt edemez bizi” demek cesaretini bulamamıştır kendinde. Çünkü karşıma geçip bana karısından söz eden tek erkeğe rastlamadım. Bakın, kadınların başka olduklarını sanıyorum. Onlar karıma kocalarından söz ederlermiş.

Umarım, bana kızmıyorsanızdır. Bilirim, kadından söz etmek ayıp sayılır genellikle. Ama ben böyle düşünmüyorum. Kendimden söz etmek ne kadar ayıpsa, karımdan söz etmek de o kadar ayıptır ancak. Çünkü hayatımız, korkularımız, umutsuzluğumuz ortaktır. Ve ben kendimden söz etmekten hoşlanıyorum. Şurada yaşadığım yalın hayatı, yalın gerçekleri başkalarına duyurmaktan hoşlanıyorum. Bir münzevi, bir kaçak değilim ben. Hayatı, insanları, dünyayı seviyorum. Dünyayla alışverişim müşterilerim yoluyla ancak. Müşterilerimi tanımak isterim. Kendimi de onlara tanıtmak... İnsanlar arasında ayırım yapmayacak kadar deneyimsiz ya da saf değilim. Hayır! Ama gerçek kötülüğü tanıdım. Egemen olma isteğinin, hoşgörüsüzlüğü ve tutsak ruhluluğun ne olduğunu bilirim. Sevdiklerimden ayrı kalmanın acısını da bilirim. En kötüyle en iyiyi tanıdıktan sonra arada kalanlar arasında ayırım yapmamamı hoş görürsünüz sanırım.

Evet, müşterilerim dostlarıdır. Pek de geçici olduklarını sanmayın. Karımla yaptığımız konuşmalarla tazelenir durur bu dostluklar. Sözgelimi şöyle der karım: “Hani şu ustabaşı var ya, oğullarını anlatmıştı... Ne ömür şeylerdi değil mi? Büyük oğlan, kardeşlerini kullanmak istedi mi, bugün su bayramı dermiş, küçükler büyüklere su taşıyacak. Hadi bana su getir. Topla, tek başına oynamak istedi mi, bugün top bayramı dermiş, yalnız büyükler top oynayacak.” Sonunda küçükler oyunu kavramışlar ama iş işten geçmiş tabii. Karım, oyunu tersine çevirdi: “Bugün kahve bayramı,” diyor, “büyükler küçüklere kahve pişirecek.” Ben de çaresiz karıma kahve pişiriyorum.

İşte püreniz de oldu... Patates püresinin yapılışını bir yargıçtan öğrendik. Evet, birlikte öğrendik. Karım yemek yapmasını pek bilmezdi. Müşteriler öğrettiler. Birlikte öğrendik. Çünkü karım habire bayram kutlamayı seviyor. “Bugün püre bayramı” derse, püreyi benim yapmam gerekir. Kılıbıklık değil. Değişik işler yapmak insana zevk verir. Karım, evimizin yapımında bana yardım etti sözgelimi. Zavallının elleri parçalandı bu yüzden. “Ben de yorulmazsam, benim de ellerim acımazsa ev benim sayılmaz ki,” dedi. “Acıyı, yorgunluğu tek başına sen çekersen ev senin olur. Ben de yanında konuk gibi otururum sonra.”

Evet, haklısınız. Yargıç, püreden iyi anlıyordu. Başka şeylerden de iyi anlıyordu. Daha önce de bir yargıç geçmişti buradan. O, ikincisi gibi değildi. Kendisinden bekleneni yapıyordu. Buna inanmıştı. O gittikten sonra yargı konusunda düşünmeğe başladım. Karımla da konuştum. Bir kürsüye çıkıp insanları yargılamak nasıl bir şeydir, dedim. Çünkü bana sorarsanız Tanrı bile yargılamaz insanı. Onun kürsüye çıkmasına gerek yok. Ben bu konuda söylenenlere inanmıyorum. Çünkü “Tanrı bağışlayıcıdır” denmiştir, öyleyse? Bağışlayan, yargılamaz. Püreci yargıçla konuştum bu konuları. Bana uzun uzun bir şeyler anlattı. Pek anlamadım dediklerini ama söyledikleri, düşüncemi destekliyordu. “İnsanlar kısırılınca yargılamak zorunda kalırlar,” dedi, “toplum güvenliği dedikleri şey, aslında kişisel güvensizliğin yarattığı korkudur. Yargı, bir tür kişisel savunmadır. Çünkü toplumda kısırılmadan yaşamak olanaksızdır.” Sizin anlıyacağınız beyim, benim hayatımın güzel olduğunu söylemek istiyordu; doğru olduğunu... Yargıç, gururumu okşamadı desem yalan olur. Görüyorsunuz, kent yaşamından kalma birtakım kötü alışkanlıklarım var hâlâ. Hâlâ gururumu bir yana koyamadım. Oysa karımın böyle kötü huyları yoktur. İşte böylece birbirimizi tamamlıyoruz ama tamamlanması gereken en çok ben oluyorum galiba.

Hayır beyim, çocuğumuz yok. Olmuyor. Karım yıllar önce bir kaza geçirmişti de... Köyden bir çocuk alalım diyoruz, evlât edinmek yani. Ama ustam diyor ki, “Siz çocuğu büyütürsünüz, sonra anası babası gelir, elinizden alır. Bu köylü kısmına güven olmaz!” Yani çocuk kimsesiz biri olmalıymış ki, sonradan kimseler sahip çıkmasın. Böyle birini daha bulamadık. Karım da diyor ki, “Çocuğa sevinç verebileceğimizi hiç sanmıyorum. Onu güldürebileceğimizi hiç sanmıyorum. Bizler böyle hüznünlü oldukça... Ve hüznümüz geçmedikçe... Ama bir çocuk buluruz, biz bakmazsak ölecektir, işte ancak o zaman... O zaman bile gene de düşünmek zorundayız gibime geliyor.”

Beyim, neden şaştınız öyle? Evet, hüznünlü dedim. Yoksa mutlu, sevinçli, imrenilesi kişiler mi sanmıştınız bizi? Şu gördüğünüz hayatı — bizimkisi gibi bir hayatı demek istiyorum — sevinç içinde yaşamak mümkün mü? Bizi yaşadığımız topluluktan atıldılar, en yakınlarımızın yüzünü görmemizi yasakladılar. Yıllarca yakalanmaktan, ekmeğimizin elimizden alınmasından korkarak yaşadık. Sonunda buraya sığındık. Yıllardır güvenlik nedir bilmedik. Her şeyden vazgeçmek zorunda kaldık. Sevgiden bile... Karım sevdiği adamı bıraktı. Şimdi o sevgiden arta kalan tortuyu taşıyor yüreğinde. Beni, öteki adamı sevdiği gibi sevmeyen bir kadına duyduğum aşk, büyüden, yaratıcılıktan yoksundur artık. Ben de bir tortu taşıyorum yüreğimde. Ama ikimiz de yakınmıyoruz. Çünkü bizim gibi olanlar, gerçek hüznü yaşayanlar sizin anlayacağınız, yakınmayı bilmezler. Bizim gibi toptan bir vazgeçişe başvurmak zorunda kalanlar yakınmayı bilmezler; başkaldırmayı da. Elimizde kalanlar yaşadığımız günlerin bir tortusudur. Şu gün ne veriyor, bilmiyoruz. Yıllar sonra tortusunu tadınca bileceğiz.

Ara ara bırakmak zorunda kaldığı o adamdan söz eder karım. O kaçmaktan nefret edermiş, savaşımdan yanaymış. Savaşmış da... İnançları uğruna ölümü bile göze alabilirmiş.

Ölümü ve her şeyi... Sevdiklerini çiğneyip geçmeyi bile... Hele köşeye çekilmek hiç yokmuş kitabında. Başa geçmek, başta olmak istermiş. Ötekiler de arkasından gelsinler... Gerçek bir kahraman olmalı... Ama ben savaşmam. Çünkü nefret etmesini bilmem. Bağışlar dururum. Bu yüzden karımın bana kızdığı olmuştur. Ben bağışlarım. Geriye hüznün kalır.

Bütün bunları neden mi anlatıyorum? Benimkisi böyle bir hayat işte. Dibe çökmüş bir hayat. Bunun için ağır. Bunun için hüznü. Ama benim hayatımdır; benim, bizim hayatımız. Yaşanan bir hayat belki bir örnek olabilir. Belki duyan birinin işine yarar. Olur ya... İşte onun için beyim.

1977

Öğle Saatleri

1.

Saat 12'de memurlar, sekreterler işlerini bıraktılar; birbirlerine laf atarak, gülüşüp söyleşerek, pek de acele etmiyorlarmış gibi görünmeye çalışarak kantine, öğle yemeğine gitmek üzere odadan çıktılar. Müdürler, her zamanki gibi biraz daha çalışmak üzere odalarında kalmışlardı; paydos zamanını beklemek, çoğunlukla akıllarına bile gelmezdi. Onlar ne saate bakmayı düşünürlerdi ne de paydos ziline kulak vermeyi... Ancak saat 1'e doğru, o da karınları acıkırsa eğer, işlerini bırakırlar, yemeğe giderlerdi.

Nuriye her zamanki gibi ağırdan alıyordu. Oda arkadaşları onun ağırdan almasını fark etmiyorlarmışçasına, Nuriye'nin kendileriyle gelip gelmemesine aldırıyorlarmışçasına davranmaya özen gösterirlerdi. Başka servislerde fazla kilolarını atmak için öğle yemeğini iki krık krak ya da bir elmayla geçiştirmeye çalışan hanımlar vardı elbette, ama Nuriyeler'in servisinde böyle kadınlar olmadığı gibi, Nuriye de zayıflamak için değil –zaten öyle zayıftı ki– parası olmadığı için kantinde yemek yiyemeyen iki-üç kişiden biriydi koca ofiste.

Herkes odadan çıktıktan sonra Nuriye çekmecesinden naylon bir torba içinde duran havlusunu aldı, ellerini yıkamaya gitti. Ellerini yıkayıp odaya döndükten, havlusunu yerine koyduktan sonra çantasını aldı, dışarı çıktı. Koridorlarda, merdivenlerde kimsecikler kalmamıştı. Merdivenlerden aşağı

inmeye başladı. Asansör boşluğundan doğru, yukarı kattaki mutfağın yemek kokuları yayılıyordu. “Kadınbudu köfte olmalı,” diye düşündü Nuriye. Canı birden sıcak yemek istedi; ekşili, bol maydanozlu pirinç çorbası, kızarmış patatesle birlikte kadınbudu köfte...

Korka korka iniyordu merdivenleri... Kimselerin kendisini görmemesi için dua ederek bir yandan da. Az sonra Salim beyin yanında olacaktı. Bunu düşünmek güzel, çok güzel bir şeydi elbette, ama şimdilik şu iki dakikayı kimselere görünmeden atlatmak zorundaydı. Her zamankinden daha çok kısmıştı omuzlarını; omuzlarının arasına gizlemeye çalıştığı boynunun uzunluğu bile belli olmuyordu. Görünmekten korkuyordu ya, bir gölge gibiydi aslında; zayıf, solgun, gösterişsiz... İstese bile kimselerin gözüne çarpmazdı: Etekliğin grisi, kazağının mavisi en solgunundan, en görünmezinden seçilmişti. Yüzünün aslında güzel olduğunu bilen Salim beyle annesiydi tek. Onların bu güzelliği fark ettiklerini de Nuriye bilmezdi.

Zemin katındaki koridoru geçti. En dipteki odanın kapısını vurup beklemeden açtı, içeri girdi. Bir bölümüne dosya dolu raflar sıralanmış, bir bölümünde de bir masa, koltuk ve iskemleler bulunan genişçe bir odaydı burası. Masanın başında yıpranmış, artık kendisine bol gelen eski moda giysileri, kamburlaşmış sırtı, kabarık ak saçlarıyla yaşlı bir adam oturuyordu. Nuriye içeri girince ayağa kalktı. El sıkıştılar. O da az önce ellerini yıkamış olmalıydı, nemli ve serindi avuçları. Masanın üzerinde duran ağızları birer tabakla örtülmüş iki bardak çayı göstererek:

“Bugün çaylar erken geldi,” diye anlattı. “Soğumasınlar diye örttüm üzerlerini.”

“İyi yapmışsınız. Her şeye hemen bir çare bulursunuz zaten.”

Çantasını açtı. Utangaç bir gülümseme yayıldı yüzüne, hafifçe kızarmıştı. Şu anda güzel olduğunu başkaları da fark edebilirlerdi artık.

“Bilin bakalım ne getirdim size?”

“Anneniz gene su böreği yaptı herhalde.” Birden heyecanlanmıştı Salim bey.

“Eyvah, ne olacak şimdi”? diye sordu Nuriye gerçekten üzülerek. “Yoksa canınız su böreği mi istemişti? Bense... işte... yalnızca şey...”

“Ne getirmiştiniz? Söyleyin ama...”

“İşte canım, şu... içli köfte... Bakın!” Korka korka paketi açtı.

“Aman, aman, bayılırım ben içli köfteye. Size daha önce söylememiş miydim? İçli köftenin yanında su böreğinin de lafı olur muymuş? Yani demek istiyorum ki, annenizin börekleri... Tabii... Ama işte ben... Düşünün, yıllardır içli köfte yemedim.”

“Yıllardır mı? Yapmayın canım, hani ağabeyinizin gelininin annesi...”

“Söylediğim hiçbir şeyi unutmaz mısınız siz? Bırakın bütün bunları şimdi! Ağabeyimin gelininin annesi de kim oluyormuş? Siz bir meleksiniz. Bunu söylemem gerek. Evet, tastamam bir meleksiniz siz!”

Ellerini maç kazanmış bir sporcu gibi bitiştirip yumruk yaparaktan havaya kaldırmıştı. Yaşına, yorgunluğuna hiç yatkınsayan bu hareketi yaparken gülünç görüldüğünü aklına bile getirmiyor, öylece masanın çevresinde dolanıyordu.

“İçli köfteyi bu kadar çok seviyordunuz demek... Ne iyi! Ev sahiplerimiz getirmişler dün... Hem de tam bir tabak. Yalnız çok acı... Bilmem ki siz...”

“Olsun efendim, olsun. Ne demek yani? İçli köfte değil mi bu, elbet acı olacak. Hem ağzım yanarsa ekmeği biraz çokça yerim. Zaten ne olur ne olmaz diye her gün bir dilim fazla eklemek getirmiyor muyum yanımda?”

Nuriye, masanın üzerinde duran iki plastik tabağa köfteleri koydu. Salim beyin paketini açtı.

“Ben de iki yumurtayla peynir getirmiştim,” diye anlattı Salim bey. “Biliyor musunuz, bir dostum bundan sonra her gün taze yumurta getirecek bana. Para filan da istemiyor. Sizin anlayacağınız bedava... İyi değil mi? Bundan sonra siz sakın yumurta getirmeyin. Yumurtalar hep benden. Çünkü madem bedava geliyor. Öyle değil mi?”

Çok keyiflenmişti. Artık ellerini aşağıya indirmişti, ama odanın içinde dolaşmasını sürdürüyordu. Bu arada Nuriye de yumurtaları soyuyordu.

“Bedava sözcüğü bade ve hava sözcüklerinden türemiştir,” dedi Salim bey. “Bunu biliyor muydunuz?” “Hayır.”

“Malum, hava parasız elde edilir. Bade, içilecek şey, kısacası su... Eskiden su da parasızdı. Siz bilmezsiniz o günleri, nereden bileceksiniz hem, bir zamanlar suya para verilmezdi. Bedava sözcüğü de su ve hava gibi parasız demek oluyor şu halde. Bilmem anlatabildim mi?”

“Ne ilginç! Neler biliyorsunuz siz!” Sevgi ve hayranlıkla bakıyordu yaşlı arkadaşının yüzüne. Bunun üzerine Salim bey kızardı, önüne baktı. Alçakgönüllü görünmek istiyordu.

“Yok canım, hiçbir şey bildiğim yok benim. İşe yarar hiçbir şey bilmem kısacası. Zaten bütün bunları da uydurdum.”

Hafifçe güldü Nuriye. Böyle hafifçe güldü mü, insan onun sevindiğini değil, üzüldüğünü sanabilirdi kolayca. Nedense boğazından acıklı sesler yükseliyordu.

Yemeklerini yerlerken bir süre konuşmadılar. Nuriye arada Salim beyin yüzündeki anlatımı inceliyordu.

“Evet, nefis!” diye bağırdı Salim bey ikinci lokmadan sonra. Bir süre yemeğe ara verip ellerini oğuşturdu keyifle. “Ev sahibeniz her kimse ellerine sağlık. Tanrı sizden de razı olsun. Annenizden ve sizden. Beni düşündüğünüz için.”

“Hiç önemi yok. Yani siz seviyorsanız... Eğer gerçekten sevdiiyseniz; ne olacak.”

“Bu acının üzerine çay iyi gidecek hani. Keşke birer bardak daha söyleseymişim. Ama nerden bileceksin?” Tabanın-

daki soyulmuş yumurtayı döndürüyordu. “Anlaştık değil mi, yumurtalar artık hep benden.”

“Öyleyse ben de sizin için hiç değilse tereyağlı ekmek getireyim.”

“Ben tereyağlı ekmek yiyor muyum ki? İhtiyar bir adamım ben. Neme gerek tereyağı? Bakarsın dokunuverir. İyisi mi hiç yememeli. Hem o küçücük şık çantanız... O ne olacak? İçine bir de benim için ekmek tıkıştırıp biçimini mi bozacaksınız? Dünyada olmaz.”

“Ama benim için hep... şey yapıyorsunuz.”

“Sizin için hiçbir şey yapmıyorum. Bana gelen armağanları bölüşüyorum yalnızca. Hiçbirine para ödediğim yok bildiğiniz gibi.”

Nuriye karşı koymak için daha fazla güç bulamadı kendinde. Bir süre konuşmadılar.

“Eniştenizin bacakları nasıl oldu?” diye sordu sonra Nuriye.

“Efendim? Kimin bacaklarına ne olmuş?”

“Eniştenizin bacaklarında siyatik olduğunu söylemişsiniz ya.”

“A, evet. Öyle ya, anlatmıştım size... Şey oldu... Doktora gitmeye yanaşmıyor bir türlü. N’aparsınız aksi adamın teki işte. Doktorlara güvenmediğini söylüyor. Böyle yaşlı insanlar teknik ilerlemelere, bilimsel buluşlara, bilimin harikalarına inanmazlar. Ama bakın, ben inanırım; yeniliklere önem veririm ben. Bu eniştemse, tıbbın yerinde saydığını sanıyor. Doğrusunu isterseniz, fazla acı çektiğine de inanmıyorum ben. Hepsi kuru gürültü. Yakınmaya, ağlayıp sızlamaya, çevresindekileri tedirgin etmeye bayılır. İlgi çekmek istiyor besbelli. Daha doğrusu huysuzun teki. Şimdi doktora gitse, derdine çare bulunsa ne yapacak? Neden yakınacak? İş yoksa yeni bir dert uydursun. Bilmem anlatabildim mi?”

Nuriye gene neşeyle güldü. Salim bey gözlerini kızın yüzünden ayıramıyordu. Ne kadar güzel olduğunu düşündü;

onu güldürebildiği için, kız gülünce böyle güzelleştiği için ne kadar mutluydu kendisi de. Böyle her zaman beraber olsalar, Nuriye'yi her zaman güldürebilseydi keşke...

"Bazen nasıl da acımasız oluyorsunuz," diye sitem etti Nuriye. "Daha iki gün önce enişteniz için üzülüyordunuz."

"İki gün önce mi? Olabilir. Ama işte anlattığım gibi çok kurnaz bir adamdır eniştem. Benim gibi kül yutmayan bir adamı bile kandırır. Şu lokmanızı bitirin bakalım. Kuru kuru gitmiyorsa buyurun, yumurtamı alın. Alın alın... Hadi ama! Ben yumurta filan yiyecek değilim nasıl olsa. Ağzımın tadını bozmaya hiç niyetim yok. Ama siz yemelisiniz. Öyle zayıfsınız ki... Neyse, hiç değilse tereyağı yemeği ihmal etmiyorsunuz. Pahalı bir yiyecek tereyağı, ama iyi yürekli anneciğiniz sizi düşünüyor, tereyağısız bırakmıyor hiç. Kızkardeşim için aynı şey söylenemez tabii. O, çocuklarına tereyağı yedirmez. Sürer önlerine Sana'yı... Ondan sonra eh artık... Kendi de gider, saçlarına renk renk boyalar alır. Ne kadınlar var şu dünyada!"

"Kızkardeşinizin çocukları var mıydı?" diye sordu Nuriye. "Hiç sözünü etmemiştiniz."

"Var tabii... Yani vardı. Şeyden ötürü... Daha doğrusu şunu söylemek istiyorum. Çocukları... evet... Aman siz de, ne kadar çok soru soruyorsunuz. İnsanın aklını karıştırmada üstünüze yok doğrusu. Her şeyi merak ediyorsunuz. Gençlik elbette... Hayata ilgi duyduğunuzu gösterir bu. Gençlik dedim ya... Kızkardeşimin oğlundan mı söz ediyorduk? Şimdi askerde. Zaten uzun süredir amcasının yanında kalıyordu. Baba huysuz, anne ilgisiz... Saçlarını boyasın o, başka şey bilmez. Çocuk da ne yapsın, çekti gitti işte."

Sesi zayıflamıştı, son cümleleri ancak duyuluyordu.

Şimdi artık konuşmuyor, masanın üzerini toplayan Nuriye'yi izliyordu. Kızın başı öne eğilmişti, yüzündeki anlamı seçmek zordu. Şu anda ne düşünüyordu, kestirmek olanaksızdı.

“Bahar gelince,” dedi Salim bey. Sonra sustu, pencereden dışarı baktı. İç avlunun, ufku kesen dik, çıplak duvarını gördü; içini çekti.

2.

Park, Nisan güneşinin altında ılık, pırıl pırıl ve neşeliydi. Salim bey, güneşli bir sıraya oturmuş Nuriye’yi bekliyor, vakit geçirmek için çimenlere konup kalkan serçeleri seyrediyordu. Ara ara da gülümsüyordu. Bir gün önce Nuriye, yemeklerini parkta yemelerini önermişti. Ofisten birlikte çıkmayacaklar, parkta buluşacaklardı. Öğle yemeği için sosisli sandviç almakta diretmişti Nuriye. Salim bey onun gereksiz yere para harcamasını istemezdi ama, her zaman uysal olan, Salim beyin armağanlarını geri çevirecek yürekliliği bir türlü gösteremeyen kızcağız, bu kez öyle kararlı davranmıştı ki, Salim bey çaresiz boyun eğmek zorunda kalmıştı. O da hiç değilse iki şişe ayran alarak bir karşılıklıta bulunmak istemişti. Şimdi elinde ayran şişeleriyle oturuyor, ayran güneşte ısınmadan Nuriye’nin gelmesi için dua ediyordu.

Öte yandan biraz tedirgin ve düşünceliydi. Nuriye’yi hiç böyle görmemişti. Yanakları pembe pembeydi kızın, gözleri parlıyordu. O sessiz, gösterişsiz hali yok olmuştu; Salim beyin anlattıklarını dinlemiyordu bile. Dalgındı, aklı, hiç kuşkusuz başka yerdeydi. Neredeydi acaba? Yanaklarındaki pembeliğin, gözlerindeki pırıltının nedeni sevinç olabilirdi, ama Nuriye hiç de sevinçli görünmüyordu; büyük bir kaygı içindeydi sanki. Bu da Salim beyi üzmüştü. Park çağrısının gizli bir nedeni vardı besbelli. Sanki Salim beye bir açıklama yapacaktı Nuriye. Nasıl bir açıklama olacaktı acaba?

“İşte geldim!”

Hızlı hızlı yürümesine, soluk soluğa olmasına karşın, o güneşli havada yanakları solgundu. Sandviç paketini açarken elleri titriyordu.

“Aa, ayran almışsınız!”

Salim beyin onun için hazırladığı küçük sürprizlere gösterdiği içten coşkunluk yoktu sesinde. Salim bey bu değişiklik karşısında öyle kaygılandı ki, ne diyeceğini bilemedi; sosisli sandviçe bir de Rus salatası konularak yapılan gereksiz harcamaya bile sesini çıkaramadı. Bu zengin katığı, bugün de yanına almayı unutmadığı iki dilim ekmekle değerlendirmeyi düşündü yalnızca. Ne var ki, lokmalar ağzında büyüyordu Nuriye’nin, kendisine uzatılan dilimi almadı.

Bu güzelim ziyafeti sessizce geçıştirdiler. Yalnızca Salim bey arada kuşlara ekmek kırıntıları atarak, dizlerine sürtünecek kadar yakınlık gösteren bir kedi yavrusuna küçük bir sosis parçası vererek, bunları yaparken de hoş sesler çıkararak, sessizliklerini, hareketsizliklerini bozdu.

“Bili bili bili bili... Aman ne tatlı şeyler bunlar! Seni pisi seni. Kedicik seni! Maskara seni!”

Yemeğin sonuna doğru Nuriye tutuk tutuk, nerdeyse büyük bir korku geçiriyormuş gibi konuştu.

“Size bir şey söylemem gerek,” dedi ve hemen ardından pişman olmuş gibi susuverdi. Susmakla da yetinmedi, ağzını bir daha açmamak için dudaklarını sımsıkı yumdu. Salim bey, kızın üstüne varmanın uygun olmayacağını düşünerek sesini çıkarmıyordu.

“Biliyor musunuz ben... ben galiba evleneceğim.” Salim bey gene sesini çıkarmadı. Hiçbir şey duymamış gibi kedi yavrusuna bir lokma ekmek attı.

“Bunu da ye, kedicik,” dedi.

“Önce razı olmamıştım. Ama ev sahibimizin oğlu askerden döndü. İlk işi kirayı artırmak oldu. Üstelik... Üstelik bize hakaret bile etti. Yıllardır kendimizi acındırıp babasını kandırmışız güya. Yıllardır hep aynı kirayı ödüyormuşuz. Bakın,

bu doğru. Ama biz kendimizi acındırmadık. Belki onlar bize acımışlardır, olabilir. Belki bu yüzden seslerini çıkarmadılar. Öte yandan aramız da iyiydi ev sahiplerimizle. Biliyorsunuz ya işte, içli köfte bile gönderdilerdi geçende. Annem sık sık onlara gider. Şimdi kirayı yedi yüz elli lira birden arttırdılar. Düşünün, yedi yüz elli lira... Bu ne demektir? Bu kadar çok parayı vermemiz olanaksız. Zaten ancak geçiniyoruz. O zaman düşündüm ki, evlenmekten başka çarem yok."

Sesi titriyordu. Ağlamamak için sustu.

"Doğru," dedi Salim bey. "Haklısınız. Hem de çok haklısınız. Kira artınca... Tabii. Bu kira denen şey çok önemli."

"Her genç kız gibi ben de düşünürdüm evlenmeyi. Eski den beri düşünürdüm. Sevdığım bir filmi yeniden kafamdan geçirir gibi. Genç bir erkekle, bir delikanlıyla evlenmek iyi bir şey olmalı, derdim. İyi de ne demek? Çok güzel bir şey olurdu bu. Beni ayıplamıyorsunuz değil mi? Kötü bir şey yaptığımı sanmıyorum. Ben genç erkekleri çok severim. İnanmayacaksınız belki ama, bütün genç erkekleri severim ben. Çocukları sevdiğim kadar. Çocuklar kadar masum, sevimli, cana yakın gelirler bana. Böyle düşünmem... bir genç kızın böyle düşünmesi ayıp mı sizce?"

"Bilmem ki... Daha doğrusu haklısınız. Delikanlılar elbette iyidirler. Yaşlı bir adamdan daha iyidirler hiç değilse... Gel pisi pisi, gel!"

"Ama beni isteyen adam delikanlı sayılmaz. Hem de hiç sayılmaz. Tersine öyle yaşlı ki, tam kırk beş yaşında. Hoş, ben de pek genç sayılmam artık. Bir delikanlı, o sevdiğim delikanlılardan biri kısacası, benimle evlenmeyi nasıl olsa istemezdi."

"Yoo, öyle söylemeyin, siz çok gençsiniz daha."

"Beni avutmaya kalkışmayın. Yirmi yedi yaşındayım. Beni isteyen adam nasıl olsa otuz beşini geçmiş olurdu. Bu yaşta da hiçbir erkek, delikanlı sayılmaz artık, öyle değil mi?"

"Belki." Eğilip kedi yavrusunu kucağına aldı. Okşamaya başladı.

“Kedileri bu kadar sevdiğinizi bilmiyordum.”

“Ben de.” Gülümsemeye çalıştı, beceremedi.

“O zaman artık hiç fark etmeyeceğini düşündüm,” diye yeniden anlatmaya başladı Nuriye. Boğazı kurumuştı. Belki ömrü boyunca hiç bu kadar uzun konuşmamıştı çünkü. Bir yudum ayran içti.

“Ne fark etmeyecek?”

“Kırk beş yaşında bir adamla evlenmem. Bir kızı, bir oğlu varmış, ilk karısından. Annemi yanıma alabileceğim. Bu konuyu konuştuk. Ne iyi değil mi? Zaten annemi istemeyen bir adamla nasıl evlenebilirdim? Belki genç bir adam, annemi istemezdi. Gençler daha çok kendilerini düşünürler, yaşlı bir kadınla birlikte oturmayı istemeyebilirler. Annem konusunda uzun boylu konuştuk. Annemin zaten evde bulunması gerekiymiş. Çünkü ben dükkânda, kasada oturacaktım.”

“Ne dükkânı?”

“Memlekette büyük bir bakkal dükkânı varmış. O beni isteyen adamın demek istiyorum. İş çokmuş. Kasada birinin oturması gerekiymiş, güvenilir birinin. Okumuş olmam bu yüzden çok önemliymiş. Görüyorsunuz, beni okumuş bulan insanlar da var dünyada. Ne komik değil mi?”

“Demin bir şey dediniz, memleket miydi, neydi? Durup dururken bir memleket lafı ediverdiniz.” Kediye kucağından yere bırakmıştı.

“Evet, işte o adamın memleketi... Bergama yanı.”

“Ya? İyi bir yer olmalı bu Bergama... Demek şimdi kasada oturacaksınız siz?”

“Öyle olacak. Ama çalışmayı severim, biliyorsunuz. Ev işlerindense pek anlamam. Hele yemek pişirmesini hiç bilmem. Yemekleri annem pişirecek. Artık paramız olacağına göre, diyor annem, iyi yemekler yapabilirim. Ama uzun süredir bir sürü yemeğin nasıl yapıldığını unutmuş ona sorarsanız. Pahalı yemeklerin demek istiyorum.”

“Artık anneniz damadına su böreği yapar. İçli köfteyi de ev sahiplerinizden öğrenir.”

Yüzü asılmıştı, gücenmiş görünüyordu.

“İşe girdiğimde ne kadar mutluydum! Babamdan kalan aylıkla iyi kötü idare ediyorduk. Benim aylığım da eklenince... İlk günler bir servet demekti bu, anlıyor musunuz? Taksitle buzdolabı bile almıştık. Yavaş yavaş her şeye sahip olabileceğimizi düşünüyorduk. Aylığım arttıkça daha çok şey alabilecektik. Kendi kazandığım parayla yapabileceklerimi düşünmek, genç bir erkekle evlenmeyi düşünmek kadar değilse bile, gene de çok güzeldi. Hiç değilse o kadar oyalıyordu beni, o kadar güven veriyordu. Ama bu korkunç pahalılık! Birden ancak geçinecek duruma düşüverdik. Ben işe girmeden önceki yıllarda olduğu gibi tıpkı. Bu kış palto alamadım. Kira artınca ayakkabı bile alamayacaktım. Çalışmayı çok seviyorum. Ayıp değil ya, para kazanmayı da çok seviyorum. Parayı o kadar değil ama, para kazanmayı seviyorum. Ben korkak bir kıızımdır. Herkesten, her şeyden korkarım. Hayat korkutur beni. Ama kazandığım parayla buzdolabı alınca, anneme armağanlar alınca birden kendime güvenmeye başlamıştım. Güzel bir şeydi kendime güvenmek. Sonra anneme armağanlar alabilmek...”

Salim bey, Nuriye’ye doğru uzanan elini geri çekti. Dizine koydu, pantolonunun üzerinden kendi bacağına sıktı. “Gene armağanlar alırsınız artık anneciğinize,” dedi. “Hem artık kimseden, hiçbir şeyden korkmanıza gerek yok, hayattan filan da. O, o, yani şey... sizi korur elbette.”

“Sahi mi?”

Nuriye ağlamak üzereydi. Bu yüzden artık hiç konuşmadı. Öyle çok konuşmuştu ki, tüm iç dünyasını anlatmış gibiydi. Anlatmış, bitirmiş, tüketmişti. Kendinin olan, kendine özgü, saklaması gereken ne varsa, hepsini dökmüş, saçmış, bu yüzden tükenivermişti. Kanı çekilmiş gibiydi, sanki az sonra ölecekti.

Salim bey yerinden kalkmış, çimenlerin üzerine çömelmiş, ağaçların arasında, demin kucağından bıraktığı kedi yavrusunu arıyordu.

“Pisi pisi... Hadi gel, gel bana kedici!” diye yalvarıyordu alçak sesle.

1979

Rose Bonbon

Oturduğum yerden, kapının sağındaki masada şarabını içen yalnız kadına bakıyorum. Perişan bir hali var. Arada kafası sallanıp duruyor. Üzerinde eski bir kadife palto (manto demek daha mı uygun düşer?), başında el örgüsü bir bere. Alacalı bulacalı eşarblı görünsün diye olacak, mantosunun önünü açmış; oysa üşüyebilir, meyhanenin içi dışardan daha soğuk. Yaşını kestirmek güç. Bu yıpranmışlık içinde seçilmiyor: Otuz da olabilir, elli de. Vaktiyle güngörmüş biriydi kuşkusuz. Sonradan nedense...

Ne işim var benim burada? Hiç yapmazdım. Ömrümde ilk kez tek başıma, hem de bu tür bir meyhanede... Hiç yapmazdım.

Sabahleyin masamda oturmuş, bir dosyayı okurken bir an başımı kaldırdım: güneş vurmuş perdeler hafifçe titriyordu. Sokakta bir kadın sesi: sabahları hep yürüyüş yaparım da... Vazodaki gülün can alıcı kokusunu duydum o sırada. Gül kokuyor, dedim, gül! Ne zamandır gül koklamadım ben? Şurada masamda duruyorken hem de. Bu vazoya ne zamanlar, hangi çiçekler konmakta: frezya, sümbül, şebboy. Ben hiçbirini koklamadım.

Bitti, dedim o zaman nedense. Bitti işte, hepsi tükendi. Belleğimi ne kadar zorlasam, yirmi yıl önceki söğüt ağacını, (köprüünün hemen orda, suyun başında göğe tutunmak üzere boy vermiş sanki), bu kente ilk geldiğimde eski bir İstanbul evinin demir parmaklıklı penceresine sıralanmış sardunya saksıları arasında gezinen kediye, tablasında taşıdığı yoğurt

tepsileriyle bir ihtiyarın yokuştan inişini, otuz beş yıl önce pencereden sarkıp seyrettiğim yeni yeşillenmiş ağaçlar üzerine inen Nisan yağmurunu duyuyorum. İçime işlemiş binlerce şey... Ama hepsi eski; eskiden, taa eskiden kalma. Yani bitmiş, tükenmiş bir yaşamdan arta kalanlar denilebilir mi? İlgisizliğimi bile tüketen ben... Biten, tükenen ne?

Gençliğim mi?

Oysa zaman güneşli bir tarladır. Öyle olmalıydı. Nereden bakarsan bak, her şeyi görebilirsin; uzaktır biraz belki, işte hepsi o kadar ama.

Eğer bu odadan çıkarsam... Bir odaya tutsak olmayacaktım ben, and içmiştim; bir masaya zincirlenmeyecektim, and içmiştim; bir evim olması beni, ben olmaktan alıkoymayacaktı, and içmiştim. Ne zaman? Güneşli tarlayı boydan boyda gözden geçiriyorum. Karşıkı karanlık ormanda mı? Orada mı and içmiştim de bu yüzden unutmuştum.

Odamdan çıkmalıyım. Yalnızca alışkanlıkların örttükle-rini –ki onların hepsinin işe yarar oldukları denene denene saptanmıştır– görmekten kurtulmalıyım.

Çıktım sahiden. Çıktım ve yürüdüm, yürüdüm. Dosyalara, randevuları, karımın telefonlarını odamda bıraktım; kazanağım davaları, alacağım paraları, bu paralarla sağlanacak bir geleceği... Çoluk çocuğumunkiyle birlikte... Hepsini bırakmış gibi oldum. Güneşli tarlanın ortasına doğru yürüyordum. Yağmur başladı, aldırmadım. Çocukluğumda, gençliğimde az mı ıslanmıştım; yağmurluksuz, şemsiyesiz ve tabii arabasız!

Gene de sonunda bu pasaja, şu meyhaneye girmek zorunda kaldım.

Kadının en çok dudakları dikkatimi çekiyor; dudaklarındaki rujun rengi: Koyu, garip, kadının solgunluğuna hiç yakışmayan çirkin bir kırmızı... Az önce kan yalamış sanki...

Rose bonbon, diyorum birden. Rose bonbon... Neden? Neden? Neden?

Otuz yıl önce bir kadın, bir genç kız daha doğrusu, dudaklarını böyle boyamıştı. Ona da yakışmamıştı kan kırmızısı. “Rose bonbon” demişti yanındaki erkek, ilk kez Fransızca bir sözcüğü gevelemenin beceriksizliğiyle. Kızı da daha önce “Lili” diye tanıtmıştı bana, kasabalı ürkekliğini, yabancılığını, giyimini henüz üzerinden atamamış olan kız. Lili... Neden? Rose bonbon... Neden?

Osman, oturduğumuz kasabadaki ağalardan birinin oğluydu. Abileri gibi yapmamış, liseyi bitirmişti. İki fedaiyle gelir giderdi okula, ama bizden biri olmak için elinden geleni yapardı. Ne var ki, arkadaş edinmesi olanaksızdı, herkes biraz çekiniyordu; ondan olmasa bile ününden, babasından, ailesinden, kapıda bekleyen iki izbanduttan. Bir benimle arkadaştı. Babam ne de olsa ilçenin ceza yargııcısı; ağalardan mı korkacaktım?

İstanbul’da fakültede okurken bir akşam üstü iki fedaiyle çıktı, geldi. Onu ve iki izbandutu birlikte oturduğum arkadaşlarımla tanıştırtırken epey utanmıştım. Neyse ki fazla kalmaya niyetleri yoktu. Hemen çıkıp dolaşmamızı istiyordu Osman: İstanbul’u görmeye gelmişti.

“Görülecek yerleri görelim,” dedi. “Görülecek ne varsa... Param çok, korkma.”

Adamlardan biri elini cebine daldırıp bir tomar para çıkardı.

Taşralı bir ağa oğlu ne ister, diye düşündüm, paradan da söz ettiğine göre... Gösterileriyle ünlü bir gazinoya gittik. Adamlar arkamızdaki masadaydılar, biz baş başa oturduk.

“İnsan her şeyi görmeli, bilmeli,” dedi Osman. “Abilerim pek buralara gelmezler. Varsa yoksa iş onlar için. Ben bir göreyim, dedim.”

Bu kadar konuştu. Sustuk. İimiz bulana bulana rakılamızı içtik. Gösterileri izledik. Benim için her şey ilginçti. Arada Osman'ın yüzüne bakıyordum. Bizim kasabanın bildik sokaklarında gezer gibi aldırışsızdı. Striptizciler bile, ilgisini çekmedi. Sanki sahnede kadınlar soyunmuyordu da, kasaba alanında ayı oynatılıyordu. Hayır, canı sıkılmıyordu ama gereken tepkiyi de göstermiyordu. Belki utanıyordu. Belki de... Bilmiyorum.

Ertesi gün ben okuldayken camileri ve Ayasofya'yı gezmelerini söyledim. Akşam buluştuğumuzda gene bıkkınlık içindeydi. Pek konuşmadı.

"Amm kocaman kubbeler oturtmuşlar," dedi herhangi bir hayranlık belirtisi göstermeden.

Bu kez bir bulvar komedisine gittik. İzleyicilerin kahkahanadan kırıldıkları yerlerde o ciddiliğini sürdürüyordu. Ama nasılsa olan bitenle ilgileniyordu. Öne doğru eğilmiş, eli çenesinde, dudakları aralık, kıpırdamadan bakıyordu; elinden gelse sahnenin içine girecekti.

Vapurla Boğaz gezintisi yaptık. Dolmabahçe Saray'ını, Topkapı'yı gezdik. Beşinci gün artık gideceklerini söyledi.

"İstanbul'u sevdin mi bari?" diye sordum. "Buralara geldiğine değdi mi?"

"Değmez olur mu? Güzel yermiş doğrusu. Sana da zahmet verdik bir sürü. Sağ olasın."

"Gene beklerim," dedim kibarlık olsun diye. "Canın gezmek isterse filan. Ama sınav zamanı olmasın."

"Olur, yazarım sana."

Gene de hemen ayrılamadı yanımdan. Başka şeyler anlatmak ister gibiydi ama bir türlü söyleyemiyordu. Yanındakilerden çekindiğini sanmıyorum, istese uzaklaştırabilirdi onları, emir kuluydular ne de olsa. Ama bir türlü konuşamıyordu işte. Okulda da birlikteyken pek konuşmazdı ama bu kadar suskun değildi. Belki doğru sözcükleri seçemiyor, aranıyor, bir türlü bulamıyordu. Uzun boylu, yakışıklı, sevimliydi Os-

man. Kendi çevresinin yakışığı olması yanında, ayrıcalıkları da vardı kısacası. Gene de yetmiyordu demek ki. Bir eksiği olmalıydı ya da bir şeyin eksikliğini duyuyordu. Ne olduğunu anlamış olabilir miydi?

Benden bir baş uzun gövdesiyle garip bir biçimde içimi sızlatıyordu.

Üç ay sonra Osman'dan bir mektup aldım. İyi bir otelde yan yana iki oda ayırtmamı ve zahmet olmazsa kendisini gardan almamı rica ediyordu.

Hilton, Divan gibi otellerde yabancılık çekeceğini, sıkı-lacağını düşündüğümünden Gümüşsuyu'nda iyi bir otel bulup odaları ayırttım. Sabahleyin de gara gittim.

Bana "Lili" diye tanıştırdığı kızla trenden indi. Kız güzel miydi, değil miydi ilk bakışta anlamadım. Kötü giyinmiş, daha önce yüzlercesini gördüğüm herhangi bir taşralı kızdı. Tek özelliği dudaklarına sürdüğü aşırı kırmızı renkteki rujdu. Gözüm –elimde olmadan– dudaklara değil, ama renge takılmış olacak ki arkadaşım, "Rose bonbon," dedi gülerek ve nendense kasılarak.

O zaman anladım. Lili, birlikte izlediğimiz oyundaki kızın adıydı ve "rose bonbon" dediği bir ruj kullanıyordu. Ama karşımdaki kızın nasıl oyundaki Lili'ye benzer bir yanı yoksa, o korkunç kırmızının da şeker pembesiyle bir ilintisi yoktu.

Osman ürkekliğinden, yabansılığından, dahası o bir tür-lü dile getiremediği eksikliğinden (neyse o eksiklik) kurtulmuş görünüyordu. Kendisini olduğundan daha büyük gösteren geniş omuzlu, çapraz, bej çizgili bir giysi vardı üzerinde. Omuzlarını oynatıp duruyordu. Gereksiz el-kol hareketleri, mimikler edinmişti. Konuşması da değişmişti.

"Bu ne bu be? Neresi burası? Sarayburnu'ymuş. Duydun mu Lili? Sarayburnu. Yok yav... Topkapı orada mıydı? Gör-müştük evet. Ne günlerdi değil mi? Nasıl eğlenmiştik. Gene eğleneceğiz, hep birlikte. Kutlamamız gereken şeyler... Neyse boş ver. Bu oğlandan söz ettim sana değil mi Lili? Başını ve-

rir benim için, başını. Ama vermesi gerekmez. Neden versin? Zaten ben istemem. Neyse boş ver, unutalım gitsin. Umarım şey... yani kibar bir yer seçtin. Hani otel demiştim ya. Evet, her şey kibar olmalı. Gazinolara filan olmaz. Evet, her şey kibar diyorum. Kibar diyorsam, kibar olmalı, ha? Hadi, hadi bilirsin sen. Her şeyi bilirsin.”

İşte böyle konuştu durdu. Çenesi neden açılmıştı birden-bire, anlayamadım. Ama bir şey beni fena halde rahatsız ediyordu. Osman arkadaşım değildi de, eğlendirmek zorunda bulunduğum efendimdi sanki.

Ama biliyordum, önce fark etmediğim, ancak kırmızısına takılıp kaldığım dudakların sahibinin gözleri de vardı. Tuhaf bakıyorlardı. Kısa aralıklarla yüzümde durmuşlardı. Onlar için aşağılanmayı göze alabilirdim.

“Eee, ne yapıyoruz şimdi?” dedi Osman onları odalarına bıraktığımda, daha doğrusu kız kendi odasına girmişti, biz Osman’la öteki odadaydık.

“Benim gitmem gerekiyor,” dedim. “Zaten ilk iki dersi kaçırdım şimdiden.” Ona, uşağı olmadığımı göstermek istiyordum. “Akşama gelirim, beşte mi olur, altıda mı, şimdiden bilemem.”

Alınmadı. Yalnızca üzülmüştü, dahası çaresizlik içindeydi; tek başına ne yapabilirdi?

“Kıza bir şeyler almak istiyordum da,” dedi. “Görüyor-sun, almak gerek. Ama ben en iyi mağazaları nerden bilirim, kibar yerleri...”

Ben biliyor muydum sanki? Gene de:

“Bir taksiye atlar, Neyir’e gidersiniz,” dedim. Kız arkadaşlar arasında Neyir adının kutsal bir sözcük gibi fısıldaşıldığını nasılsa duymuştum. “Hem bu otelden çağırtacağınız bir taksi sizi gerekli yerlere götürür.”

Saat tam beşte otele gelip Osman’ın odasına çıktım:

Yalnızdı. Koltuğa yan gelmiş, bacak bacak üstüne atmuş sigara içiyordu. Gene çapraz, gene çizgili, ama bu kez lacivert bir giysi vardı üzerinde..

“Bugün iyi bir şeyler öğrendin mi bakalım okulda?” dedi, bir dayı edasıyla.

“Her zaman bir şeyler öğrenir insan.”

“Yoo, her zaman değil!” Kendince önemli bir şey söylemek istiyor ama bocalıyordu. “Boş ver,” dedi sonunda ve cılıncı bulduğu bir düşünceye sarıldı. “Öğrendiklerin yaşamını değiştiriyor mu? Buna önemli derim ben.” Kollarını salladı, dudağını buruşturdu, omuzlarını kıstı. “Kızı çağırayım da,” dedi en sonra, “birlikte çıkalım. Şöyle kibar bir yere götür bizi. İyi bir yemek yiyelim. Alafranga tarafından.”

Az sonra Lili ile birlikte döndüler. Kız pek değişmemişti. Herhalde Neyir’den aldıkları kahverengi yünlü giysi üzerinden dökülüyordu. Ne var ki, bu arada iyi bir berbere düşmüş olmalıydı: Çünkü, dudak boyasına karşın etkilemişti beni, güzelliğiyle hem de. Ayrıca o korkunç rengin seçiminin hiç de raslantısal ya da görgüsüzlük olmadığını düşünmeye başlamıştım. O parlak kırmızı olmasa gözleri bu kadar büyür, yuvarlaklaşır, bakışları insanın içine işler miydi? O renk olmasaydı, cıızlılığına karşın biçimsiz dolgunluktaki yanakları bile kendisine özgü bir güzellik olarak görünebilir miydi? Taşralı süklüm püklümlüğüyle girdiği kapıda bir an durup –kimden, benden mi?– cesaret alarak buklerle kabartılmış saçlarının çevrelediği başını öylesine dik tutar mıydı?

Kolunda yakası kürklü, gene kahverengi bir palto vardı. Koridorda, yüksek topuklarının üzerinde bir an sendeler gibi oldu. Ben yapamazdım, Osman nedense cesaret edemiyordu; evet koluna girmemiz gerekirdi, ama o, iki-üç adımda toparlandı. Bir kraliçe gibi asansöre doğru yürüdü.

Osman’ın deyimiyle, kibar bir lokantaya gittik; gönlüme ve Lili’ye göre bir lokanta seçmiştim aslında. Saat erkendi: Altı-altı buçukta karnımızı doyurmak zorunda kalmış, üstelik Osman’ın el-kol hareketleriyle anlamlandırdığını sandığı konuşmalarını dinlemiştik çaresiz. Biz diyorum, çünkü Lili’yle aynı şeyleri duyup düşündüğümü sanmak hoşuma gidiyordu.

“Valla cansın sen,” diyordu Osman kollarını uzatıp omuzlarını oynatarak. “Bizi buraya getirdin. Bak, aklıma ne geldi, belki sen de hatırlarsın. Biri, ‘Hamilkar Öküzü’ demişti boş derslerden birinde, hani küfür filan diye. Ne demektir Hamilkar Öküzü? Hamilkar kimdir peki? Tarih derslerinden kalma bir şeyler var ama... Bak, bak sen hiç hatırlamıyorsun. Ama iyi biliyorum, Hamilkar Öküzü dediği biri. Bana değil tabii... Haddine mi düşmüş. Hani ben uslu bir çocuktum da. Bak, kızım, bu can çocuk da tanışımıdır. Onun için. Ama şimdi burada hepimiz –üçümüz kısacası– hamilkarlar gibi... Öküzü bırak ama. Öküz orada kalsın şimdi. Yalnızca hamilkarız biz.”

Kahkahalarla gülüyordu. Kızcağız da ona uymak için gülmeye çalıştı: Omuzları, küçücük göğüsleri titriyordu yalnızca; yoksa gülmesini bilmiyordu.

“Hamilkar... Hamilkar... Kimdir bu Hamilkar?” Bıraktım gülsün. Hamilkar’ın Kartacalı bir general ya da kral olduğunu söyleyip keyfini bozacak değildim. Yalnızca:

“Hamilkar Barkas!” diye bağırđım.

Osman gülerken masanın altına düşüyordu. Bu kez kız da sahiden güldü. Onları güldürmek hoşuma gitmişti.

Otele dönerken Osman: “Daha eğleneceğiz,” dedi, “vaktimiz çok. Ama önce şu kız daha iyi bir şeyler giysin üstüne. O kadar çok şey aldık, giysin bakalım.”

Biz, Osman’ın odasında beklerken Lili içeri girdi. Koyu mavi (çividi mi derler?), pullar içinde rüküş mü rüküş bir ipekleyle geldi. Bantlı, daha yüksek topuklu pabuçlar giymiş, rujunu tazelemişti. Daha çok kan damlıyordu şimdi dudaklarından. Ama güzeldi. Daha güzel olmuştu. Kendisindeki değışikliğin farkındaydı; bu yüzden bir başka bakıyordu yüzlerimize; gene ikimiz tek kişiymişiz gibi. Erkek soyuyduk, o kadar. Erkek soyuna canının istediğı gibi davranırdı. Bakışlarında aşağılama mı, kendini beğendirmek için yaltaklanma mı, ne vardı, kestirmek olanaksızdı. Ama Osman’la benim

aramda bir ayırım yapmıyordu, bu açıktı. Gene de bakışları yüreğime işliyordu. Onun için delilikler yapmak istiyordum, olmayacak şeyler. Sanki o gece her şey mümkündü.

Bir yerlere gittik, pek eğlenmedik. Daha doğrusu Osman sıkılmıştı. Ya da omuzlarını, ellerini, kollarını oynatmaktan yorgun düşmüştü. Genç de olsa insan bunca harekete dayanamaz elbette. Üstelik söyleyecek sözü de kalmamıştı. Öyle ya, gün boyu “yok yav... bak sen... işte böyle” diyemezdi ki. Saat on bire gelmeden otele döndük. Yukarı çıkmam için üsteledi Osman. Kızı odasına gönderip beni yanında alıkoydu.

“Biraz içelim,” dedi.

“Nasıl yani?”

“Zile mi basarsın, ne halt edersin, söyle viski getirsinler.”

Telefonla ısmarladığım viskiler gelinceye kadar konuşmadı. Masanın başına geçip otelin kağıtlarına bir şeyler yazdı. Cüzdanını çıkardı (cüzdan kullanmayı, kendi parasını kendisi harcamayı öğrenmişti artık); birtakım paralar saçıldı ortaya. Onları topladı, mektupla birlikte bir zarfa koydu, kapattı.

Sessizce viskilerimizin tadına baktık. Rakıyı bile güçlükle içiyordu, viskidense nefret etmişti (ben de ilk kez tadına bakıyordum viskinin). Gene de içti, içtik.

Sonunda konuştu:

“Ben bir türlü şey olamadım. Şey... yani anlarsın ya. Orada olup bitenlerle, memlekette, ilgilenmedim pek. Param var, paramız, her şeyimiz. Ne demek oluyor bütün bunlar? Ben şey olamadıktan sonra. Çiftlikmiş, hayvanlarmış, dükkânmış... Pöh, hayvan, zahire, yok bilmem ne? O soyunan karılardan, şarkılardan da bir şey anlamadım. Öyle sokaklarda omuzlarımı kaldırıp salınamam ben. Arkamda fedailer... Allah kahretsin hepsini. Ama bu kız, Lili –bak, ben Lili diyorsam Lili’dir, bunu böyle bil– o başka. Ona ruj aldım, her şey aldım, daha da alırım. Varım yoğum onun olsun. Beni anlıyorsun değil mi? Onun için canımı bile veririm. Ha, anladın değil mi?”

“Öyle, anladım,” dedim. Çünkü desteklenmeye ihtiyacı vardı.

“Ama olmadı. Ona bir şey yapamam. Çünkü bizden değil, istemezler. Yalnızca bu yüzden değil ha. Tekinsiz bir kız o. Dokunamadım bile, anlıyorsun değil mi? Beni itelemiş filan değil. Denemeye bile kalkışmadım. Çünkü olmazdı. Doğru, korkuyorum. Ama ailemden değil, kendimden. Böyle bir adamım ben işte; korkarsam kendimden korkarım. Al şu zarfı. İçinde mektup var, para var, çok para. Şu keseyi de al, içi altın doludur. Ver ona. Sonra nasıl bilirsən öyle yap. Ne yapman gerektiğini iyi bilirsin. Ama kıza acı çekirtme, tamam mı? En kolayı neyse, onun için kolay geleni, onu yap.”

Elime bir zarfla, kadın işi, örgü bir kese tutuşturdu. “Ben şimdi gidiyorum,” dedi. “Hoşça kal. Yolumu bulurum, merak etme.”

Şapkasını giydi, bavulunu alıp çıktı odadan.

Şimdi ben ne yapabilirdim? Kız soyunmuş, yatağa girmişse, uyuyorsa?..

Kapısını vurdum. Hiç ses gelmedi. Terlemeye başladım. Bu iş olacaksa hemen olmalıydı. Tokmağı çevirdim. Kilitliydi, açılmadı. Sonra bir tıkırtı oldu. Karşımda o çivit mavisi ipek-lilerle belirdi.

“Bunu size Osman yolladı,” dedim, zarfı, keseyi uzatarak.. “Kendisi gitti de... Memlekete döndü sanırım. Korkmayın sakın, üzülmeyin. Yarın sabah gelirim, konuşuruz. Gerekeni yaparız.”

Ama ertesi gün ona gitmedim, hiçbir zaman gitmedim. Ne yaptı, ne etti bilmiyorum. Osman’ı da görmedim bir daha. Çünkü o yaz babam Ankara’ya atanmıştı. Eski ilçeye bir daha dönmedim. Osman, kızdan korkmuştu, ben de... Gerçekçi olmak zorundaydım, öyle sanıyordum. Kim için, neyi feda edecektim? Çünkü biliyordum, onu bir kez daha görürsem artık bırakmazdım. Oysa öğrenciydim, ailem zorla okutuyordu beni İstanbul’da. Onlara ne diyebilirdim? Hem Lili gibi bir

kızla ben ne yapabilirdim? Lili... Adını bile bilmiyordum, kim olduğunu...

Kesin olarak bir tek şey biliyordum, bilmeyi istemediğim bir şeydi o da.

O rujun, Osman'ın "rose bonbon" sandığı rujun sürüldüğü dudaklara bakmaktaydım.

"Ne fark eder? İşte o zaman nasıl ikimiz aynı yaşlarda idiysek, Lili ve ben, şimdi şu kadınla da öyle değil mi? Neden, neden sıyrılamayacakmışsın aile, meslek, dost çevresi denen örgütlü tutsaklıktan? Hadi bir adım ativer. Doyumunu sonsuzlukta arayacak güçte değilsen, o zaman bir kadın, ancak ve yalnız bir kadınla... Beni o kurtarır ancak. Bunun son fırsat olduğunu unutma!"

Lili, Lili neredesin? Senin şu karşımda oturan olmadığını kim kanıtlayabilir? Bizi kurtarabilirdin; seni bilinmezliğe ittik gözümüzü bile kırpmadan. "Karım, evim, çocuklarım, üstelik arabam, televizyonum, videom... benim... benim... benim..." diyebilmek ayrıcalığına ve bir hayatı yok edebilecek her şeye sahibim işte; zamanı uçsuz bucaksız bir güneşli tarla olmaktan çıkaran her şeye...

Sen bir simgesin Lili... Takma adın, rose bonbon bile olmayan rujunla. Her erkeğin hayatında bir 'hişt' sesi olabilecek, ama yeterince güçlü çıkmadığı için kimselerin dönüp arkalarına bakmak gereğini duymadıkları bir 'hişt' sesi. Sen hayata gerçek bir çağrı olabiliydin. Adı Lili, sürdüğü ruj, rose bonbon olmayan sen.

Başımı kaldırdığımda kadın masada değildi.

"Lili!" diye seslendim gene de, "Liliiiiii!"

Herkes dönüp bana baktı, o duymadı.

Krizantemler

İnsanlarının dilinden anlamadığı bu yabancı kentte, otel odasına sığınmanın en geçerli çare olduğunu düşünüyordu genç kız. Aslında şimdiye değin çaresizlik ve sığınma duygusuna bilinçli olarak hiç kapılmamış bulunduğunu düşünecek kadar da gençti. Yüreği bir mücevher kutusu gibiydi; kısıcık ömrü boyunca mücevher kutusu filan görmemiş olsa bile. İyi eğitilmişti. Yakınlarından hiçbirini ölüm döşeğinde görmemişti ki, en azından doğanın amansızlığı karşısında irkilsin; bu amansızlığa da yüreğini sertleştirerek dayanmaya kalkışsın... Belki de bu yeni bir deneyimdi. Ve iyi eğitilmiş her genç gibi her türden deneyimi değerlendirmenin görevi olduğunu düşünüyordu.

Önünde bavulu taşıyan çocukla merdivenleri çıkarken böyle düşünüyordu. Üstelik ona elindeki az parayla kalabileceği, geceyi geçirebileceği bir otel bulmuşlardı. Buna da sevinmesi gerekirdi. Ne var ki, odada yalnız kalınca sevinmek için pek fazla olanağı bulunmadığını kabullenmek zorunda kaldı. Kendisine sunulan oda anlatımsız bir akşamüstünü, tedirgin bir geceyi rahatça geçirebileceği iç açıcı bir sığınak olmaktan çok uzaktı; odadan çok bir koridora benziyordu. Belki de upuzun bir koridor, rastgele bir yerinden kesilerek oda biçimine sokulmuştu. Aslında bir ucu kapalı (her zaman açılacak kapıyı unutmazsak eğer), öteki yanı nereye ulaştığı bilinmeyen kapkara bir boşluktu. Lavabonun üzerinde yanan ampulün ışığı (tavandaki ampul yanmıyordu; ya bozuktu ya

da komi açmayı unutmuştu) kapının karşısındaki duvarı (böyle bir duvar varsa eğer) pek aydınlatmıyor; yatağın ötesinde bulanık bir boşluk görünüyordu. Yatak, odanın enini tümüyle kapladığından kızın, orada duvar var mı yok mu diye gidip bakması olanaksız değilse bile oldukça zordu. Çünkü yatağı aşamayacak kadar güçsüzdü. Çok üşüyordu. Kalorifer demirlerini elledi, buz gibiydiler.

Oysa sabahleyin trene binerken bıraktığı kent güneş içindeydi; o da bu ağustos sabahına yaraşır biçimde incecik giyinmişti. Bavulunu açtı. Kalın bir ceket, çorap çıkarttı, giydi. Titremesi geçmişti. Eşyalarını çıkarıp dolaba yerleştirmeyi düşünmedi bile. Yarın sabah erkenden bu odayı bırakacaktı nasıl olsa. Odadan, otelden çıkacak, kendisini ülkesine götürecek uçağa binecekti.

Odadan, otelden kurtulmasının hiç de olanaksız, hele uzak bir olasılık olmadığını düşünmek bir başka duygusunu açığa vurdu: Isınmak, sevinmek yetmiyordu elbette; karnı çok açtı. Hem bu Tanrı'nın cezası odada daha fazla kalmak istemiyordu. Açlığını bastırmak, bir şeyler yemek zorundaydı.

Merdivenleri inerken, otelden çıkarken tedirgindi. Dilini bilmediği bu kentte bir lokantaya girip yemek ısmarlamak düşüncesi bile yıldırıncıydı nerdeyse. Garsona ne diyecekti, ne ısmarlayacaktı? En önemlisi cebindeki para yetecek miydi?

Otelin bulunduğu arka sokaktan ana caddeye çıkınca tedirginliği, yabansı duyguları uçup gidiverdi. Sanki canlı bir sahne oyununun tam göbeğindeydi. Oyuncularla izleyicilerin birbirine girdiği, birbirine karıştığı bir sahne oyunuydu bu. Taşkın, coşkun, kendinden geçmiş bir kalabalık... Belli herkes keyif ehli. Oyuncularla izleyicileri belki ayırt edebilirsiniz: Her an devinim içinde, sağı solu, çalgı araç-gereçlerini coşkudan yumruklayan, her an tetikte, her an bir sporcu uyanıklığında olanlar mutlaka oyuncularla şu yüzünde sinsî anlamlarla, yaman çığlıklarla, kapkara kaşlarını oynatarak hep sorgulayan, hep araştıranlar da izleyiciler olabilirler.

Gene de emin olmak kolay değil. Ama genç kızın iyi bil-diği bir Şey var: İster izleyici olsun, ister oyuncu, yüzünde glpembe umutlar açan kadınların kolunda daima bir erkek... Erkek umursamaz, serinkanlı, huysuz, örtülü, kıyıcı olabilir. Bu zelliklerin hiçbiri kollarına girmiş, omuzlarına ya da g-ğslerine yaslanmış kadının glpembe umudunu bulandır-mıyor. Bu coşkun kalabalık, yaşama kurallarının hepsini boş-lamış sanki. Sözleri de müziği de unutulmuş, çoktan yitip gitmiş bir őarkının seline kapılmışlar, akıp gidiyorlar.

Bir tek o yalnız... İnce yazlık giysisi, kalın ceket, beyaz sandalları ve koyu renk çoraplarıyla rüküş m rüküş kısacası.

İşte karşısında onikiye sekiz metrelik bir sinema afiőinde Jennifer Jones'un tutkudan gerilmiş yüzü, Gregory Peck'in uzaklara çevrili bakıőlarına aldırmadan, güneşli tarlalar, ka-yalık dağlar, kanyonlar, meőe ormanları muőtulayan ucu bu-ağı belirsiz göğsüne kapanmış... Gregory Peck'in gözü uzak-larda ama kolu kızın belini sıkıca sarmış ya... Jennifer Jones bununla yetiniyor.

Genç kız, aldığı eğitim gereği, bir ahlak duygusundan, bir davranıő biçiminden öte, kişiliğine damgasını vuran kendi kendine duyduğu saygıyı da boőlayıverdi.

Vitrinlere bakıyordu yürürken. Bir iekinin vitrini dik-katini çekti. Çok çok güzel düzenlenmiş bir vitrindi bu. En çok da bir ocuk kafası büyüklüğündeki krizantemler dikkati çekiyordu. Ağustos ayında krizantem... Daha neler! Keşke dkkn açık olsaydı diye geçirdi aklından. Açlığını filan unu-tup krizantem alabilir, bu deliliği yapabilirdi. Ne yazık, deli-lik yapmak için o kadar az fırsat geçiyordu ki eline. Avrupa kentlerini dolaőırken bile delilik yapacak zamanı olmamıştı hiç. ylesine uslu akıllı bir kız olarak bytlmőt. Belki de bu yüzdendi.

Tam o sırada çoktan kapanmış gibi görünen dükkânın kapısı açıldı. Fraklı bir adam çıktı dışarı. Başında silindir şap-kasıyla. Elinde üç tane beyaz krizantem tutuyordu. Krizan-

temleri kızı uzattı; daha doğrusu eline tutuşturuverdi. Hemen ardından acelesi varmış gibi uzaklaştı, kalabalığa karışıp gözden kayboldu.

Kız olanı biteni pek yadırgamadı. Sanki böyle bir şeyin olmasını çoktandır bekliyordu. Çoktandır... Ne zamandan beri mi? Belki otelin merdivenlerinden inerken... Belki Avrupa'ya yolculuğa çıktığı sırada... Belki de çok eskiden... Hani o.. Kim bilir?

Elinde çiçeklerle yürüdü. Mutluydu. Çok mutluydu. Çoktandır olması gereken bir şeyin sonunda gerçekleşmesinden ötürü rahatlamış gibiydi; bu yüzden mutluydu, heyecanlıydı da... Hem de nasıl!

Büfemsi bir yerin önünden geçtiğini fark etmedi önce. Sonra geri döndü. Önü tamamen açık, bu yüzden pek davetkâr, aydınlık, üstelik müşterisiz bir yerd burası. Cebindeki parayla karnını doyurması mümkün görünen bir yer.

"İki sandviç, bir de kahve" dedi tezgâhın arkasında duran beyaz ceketli adama, bu iki sözcüğün her dilde nasıl olsa anlaşılacağından emin olarak. Ama adam hiçbir şey anlamadan yüzüne baktı. Bu kez parmaklarıyla iki ve bir işaretlerini yaparak dileğini tekrarladı. Adam çaresizlik içinde başını salladı. Tam o sırada yanbaşımda bir ses, anlamadığı dilde bir şeyler söyledi.

Bu, o aynı adamdı; fraklı, silindir şapkalı, hatta sırtında şimdi fark ettiği kısa pelerin olan adam. Uzun boyluydu, çok zayıftı. Kemikli bir yüzü, çukura kaçmış iri siyah gözleri vardı. Bu çok iri belki de anlamlı siyah gözler yazık ki ona herhangi bir başkalık katmıyordu. Gene de adamın nereden geldiği bilinmeyen, anlaşılmayan tuhaf bir çekiciliği vardı. Çekiciliğin de ötesinde bir şey belki... Anlaşılmaz bir büyü...

Ne var ki kız, kurtulamayacağını sezdiği bu büyüye tam kendini kaptıracakken bir başka şey oldu. Tezgâhın arkasındaki beyaz ceketli adam, küçük bir kapıyı açıp mutfağa gir-

mişti. Kapının açılıp kapandığı kısa süre içinde küçük dükkânı, Strauss'un melodileri doldurmuştu. Bunaltmayan güneş, biktırmayan ışık, acıtmayan renkler... Kimselerde acı, öfke, sıkıntı, umutsuzluk uyandırmadan sürüp giden tatlı mırıltılar... Yabancı bir kentmiş, bugün uçakta yer bulunamamış, parasızlıkmuş, soğukmuş hadi canım sen de! Kim, kimmiş, hani yabancılar? İyi bakılmış İngiliz çimleri uzayıp gidiyor, laleler hafif esintide sallanıyor... Orman ağaçlarının upuzun gövdelerini kesen ışıktan yollar...

Kapı bütün bunların üzerine kapandı sanki. Adamın, kııda uyandırdığı anlatılamaz, en kötüsü tanımsız büyü kaldı tek. Dirseklerini büyük bir umursamazlıkla tezgâha, kızın tam yanına dayamıştı. Hayır, kolları kıza değmiyordu. Kıza dokunmak için çaba gösterdiği filan yoktu adamın. En kötüsü de buydu galiba. Umursamazlığı... Üstelik yanında hiç kimse yokmuş gibi duruyor, gözlerini aç olan kendisiymiş gibi garsonun çıkacağı kapıdan ayırıyordu.

Garson az sonra geldi ve kızın önüne biri peynirli, öteki salamlı iki sandviçle bir fincan kahve koydu. O içeri girerken Strauss gene duyuldu. Yağmurun ıslattığı çayırılık, kokusunu bıraktı. Laleler sallandılar. Üveyikler hep birlikte masmavi göğe doğru havalandılar. Her şey öylesine güzeldi ki, kız ağlayabilirdi. Gene de tuttu kendini. Fraklı adam ne derdi sonra? Aman aman çok ayıp olabilirdi.

Kahve mis gibi kokuyordu. Sandviçler özenle hazırlanmıştı. Ama kız hiçbirine el sürmedi. Sanki o anda açlığını gidermeyi düşünürse adama, fraklı adama çok ayıp olacaktı.

"Bunları bırakın," dedi adam. "Benim de karnım aç. Güzel bir şeyler yiyelim. Soylu yiyecekler: Karides kokteyli, fırında alabalık, bildircin, kuşkonmaz... Ve tabii şampanya."

O sırada garson gene mutfağa girdiğinde gene Strauss duyulmuştu. Bu kez koyu yeşil çimenler üzerine kurulmuş bir sofra, içinde şampanyaların soğutulduğu gümüşten buz

kovaları gördü kız. Tüm dünya nimetlerine evet demeğe hazır bir gülüşle baktı adama ve oturduğu yüksek tabureden indi.

Adamı tanııyordu. Sokaklarda frakla, pelerinle dolaşan, en olmadık zamanlarda karşısına çıkan bir adama ne kadar güvenebilirdi ki... Üstelik keskin bir traş losyonu gibi çevresine saçtığı o yoğun çekiciliğe ne demeliydi? Kendine güvenen arsızın biriydi belki. Aklına eseni yapıyor, işte kendisi de hiç bir şeye karşı çıkmıyordu. Ama bütün bunlarda ne gibi bir kötülük olabilirdi ki? Hem kız kendine, kişiliğine, kişiliğinin bir bölümünü oluşturan saygınlık duygusuna, aldığı eğitime güveniyordu. Kimse ona kötü bir şey yapamazdı, yaptırtamazdı. Zamanında “dur” demesini bilecek biçimde yetiştirilmişti. Bu böyleydi. Şaşmazdı. Hem şu koskoca Avrupa yolculuğu süresince bir tek serüven bile yaşamamıştı. Hep yapılması gerekenler, görevler, çalışmalar... Bir tek serüvenin ne zararı olabilirdi?

O çılgın kalabalığa karışuverdiler... Adamın pelerini insanın yüreğini ağzına getirecek bir coşkunlukla sağa sola savrulup duruyordu. Birden o çılgın kalabalığa şöyle bağlamak istedi kız:

“Görüyorsunuz işte, artık yalnız değilim; benim de yanımda bir erkek var.”

Ve bütün öteki kadınlar gibi erkeğin koluna girerek, göğsüne yaslanarak onu tüm dünyaya bildirmek istedi. Ne var ki, tam o sırada adam elini tuttu. Tanrım, ne güçlü bir el bu böyle; zayıflığından hiç umulmaz ama öyle işte. Güçlü, sağlam, ür-kütücü... Parmak uçları birbirine dokunuyor. Boğuk bir kahkaha atıyor kız. Sonra gene “hayır,” diyor içinden, “Hayır, bunun hiçbir zararı olamaz.”

Kocaman bir yapının döner kapısından içeri girdiler. Siyah-beyaz fayans döşeli koskoca ve bomboş bir salondaydılar. Salonu çevreleyen kapılardan çok süslü, çok boyalı kadınlar çıkıyorlardı. Yüzlerine, kollarına, göğüslerine, daha doğrusu bedenlerinin açıkta kalan yerlerine öyle çok pembe pudra sür-

müşlerdi ki, bez bebeklere benzemişlerdi. Kızlardan biri nedense öfkeyle onlara yaklaştı. Bir şeyler söylemek ister gibiydi. Girişteki camlı bölmede oturan üniformalı bir görevli, önündeki tabloda bulunan düğmelerden birine bastı. Kadının kızıla boyalı saçlarının arasından çıkan lastik eldiven parmağı gibi bir şey kıvrılıp kafasını soktu. Kadın oracığa yığılıverdi. Ölmüştü besbelli.

“Bir şey yok,” dedi fraklı adam ilgisizce. “Gidelim.”

Adam, kristal kadehlere pembe şampanya dolduruyor, “Biraz daha için, iyi gelir,” diyordu.

Kız, şampanyasından büyükçe bir yudum aldı. Hiç değilse rüküş, acınılası kılığından utanmıyordu artık. Kocaman bir lokantadaydılar. Daha doğrusu lokantanın balkonunun loca gibi ayrılmış bir bölümünde. Aşağıda herkes çılgınlar gibi eğleniyor, dans ediyordu. Konfetiler, serpantinler yağıyordu. Filmlerde gördüğü yılbaşı eğlentilerinden birindeydiler besbelli. Ama kız artık eğlenmiyordu. Kılığının ne kadar kötü olduğunu unutmak için arada şampanya içiyordu yalnızca.

“Uykunuz geldi sanırım” dedi adam. “Sizi otelinize bırakayım.”

Otele geldiklerinde nedense iyi geceler dileyerek çekip gitmedi de kızla birlikte merdivenlere doğru yürüdü. Gece bekçisi ne düşünecek, diye aklından geçirdi kız. Fraklı adam elindeki anahtarla kapıyı açtı. İçeri girdikten sonra kapıyı yeniden kilitledi.

“Ne yapıyorsunuz?” dedi kız. “Kapıyı kilitlerseniz, sonra nasıl dışarı çıkarsınız?”

Adam, odanın sonundaki dipsiz karanlığı göstererek, “oradan” dedi, “oradan giderim.”

Kız, adamın bir duvarı eksik bir odada kaldığını, kısacası ona ancak böyle bir odayı yakıştırdıklarını anlamasına üzül-müştü. Bu yüzden kendisini küçümseyebilirdi pekâlâ. Bunca olandan sonra da küçümsenmek elbette incitirdi onu.

Adam krizantemleri kristal bir vazoya koyarak kızın başucuna getirdi. Oda çiçekçi dükkânları, daha doğrusu kasım ayında hazırlanan çelenkler gibi koktu birden.

Fraklı adam çiçekleri bıraktıktan sonra, soyunup yatağa girmiş olan kızın üzerine doğru eğildi.

“Hayır” diye bağırdı kız. “Hayır, ben ölmek istemiyorum.”

Ne tuhaf, olanca gücüyle bağırıyordu ama hiç sesi çıkmamıştı.

1982

Ağ

Güler, önu sıra giden okul müdürüne, müdürün iki adım gerisinde, ellerinde Güler'in bavullarını taşıyarak yürüyen okul hademesine yetişmeye çalışıyordu. Birbirine çok benzeyen eğri büğrü taşlarla döşeli daracık sokaklardan geçmekteydiler. Evler geçen yüzyıllardan kalma olmalıydı. Güler, sokağa doğru çıkmaları olan bu evleri seyretmekten belki de pek hoşlanacaktı ama önüne bakmak zorundaydı. On dakika içinde iki kez ayağı burkulmuştu. Ne müdür ne hademe arkalarına bakmak, Güler'in kendilerine yetişip yetişmediğini anlamak gereğini duymuyorlardı anlaşılan. Elindeki küçük çanta, kitap yüklü olduğundan, oldukça ağırdı. Okul müdürünün Güler'in yanında yürümesi ve çantayı elinden alması gerekmez miydi? Ama belki de bu bir sıradüzen sorunuydu. Ya da adamcağızın yabancı bir genç kızla yan yana yürümesi, kasa-balıların ahlak görüşlerine aykırı düşecekti.

Sokaklarda kimseler görünmüyordu; kasaba terk edilmişti sanki. Bir kentte duymaya alıştığınız gürültülerin hiçbiri yoktu. Arada kapı önünde oturan bir-iki çocuğa rastlanıyordu ama onlar da öylece oturuyorlar, bomboş gözlerle bakıyorlardı. Nereye bakıyor olabilirlerdi ki? Kaldırımsız sokağın aşınmış taşlarından başka bir şey yoktu görecekleri. Evler de birbirinin tıpkısıydı; karataştan yapılma yer katları, en az üç metre yüksekliğindeki bahçe duvarları, karşılıklı olarak neredeyse çatılarından bağlanacak beli bükük birinci, ikinci katlar... Hepsi de yaklaşan düşmana karşı içine kapanmış bir kale

görünümündeydiler; dışarıya sır vermiyorlardı. Güler gibi bir yabancı için eski kapı rozetleri, tokmaklar, pencere kepenkleri, süslü demir parmaklıklar ilgi çekici ve güzeldi gerçi; ama çocukların dünyasına yenilik, renk, sevinç katacak hiçbir yenilik, değişiklik yoktu.

Geçtikleri sokaklar güneye doğru yavaş yavaş yükseliyor, yokuşlara kavuşuyordu. Karanlık bir sokağın dar ağzından, evlerin bittiği en son mahalleler ve hafif eğimli tepeler görünüyordu. Üzeri yeşil ağaçlar, otlarla kaplı bulunan tepelere bir cezaevi penceresinden bakar gibi baktı Güler ve içini çekti. Ayağı üçüncü kez burkulunca, “yağmurlar bir başlasın, bu sokaklardan geçilmez artık,” diye düşündü. Yılların, belki de bir-iki yüzyılın geçmesiyle ortası çökmüş, iyice çukurlaşmış sokaklar, kışın su arkına benzeyecekti mutlaka. “Lastik bir çizme gerekecek,” diye geçirdi aklından.

Yarısı çöplük haline gelmiş küçük bir alanı geçtiler. Alanda çocuklar plastik bir topun peşinden koşuyorlardı ama ne oynadıkları belli değildi. Çirkin plastik top, uygarlığın tek belirtisiydi sanki. Önce sevinir gibi oldu Güler; sonra da uzaklarda, çok uzaklarda, unutulmuş bir dünyanın önemsiz ayrıntılarından birine değgin bu görüntüyü belleğinden silmeye çalıştı.

Uzun bir yokuşu tırmanıp, az önceki dar sokaklarda sıralanan evlere pek benzemeyen bir yapının önünde durdular. Buradaki evler hiç değilse yirmi-otuz yıl önce yapılmış olmalıydılar. Kireç badanalı ve tuğladandılar. Gene kireç badanalı yüksek duvarlar, bahçeleri çevirmekteydi. Müdür, iki kanatlı tahta bir kapının zilini çaldı. Az sonra kapı açıldı. Çiçekler, nar ve defne ağaçlarıyla çevrili temiz, düzenli bir avluya girdiler. Kapıyı yaşlı bir kadın açmıştı. Üzerinde pilili bir etek, kısa kollu, ince bir yün kazak vardı. Güler’in kasaba evlerinin pencerelerinden şöyle bir gördüğü başı örtülü kadınlara benzemiyordu. Kadının bildik, tanıdık kılığı, saç biçimi Güler’i rahatlatır gibi olduysa da bu duygusu uzun sürmedi. Konuklarını isteksiz isteksiz karşılamıştı kadın; yü-

zünde kapalı hayat yaşayanlara özgü kuşkulu ve yabancı bir anlatım vardı.

“Buyurun,” dedi ancak duyulan bir sesle.

“Size kiracınızı getirdim,” dedi müdür, kadının çekingen, daha doğrusu itici davranışından alınmışa benzemeyen neşeli bir kahkaha atarak.

“Buyurun, girin içeri!” dedi kadın, Şimdi daha içtendi.

“Ben girmiyeyim. Okula gideceğim, işlerim var. İşte yeni İngilizce öğretmenimiz Güler hanım. Bu da ev sahibeniz Nebahat hanım, kızım. Daha önce sözünü etmiştim. Nebahat hanım ve eşi Hulusi bey olmasalardı sizi yerleştirecek aile yanı bulmam olanaksızdı. Allah onlardan razı olsun. Mustafa oğlum, bavulları yukarı çıkarıver. Hadi bana eyvallah. Hulusi beye selam.”

“Olmadı ama Müdür bey. Bir kahvemizi içseydiniz.”

“Başka zaman. Alacağım olsun... Hadi kızım, güle güle otur. Nebahat hanım sana analık eder artık. Bir isteğin olursa, çekinme söyle. Hepimiz yardımcı oluruz sana.”

Son anda birden ilgili ve sevecen oluvermişti. Bahçe kapısı kapandıktan sonra hademe, Güler ve Nebahat hanım karşılıklı ayakta durdular bir süre. Güler, bu sıkıntılı durumu kurtarmak için ev sahibesinin yüzüne gülümseyerek baktı ama hiçbir karşılık görmedi. Ne var ki, bakışı kadını harekete geçirmeye yetti.

“Merdivenler şurada,” dedi hademeye. “Pabuçlarını kapı önünde çıkarmayı unutma sakın!”

Başkaca bir şey söylemeden hademenin arkasından ve Güler’in önünden yürüdü. Güler pabuçlarını çıkarıp çıkarmamak konusunda kararsızdı. Sonunda kadını memnun etmek için çıkarmaya karar verdi. Çoraplarıyla merdivenlerden çıktı. Böyle pabuçsuz yere basarken kendini horlanmış, güvensiz hissediyordu.

Sofada, pencerenin önündeki sedirde mavi çizgili picamasının üzerine kahverengi yelek giymiş, kısa bıyıklı, topluca bir adam oturmaktaydı.

“Hoş geldin kızım,” dedi yerinden kalkmadan. Kadına bakarak daha içtendi davranışları. “Buyur şuraya bakalım. Önce bir dinlen, odana sonra gidersin. Hanım, ben de içirim bir kahve.”

“Benim için zahmet etmeyin,” dedi Güler, çoraplı ayaklarını nereye koyacağını bilemeyerek. Kendini adeta çıplak hissediyordu. “Müdür beylerde kahve içmiştim ben.”

“Bir tane daha iç. Zararı yok.”

“Ben şimdi geliyorum,” dedi Nebahat hanım da.

Sahanlıkta durup aşağıya baktı; hademenin bahçe kapısını kapatıp gittiğinden emin olduktan sonra mutfağa girdi.

Güler, kollarını önce oturduğu kadife kaplı koltuğun kenarlarına dayadı. Bu rahat davranışı, çoraplı ayaklarına ve evin ciddi havasına yakıştıramadığından, ellerini, koltuğun kenarlarından çekip kucağında kavuşturdu. Oturduğu koltuğun kısa ayakları elvermediğinden, bir türlü koltuğun altına iteleyip gözlerden gizleyemediği çoraplarıyla birlikte böyle önüne kavuşturduğu elleriyle, çaresizliğini daha çok belirtiyordu ama bu durumuna da aldırımıyordu. Öyle olmak, çaresiz, zavallı, acınacak bir genç kız, gurbete itilmiş biri olmak zorundaydı sanki. Ne kadar boynu bükük olursa üstelik, o kadar göze girecek, korunacaktı. Bu küçük, yabancı kentte, yabancılardan arasında göze girmek zorundaydı. Şimdilik yaşadığı tek gerçek buydu; nasıl ve ne zaman benimsediğini bir türlü anlayamadığı gerçek...

“Demek öğretmensiniz ha? Pek de gençmişsiniz!”

Adam, Hulusi bey olan adam, bu cümleyi dişlerinin arasından ince bir ısıklık bırakarak söylemişti. O zaman Güler, uzun zamandan beri adamın gözlerinin üzerine dikilmiş olduğunu fark etti. Sesini çıkarmadı. Boğazı kurumuştur. Gerçek olmayan bir dünyada yaşıyor gibiydi.

“Bu, gurbete ilk çıkışınız olmalı.”

Ne demek istiyordu? “Gurbet” sözcüğü de nereden çıkmıştı şimdi.

“Evet,” dedi, ne cevap vereceğini bilemediğinden.

“Belli... Öyle gençsiniz ki. Ana kucağından yenice ayrıldığınız her halinizden belli oluyor. Öyle değil mi Nebahat?”

Elinde, üzerinde iki fincan kahve olan tepsiyle sessizce karşısında beliriveren Nebahat hanıma korkuyla baktı Güler. Neden yalnızca iki fincan kahve? Kahve fincanları üç tane olsaydı nasıl da rahatlayacaktı Güler; suçu hep birlikte bölüş-tüklerinden sanki.

“Bizim zamanımızda genç kızları korurlardı,” diye anlatıyordu Hulusi bey. “Eskiden genç kızları korunmasız, eşlik-siz Anadolu’nun yaban yerlerine yollamazlardı. Çalıkuşu masalına aldanmayın siz. Tabii bilirsiniz Çalıkuşu’nu, okumuş-sunuzdur.”

“Hayır, okumadım.”

“Nasıl, okumadınız mı? Tuhaf!.. Benim bildiğim her genç kız okur bu kitabı.”

“O bizim zamanımızdaydı Hulusi bey.”

“Öyle, doğru ya bizim zamanımız...”

Garip bir biçimde güldü.

Kahve çok şekerliydi, Güler’in midesini bulandıracak kadar şekerli. Şu anda bir sigara nasıl da iyi gelirdi. Ama yakışık alır mıydı? Yeter artık, dedi içinden ve çantasını açıp sigara paketini çıkardı. Paketi ev sahiplerine de uzatması gerektiğini biliyordu ama sigara içmek düşüncesi ona bir an kendi kendisi olduğunu duyurmuştu. Sigara yakmak yalnız kendisine özgü bir davranıştı; onu başkalarından ayıran bir durum... Bütün gücüyle sigara içmek’e sarıldı. Yazık ki, sigarasını yaktıktan sonra, az önceki umursamazlığı geçivermişti. Ev sahiplerinin yüzlerine bakmak zorundaydı. Nebahat hanımın üzerine dikilmiş olan anlamsız bakışlarını gördü. Bu boş bakışlar şaşkınlıktan, ayıplamaktan da kötüydü. Hulusi bey başını önüne eğmişti.

“Ben sigarayı çoktan bıraktım”, dedi Hulusi bey başını kaldırmadan. “Dokunuyor da.”

“Öyle mi?” diye sordu Güler ilgisizce.

“Tansiyonu yüksek,” diye atıldı Nebahat hanım, “Ayrıca bronşiti var.”

Sonunda Güler, daha yarısını içmeden sigarasını söndürmek zorunda kaldı; yenilmişti işte.

Bir sessizlik oldu.

“Kahve için teşekkürler,” dedi sonunda Güler, konuşacak bir şeyler bulduğu için sevinerek. “Elinize sağlık. Ben artık odama gitsem, eşyalarımı yerleştiresem... Hem biraz dinlenmek istiyorum. Yol yorgunluğumu üzerimden atamadım daha. Dün gece otelde de doğru dürüst uyuyamadım.”

“Demek dün gece otelde kaldınız?”

Sanki geceyi otelde bir adamla birlikte geçirmişti. Kendini korumaya kalkışmadı Güler. Tükenmişti sanki. Az önce bavullarının konduğu odaya doğru yürüdü.

Genişçe bir odaydı burası. Yerlerde büyüklü küçüklü halılar, kilimler seriliydi. Oldukça eski, yıpranmış ama çok güzeldiler. Renkleri birbirine uymuyordu; cami tabanlarına serilenler gibi rasgele konulmuşlardı ve farkına varılmadan Güler’in çok hoşuna giden bir düzen oluşturulmuştu. Ortada piriñ bir karyola, pencerenin önünde küçük bir tahta sedir vardı. Bunlardan başka odada cevizden bir giysi dolabı, üzerinde aynasıyla alçak bir komodin, bir de masa bulunuyordu.

Güler, hemen pencerelere koştu. Yandaki pencereden kasabanın bir bölümü ve deniz görünüyor, öteki pencere ise tepelere bakıyordu. Çıplak yamacın bir yanında yüzyıllık dörtbeş selvi vardı. Burası küçük bir mezarlık olmalıydı. Birden rahatladı Güler, odasını sevmişti. Yere serili halılardan biri kaba tüylüydü. Nar çiçeği kırmızısının egemen olduğu grimsi iri motiflerle süslü bir halıydı. Terliksiz ayaklarının altında halıyı duymak hoşuna gitti; terliklerini giymekten vazgeçti. Odasında hep yalınayak dolaşacaktı bundan sonra. Yeni yepyeni bir oluşum, taptaze bir duyarlık kazanmıştı. Bavullarına elini sürmeden odanın içinde gezindi durdu. Yıllardır

umduğu, beklediği özgürlüğe, hiç değilse özgürlük duygusuna kavuşmuştu işte. Gülümsedi.

“Size yardım edeyim!”

Nebahat hanım kapıyı vurmak gereğini duymadan içeri girmişti; öyle ki Güler irkiliverdi. Ayrıca Nebahat hanım soru sormuyor, izin istemiyor, öneride bulunmuyor, sanki yalnızca buyuruyordu.

“Teşekkür ederim, gerekmez. Zaten fazla eşyam yok.”

“Belki bir şeye ihtiyacınız olur.”

“Gerçekten yok. Teşekkür ederim.”

Kadın, çekilip gideceğine bir-iki adım atıp, yere çömelerek bavulunu açmakta olan Güler’in yanbaşına dikilmişti.

“Soğuklar erken bastırır burada. Şu ince gömlekleri çıkarmasan da olur. Nasıl olsa iki hafta sonra filan hiç giyemezsin.”

“Zararı yok,” dedi Güler ve poplin gömlekleri askıya asarak dolaba yerleştirdi.

“Kalın kazakların var mı bari? İyi... Kışları çok soğuk yapar da.”

Bir süre daha dikeldikten sonra hiçbir şey söylemeden odadan çıktı. Güler, en sonra kitaplarını yerleştirdi. Onları küçük dolabın içine tıktırmaktan hiç hoşlanmamıştı; kitapları gözünün önünde dursun isterdi hep. “Neyse,” diye düşündü, “belki sonra küçük bir kitaplık bulur, alırım.” Bir an önce, üzerinde renk renk kumaş parçalarının bitiştirilmesiyle yapılmış yastıklar duran sedire oturup tepeleri ve küçük mezarlığı, selvileri seyretmek istiyordu.

Kapı gene açıldı. Bu kez Hulusi bey göründü, odaya göz gezdirdi, sanki ilk kez görüyordu kendi evinin odasını.

“İyi bari, yerleşmişsiniz,” dedi. “Acaba gazete okumak ister miydiniz?”

Güler, Hulusi beyin uzattığı gazeteyi almak zorunda kaldı.

“Dışarı çıkacaktım da, bir sorayım, dedim. Bir şey ister miydiniz?”

“Hayır.”

“Yaa, neyse... Oysa seve seve yerine getirirdim istediğini. Ne yapalım, belki daha sonra değil mi? Daha sonra benden mutlaka bir şeyler istersiniz.”

“Tabii... Elbette.”

“Şimdi belki neyinizin eksik olduğunu bile bilmiyorsunuzdur. Daha yeni yerleştiniz. Daha doğrusu yerleşmiş sayılmazsınız henüz. Neyse, hadi bana eyvallah.”

Hulusi bey giyinirken Nebahat hanım sordu:

“Bana baksana, ne işin vardı kızın odasında?”

“Ne işim mi vardı? İyi ama sen de gittin yanına.”

“Ben mi? Gittim tabii. Yardım etmek için. Yardıma ihtiyacı olabilirdi.”

“Tam on dakika kaldın içerde.”

“Demek saat de tuttun. Hulusi bey, amma tuhaf adam-sın!”

Hulusi bey, kravatını bağlarken bir süre konuşmadı. Aynada gözleri gözlerine ilişince birden kendine acıdı.

“Bana bak Nebahat,” dedi yumuşak bir sesle. “Benim de hakkım. Söylesene, onunla yalnız kalmak neden benim de hakkım olmasın?”

“Daha ilk günden odasına girmen gerekmezdi.”

“Anlayışlı olsana... Onu neden evimize kabul ettiğimizi unuttun mu yoksa? Paraya ihtiyacımız yoktu. Şimdiye kadar kimseyi kiracı almayı düşündük mü hiç?”

“İyi ya işte... Kiracımız dedin. Bunu hiç, ama hiç unutma!”

Nebahat hanım, duygularını kocasından gizlemek için arkasını döndü. Ama saklanmak istediği kendisiydi aslında. Hulusi bey düşler içinde uzaklara baktı.

“Ne kadar da genç, Tanrım, ne kadar genç! Gençliğini, deneyimsizliğini gözlerimizin önüne sermekten çekinmiyor üstelik. Öylesine genç ki, daha bazı şeyleri saklaması gerektiğini bile öğrenmemiş. Rahatça sigara içiyor.”

“Bana sorarsan terbiyesizlik ediyor!”

Hulusi bey, anlayışla, sevecenlikle karısının omzuna koydu elini.

“Bizim yaşımızda,” dedi, “gençlikle, gerçek gençlikle karşı karşıya olmak çok zor. Bunu önceden düşünmemiz gerekirdi. Biz sanmıştık ki... Neyse, tabii senin için daha zor bu, kaddın olduğun için. Daha yaşlı olsaydık belki kolaylaşırdı. O zaman gençlik, çoktan unuttuğumuz bir anı olurdu. O zaman dışımızdaki bir varlığa, bir çiçeğe, bir kedi yavrusuna bakar gibi bakabilirdik ona. Ama bir düşünsene, daha dün biz de gençtik. Hele sen... Saçların böyle ağarmamıştı, yüzün onunki kadar tazeydi... Daha dün gibiydi, ha?” “Amaan sen de... Neden bu kadar duygulandın, anlamıyorum. Hadi, giy şu ceke-tini! Gelirken üzüm almayı unutma. Kıza doğru dürüst meyve çıkaralım. Belki kavun sevmez.”

“Balık alayım mı? Bakarsın taze balık çıkmıştır bugün.”

“Ekşili köfte vardı ya.”

“Ekşili köfte akşama kalır. Nebahat, kız taa Ankara’dan geldi. Taze balık yemek isteyebilir.”

“Ya balık sevmiyorsa... Herkes balık sevmez ki.”

“Ee, biz de sorarız. Şimdi gider sorarım ben.”

“Hulusi bey, gene mi?”

“Bunda bir kötülük yok ki Nebahat, kapıdan başımı uzatıp soruvereceğim. İstersen sen sor.”

Gecenin geç bir saatiydi. Güler yorgundu, daha bir süre uyuyamayacağını biliyordu. Gece çok sessizdi. Sağır olmuş gibiydi sanki. Yalnızca belirsiz bir uğultu hissediliyordu. Denizin sesiydi belki de; ne tuhaf, insana yalnız olmadığını duyuruyordu. Ani bir mutluluk duygusuyla yorganına sarıldı. Ve trendeki lacivert giysili adamı düşündü. Kompartmanda yalnızdılar. Adam öğleyin trene binmiş, hemen gazetesini açıp okumaya başlamıştı. Nasırlı ve lekeli parmakları dikkatini çekmişti Güler’in. Memur, öğretmen filan olamazdı. Zaten yıpranmış lacivert giysileri de (hayır, elbette özentî değil!) hoş bir şaka gibi duruyordu üzerinde. Gazetesini katlarken göz

göze gelmişlerdi; adam rahatça gülümsemişti. İçten bir gülümsemeydi bu. Güler de karşılık vermekten çekinmemişti. Sonra konuşmaya başlamışlardı, dereden tepeden. Adam, Güler'den iki istasyon sonra inecek, bir başka kıyı kentine gidecekti.

"Sık sık uğrarım Sazcık'a, motorcuyum ben," diye anlatmıştı. "Küçük bir teknem var; küçük ama esaslı... Kıyıdaki kahveden sorarsanız tanırırlar. Motorcu Refik deyin. Bir gün görürüz birbirimizi Sazcık'ta... Mutlaka."

"Nasıl bir kasabadır Sazcık?"

Omuzlarını silkmişti Refik. Bir kasabanın nasıl olduğu onu hiç ilgilendirmiyor olmalıydı.

"İyidir," demişti yalnızca.

Güler, Refik'in yüzünü düşündü. Herhangi bir yüzdü bu, çarpıcı özellikleri olmayan bir yüz... Bıyıkları vardı. Gözleri küçüktü ama coşunca (konuşurken sık sık coşuyordu) parlayıveriyordu gözleri. Yüzü zayıftı. Otuz yaşlarında olmalıydı. Neşeli sayılmazdı ama işte coşkun bir adamdı. Tıpkı insanın kafasında canlandırdığı bir denizci gibiydi.

Güler, uykusu kaçtıkça onu düşündü durdu. Başka düşünecek kimesesi kalmamıştı çünkü. Ankara'dakileri arkada bırakmış, çoktan unutmuştu. Zaten onları unutmak için gelmemiş miydi Sazcık'a? Evlerine kapanmış kasaba halkı, kendisine soğuk bir ilgi gösteren okul müdürü, ilgilerinin nasıl bir şey olduğunu anlayamadığı ev sahipleri de uzakta, çok uzaktaydılar. Yalnız kendisinin olan ılık yatağında, yorganıyla kuşatılmış yatarken kimse ona dokunamazdı. Bu ılık, belirsiz, uçucu ama renkli dünyaya ancak Motorcu Refik'i kabul edebilirdi.

Mutlu bir iç çekişle uykuya daldı.

Eve yerleştiğinin dördüncü günü artık ev sahipleriyle yaşamayacağını anlamıştı. Bir oyun oynanıyordu. Güler kaçıyor, onlar kovalıyorlar ve Güler her seferinde yakalanıyordu. Yeni bir oyundu bu ve Güler oyunun acemisiydi; üstelik ikiye karşı bir durumundaydı, elinden ne gelebilirdi ki?

Sonunda kaçırmaktan yoruldu. "Kendi evimden kaçmayı düşünüyordum. Onun için, asıl onun için buraya geldim. Demek ki, kaçmak olanaksız," diye düşündü. Bu düşünce onu hepten bitkin düşürdü. Elinden hiçbir şey gelmeyecekti. Kendi gençliğini sömürmeye kararlı bu iki yaşlı insanın yaşama çabasıyla, hayatta kalma çabasıyla; bu güçlü amansız, çaresiz istekle savaşıyordu.

"Mal müdürleri gelecekler bu akşam şekerim. Sana hoş geldin demek istiyorlar. O kırmızı gömleğini giy, olmaz mı? Üşürsen omzuna hırkanı alıverirsin. Hırkan var, değil mi? Yoksa benimkini vereyim."

"Hamamın sobasını tutuşturuverdim. Biz yıkanacak değiliz gerçi ama belki sen istersin dedimdi."

"Gezintiye yarın çıkarsın artık. Aliye hanım gelecek. Kızı öğrencin olacak da, bir tanışmak istemiş seninle."

Oysa Hulusi bey ile Nebahat hanım baş başa kaldıklarında başka türlü konuşuyorlardı:

"Bizi sevmiyor Hulusi bey, bu her halinden belli."

"Sen onu seviyor musun ki?"

"Neler söylüyorsun Hulusi bey? Aşk olsun. Nasıl sevmem? Rahat etmesi için elimden geleni yapmıyor muyum?"

"Ona ihtiyacımız var."

"Peki ya sen, sen seviyor musun?"

"Elbette."

"Nereden belli. Belki sevmiyorsundur."

Hulusi bey cevap vermedi. İçinden "ben erkeğim ama," dedi, karısının bu gerçeği bilmezlikten gelmesine şaşıtı.

"Onu gerçekten sevseydin, sevindirmeyi bilirdin," dedi sonra da. "Çok üstüne düşünüyorsun."

"Ya sen? Radyo tiyatrosunu ille de birlikte dinleyelim istedin. Oysa odasına çekilmek istiyordu."

"Odasına... Doğru. Nasıl da koşuyor odasına. Pencerenin önüne oturuyor, uzaklara bakıyor. Bir şeyler bekliyor o yüksek tepelerden... Sanki uçup gitmeyi düşünüyor."

“Ne diye deniz kıyısında dolaşıp duruyor? Ne rüzgâra al-
dırıyor, ne yağmura... Öyle dolaşıp dururken neler düşünüyor
dersin?”

“Önünde yaşanacak upuzun yıllar var, onları düşünüyor-
dur.”

“Göz açıp kapayıncaya kadar geçer gider o uzun sanılan
yıllar.”

“Belki onunki bizimki gibi çabuk geçmez,” dedi Hulusi
bey ve içinden “kötü kadın,” diye geçirdi.

“Neden?”

“Ne bileyim? Şimdi zaman başka. Hem herkesin hayatı
bir olmaz.”

“Günün birinde evlenir,” dedi Nebahat hanım. Sonra se-
sindeki kaygıdan kendi ürkerek birden neşeyle kocasına dön-
dü. “Hiç belli olmaz, bakarsın burdan biriyle evlenir.”

İkisi de ürpererek sustular. Birbirlerine arkalarını döne-
rek birbirlerine değmemeye, birbirlerinin varlığını unutmaya
çalışarak, gene de aralarındaki suç ortaklığı bağını güvence
bilerek gözleri kapalı yattılar bir süre. Neden sonra Nebahat
hanım kalktı, ışığı söndürdü.

Güler’in deniz kıyısında, Sazcık’ın sokaklarında uzun
uzun yürüdüğü bir gündü. “En çok krizantemleri özledim,”
diye düşünüyordu. Belki bahçesinde kasımpatı, krizantem ye-
tiştiren kadınlar vardı kasabada ama bahçe duvarları o kadar
yüksekti ki, çiçekler görünmüyordu. O lacivertli adam –mo-
torcu Refik– annesinin sardunyelerinden söz etmişti. Pencere-
lerinde pembe, kırmızı, beyaz, hatta sarı sardunyeler açan bir
ev için insan neler vermezdi!

O günün akşamı, Nebahat hanım rakı sofrası hazırlamıştı.

“Ben hiç rakı içmedim,” demişti Güler, “Daha doğrusu bir
kez denedim, sevmedim. Bira, şarap, votka içerim ama rakı...
Bilmem ki.”

“İç, iç,” diye üstelemişti Nebahat hanım. “Bak, ben de içi-
yorum. Hem içmezsen o gücenir belki.”

Güler, Hulusi beye baktı. Konuşulanları duymamıştı Hulusi Bey; dalgın dalgın pencereden dışarısını, kasabanın damlarını, damların ötesindeki denizi seyrediyordu. Daha ortalık kararmamıştı. Hüzünlü yağmur bulutları alçalmaktaydı yalnızca.

“Ona bakmayı bırak da rakını iç!”

Nebahat hanım kocasından nedense “o” diye söz ediyor, adam da buna aldırılmıyordu. Güler, tiksinierek bir yudum içti rakısından.

“Aa, o da neymiş öyle? Yarıla bakalım! Bak onunkine, bir kadehi devirmiş bile. İçti mi tam içer böyle.”

Güler, bir yudum daha aldı; bu seferki büyük bir yudumdu.

“Bak şekerim, biz böyle çakıştırtırız arada. Gençliğimizde de içerdik. Ama gizli gizli. Işıkları söndürürdük, gelen olursa evde kimse yok sansın diye. Çünkü içtiğimizi duyarlarsa tefe korlar da çalarlardı sonra. Üstelik öğretmeniz ikimiz de... Öğretmeniz, ilkelerimiz var tabii; özlemlerimiz, korkularımız da var öte yandan. Ve çocuğumuz yok, olmuyor. Bilmem anlatabiliyor muyum hayatım? Bu, kafayı buldu mu bazan beni pataklardı. Hiç sesimi çıkarmazdım. Yalnızca ‘aman Hulusi bey, kurbanın olayım yüzüme vurma,’ diye yalvarırdım, ‘yarın dersim var,’ derdim.”

Kesik çılgıklar salarak, ayaklarını yere vura vura gülüyordu. Yaptığı gürültü Hulusi beyi dalgınlıktan kurtardı. Bakışlarını, pencereden karısına çevirdi. Bir süre seyretti onu; sonra yüzünü buruşturdu tiksintiyle.

Güler biraz daha rakı içti. Az sonra garip bir sahnenin ortasında buldu kendini. Onların arasındaydı; oyuna katılmıyordu ama çaresiz sürükleniyordu. Nebahat hanımın elini önce saçlarında, sonra sırtında duydu.

“Güzel kızım benim,” diyordu. “Gençsin, güzelsin, körpeciksin. Bir zamanlar bana da bayılırlardı. Bu da âşık olmuştu bana; günde on kez evimizin önünden geçerci. Hani acaba pencereden filan beni görebilir mi diye.”

Kesik kesik kıkırdadı. Sonra elleriyle balığını ayıklamaya başladı. Bir ara mutfağa gitti. O zaman tuhaf bir şey oldu. Hulusi bey yerinden kalktı, Güler'in yanına gelip yanağını okşadı; Güler'in ses çıkarmadığını görünce öteki yanağını da okşamaya başladı.

"İçki içince yanakları nasıl kızardı, değil mi Hulusi bey?" diye sordu içeri giren Nebahat hanım, kocasının Güler'i okşamasına aldırmadan. "Burada iyi bakar, şişmanlatırız onu. O zaman yanakları dolar, daha güzelleşir."

Giderek coşuyordu. Sesi şarkı söyler gibi çıkıyor, dalgalanıyordu.

"Her şey çok iyi olacak. Çok iyi... Biliyorum bunu. Ah, birlikte nasıl eğleneceğiz!"

Güler, bir anda doruğa varan o adsız tedirginliğiyle yerinden fırladı, odasına girdi; kapıyı kapatıp arkasına yaslandı.

İşte o... O eski korku... Çocukluğundan beri durmaksızın sezdirilen, sonra ondan kurtulabilmek için büyüdükçe yalan, uydurma olduğunu kendi kendine yineleyip durduğu korku; loş sandık odalarına, gizli köşelere, yabancı yüzlere gizlenen korku... Fırtınalı gecelerin, belirsiz bir tıkırtının ürkünç yankılanmaları... Hayır, yalan, uydurma değildi; vardı, her yerdeydi, kaçılmazdı ondan. Sazcık'a gelirken annesinin, babasının baskısından kaçtığını sanmıştı; kişiliğini kanıtlamak isteğinin gücüne inanmıştı. Oysa aslında çocukluğunun, ilk gençliğinin, gençliğinin korkusundan kaçmak, ondan kurtulmak istemişti. Güneşin aydınlatmadığı her köşede, erkek arkadaşlarının suçsuz şakalarında boğuk bir nefes gibi, sokakta yürürken duyduğu adımlarda ve burada, bu yaşlılıktan tüm ışığını, rengini, sevincini yitirmiş iki insanın arasında bile vardı. Oradaydı.

Arkasındaki kapı zorlanıyordu. Korkuya hiç bu kadar yakkın olmamıştı. Güçsüzlüğünü hiç bu kadar derinden duymamıştı. Kapı zorlandıkça kollarının gücü azalıyor ama Güler çılgınca direniyordu. Sonunda geri çekilmek zorunda kaldı. Ve onları gördü. İkisi de sırtıyordu.

“Nen var yavrum?” diye sordu Nebahat hanım. “Rahatsızlandın mı yoksa? Bir şey yemedin, ondandır. Azıcık beyaz-peynir, birkaç kaşık yoğurt yeseydin... Balığı ayıkladım, senin için... Hadi gel.” “Hayır!” diye haykırdı Güler. “Hayır, hayır, olmaz!”

Teslim olacaksa, boyun eğecekse eğer, üzerine kapanan karanlık onlarınki olmamalıydı. Geri geri çekildi; yatağının üzerinde duran ceketini kaptığı gibi iki ihtiyarı iteleyerek dışarı fırladı. Merdivenleri ikişer ikişer atlayarak sokak kapısını açtı; yokuştan aşağı doğru koşmaya başladı. Belki bir umut vardı daha. Belki kurtulmak hâlâ mümkündü. Tehlikenin bulunmadığı bir köşecik... Krizantemler, sardunyalara, kasımpatılarla dolu bir bahçe...

Deniz kıyısına dönen sokağın başında, köşede bir adam duruyordu, lacivert giysili... Lacivertli adam, motorcu Refik! Bir an için sevindi; krizantemlere, sardunyalara ne kadar yakındı şimdi! Sonra çoktan unuttuğunu sandığı bir doğu masalını hatırladı, ölümünden kaçan adamı: Bu Akşam Semerkant'ta! Semerkant, denize dönen sokağın köşesiydi; Güler'in yıllardır kaçtığı şey orada, lacivertlere bürünmüş beklemektiydi... Eski, morarmış, her yanından tozlar sarkan, gene de işlevini kusursuz görececek bir örümcek gibi...

Motorcu Refik gülümsedi:

“Merhaba!”

“Merhaba!”

“Karşılaşacağımızı söylemiştim.”

“Evet. Çünkü burası Semerkant.”

“Ne dedin?”

“Hiç.”

Kollarını motorcu Refik'e uzattı.

Yağmur başlamıştı.

Firavun'un Mezarı

Onunla nasıl, nerede tanıştığımızı kesinlikle bilemeyeceğim. Daha doğrusu yıllar önce tanışmışız, birlikte –nedense– belleğimin sislerine gömdüğün bir şeyle yaşamışız (hatta hep birlikte –ailelerimizle–) gibi bir duygu var içimde. Aslında böyle bir duyguya kapılmam saçma. Çünkü yaşı yirmi var yok. O kadar uzun zaman önce ancak bir çocuk olabilirdi. Oysa çok çok eskiden bile hep yirmisindeydi sanki. Belki bir başkasıyla karıştırıyorum. Gene de hayatımda önemli rol oynamış, üstelik bu rolü aradan bunca zaman geçtikten sonra gene oynayacak biri gibiydi; ortayı aşmayan boyuna, sıskalığına, göze çarpan herhangi bir özelliğinin olmayışına karşın.

Durup dururken tuttu, okuduğu üniversiteye çağırdı beni.

“Eski okulunuzu görmek ister misiniz,” diye sordu. “Belki öğrencilik günlerinizi anımsamak hoşunuza gider.”

Öğrencilik günlerini çoktan unuttuğumu, eskiye dönmekten de tat alacağımı sanmadığımı söyledim.

“Olsun,” dedi. “Orası benim için çok önemli. Okulumu seviyorum. Sizi bu sevdiğim yere götürmek isterim. Bir cumartesi gelin. Öğlen vakti. Birlikte sandviç yeriz.”

Ona karşı koymak, böylece kırmak aklımdan bile geçmezdi. İstemeyerek de olsa çağrısını kabul ettim.

Cumartesi geldiğinde, üniversiteye gitmek için o kadar istekli değildim. Yirmi yıldır, üniversiteyi bitireli kısacası, ya-pının yakınından bile geçmemiştim. Şimdi bunca yıl sonra

oraya gitmek zor gelecekti. İçimde tuhaf bir huzursuzlukla yola çıktım. Otobüsten indiğimde ilk gözüme çarpan merdivenler oldu. Yüksek, geniş merdivenlerin ötesinden yapının ancak çatısı görünüyordu. Şaşırdım. O anda tedirginliğim geçti. Eski üniversite ile yenisi arasında hiçbir benzerlik kalmamıştı. Yirmi yıl öncesini anımsayıp tedirgin olmama gerek yoktu kısacası.

Bu yüzden biraz da sevinçle tırmandım o uzun merdivenleri. Yapıya doğru geniş, boş sayılabilecek (bahçe denecek yanı kalmamıştı artık) yarı toprak yarı beton bir düzlük uzanıyordu. Yapı ise eski kaba taştan görünümünü saklamaktaydı. Ama o zamanlar bu taştan görünüş göze çarpmazdı. Şimdi ise yapıyı genişletmek, araba park yerleri yapmak için o güzelim at kestanelerini, gezinti yollarının iki yanında sıralanan söğütleri kestiklerinden, morumsu serpmeyle kaplı beton sütunları, cepheyi çevreleyen terasların mazgal deliklerini andıran taş korkulukları ve sekiz yüksek katı ile iyi restore edilmiş bir eski zaman kalesini andırıyordu. Yapının yanındaki tepelerin üzerindeki bodur kara çamlar arazinin çıplaklığını örtmüyordu. Geniş açıklıkta hiçbir engele rastlamayan rüzgâr rahatça esiyordu. Eteklerim havalandı, saçlarım dağıldı. Bir an için kapıldığım yabancı duygudan, avluda, yapının merdivenlerinde gidip gelen öğrencileri görünce kurtuldum.

Genç arkadaşım beni bekliyordu. Elinde plastik bir torba, bir de büyükçe çanta vardı. Etekleri uçuşan bol eteklik, mavi bir gömlek, V yakalı bir kazak giymişti. Uzun saçları rastgele omuzlarına dökülüyordu.

Yapının içi beni pek ilgilendirmiyordu ama bıraktım bana kendince önemli bulduğu yerleri göstereyim, gerekli sandığı açıklamaları yapsın...

“Şurası konferans salonu; bakın... Sizin zamanınızda yapılmamıştı daha. Yazık, kapısı kilitli. Hep böyle yaparlar zaten. Öyle büyük ki konferans salonumuz, içerde piyano bile var. Burası laboratuvar. Kantin aşağıda kaldı.”

Ben dinler gibi göründüm. Söylediklerinin hepsi aklımda kalmadı. Sonra sekizinci katın terasına çıktık. Burada esinti daha fazlaydı. Kulaklarım uğulduyordu. Ama o halinden memnundu. Saçları, kızarmış yanaklarına çarparaktan bir sağa bir sola uçuşmaktaydı. Terasın kenarındaki geniş çıkıntılara dayanıp bir süre çevreyi seyrettik. Kent uzaklarda kalmıştı; her zamanki gibi sisler içinde silinmişti. Ötelerde yer yer yeşermeye başlayan bozkır uzanıyordu. Ama güneş bulutların arkasında olduğundan, bozkırın morumsuluğu baskın çıkıyordu.

Arkadaşım, bütün bu genişlik kendisininmiş, onunla övünüyormuş gibi kollarını iki yana açtı; gözleri parlayarak sordu:

“Nasıl, güzel değil mi?”

Hayır, bence güzel değildi; yabanıl belki. Gene de sessizce onayladım. Öyle gençti ki, bir şeyler öğretmek için bile duygularını incitmeye değmezdi. Yüzünden gülümseme eksik olmuyordu. Bu güzelim iyimserliği nasıl yok etmeye kalkışabilirdiniz! Hep iyi şeyler söylüyordu:

“Ah, bahar! Ne güzel! Rüzgâr... Ne dersiniz rüzgâra? Ben bayılıyorum.”

Böyle söylerken sırtını korkuluklara dayayıp başını aşağı sarkıtıyor, yüzünü rüzgâra teslim ediyordu.

“Evet,” diyordum ben de, hiçbir şey demek istemeyerek.

Daha sonra kuytu bir köşe bulup naylon torbadan çıkarttığı sandviçleri yedik. İki şişe de ayran çıkmıştı torbadan.

“Çok değişmiş mi eski okulunuz?”

“Bizim zamanımızda bu kadar büyük değildi.”

“O zamanlar üç katlıydı, değil mi?”

“Evet.”

“Başka? Başka neler değişmiş?”

“Her şey çok büyük. Sarmaşıklar da var sonra. Eskiden yoktu.”

“Sevdiniz mi sarmaşıkları?”

"Bilmem ki... Yapıya güzellikten çok eski bir hava veriyor. Bilmem anlatabildim mi? Üniversite değil de sanki bir kale kalıntısı... Kızmadınız ya?"

"Neden kızayım? Hem elimizden bir şey gelmez. Firavun anıtları sever."

"Firavun mu?"

" yle diyoruz biz.  l ms zl ğ ne inanıyor. Sizin anlayacağınız ruhunun ölümsüzlüğüne... Rekt rden söz ediyorum. Aşağıda, bodrumda bir mezar odası mutlaka vardır, diyoruz. Çok aradık, bulamadık. Ama biliyorsunuz, mezar odaları gizlidir. Yerini ancak Firavun bilir. Mimar ve ustabaşılar zaten çoktan öldürülmüşlerdir; sır veremezler."

"Sahiden aradınız mı mezar odasını?  aka ediyorsunuz."

" aka mı? Yok canım. Neden  aka olsun? Çok aradık diyoruz size.   er kişilik ekipler oluşturduk. Boş zamanlarımızda iki katlı bodrumu alt üst ettik. Kilitli kapıları binbir yöntem kullanarak açmayı başardık. Bu i te hırsızlardan bile yararlandık."

"Hırsızlar mı? Tanrım, neler söylüyorsunuz!"

"  imizde hırsız arkadaşları olanlar var. Neden  aşırdınız? Yoksa siz hırsızları sevmez misiniz?"

"Hırsızları sevsem ne olacak, sevmesem ne olacak. Hiç  nemi yok. Ama bütün bu anlattıklarınız gerçek olamaz."

"Serüven tutkusu deyin isterseniz. Ama ben gerçeğin ara tırılmasından yanayım."

"Ne gerçeği?"

"Kendi gerçeğimiz. Yüzüme  yle  aşkın  aşkın bakmayın. Bir zamanlar siz de bizim gibiydiniz, kuşkusuz. Yoksa  imdi burada olmazdınız. Sonra birden korkuverdiniz. Oysa insan d şg c n  kullanmaktan korkmamalı. D şg c n  kullanmaktan korkanlar günün birinde gerçeklik duygusunu da yitirirler; başkalarının da gerçek diye sundukları yalanları kabul lenirler. Bu yüzden kıyıcı olurlar. Tıpkı bizim rektör gibi."

"Ama onun kendisine mezar odası kazdırttığını s ylemi tiniz."

“Eee?...”

“Gerçekleriniz uyuşmuş olmuyor mu böylece? Düşgücü olmayan rektörün gerçeğiyle sizin gerçeğiniz yani...”

“Firavun’un kendisine bir mezar yaptırttığı doğru. Ama o, bunu bilmiyor ki. Farkında bile değil.”

Söyleyecek söz bulamadım. Kafam karışmıştı.

“Sandviçinizi yemiyorsunuz,” dedi, belki beni uyarmak istiyordu. “Yoksa beğenmediniz mi?”

“Yo, beğendim beğenmesine. Çok güzel.”

“Durun, size bir turşu daha vereyim. Hatta iki tane vereyim. Bende fazla turşular var: Aşırdım sizin anlayacağınız.”

“Aşırdınız mı?”

“Aşırdım ya. Sandviçin içine tek turşu koyuyorlar, yetmiyor. Biz de aşırıyoruz. Kötü bir şey yapmıyoruz. Yalnızca şaka. Turşu çalıyoruz diye bize kızmadınız umarım.”

“Hayır, sanmıyorum.”

“Okulu gezmeye devam edelim mi?”

“Hayır, gerek yok.”

“Neden ama? Sizin eski okulunuz üstelik.”

“Ben... Mezar odalarını, öteki gizli şeyleri bulamamaktan korkuyorum. Galiba çok korkuyorum.”

“Korkacak ne var? Biz de bulamadık zaten.”

“Günün birinde bulursunuz. Madem o kadar istiyorsunuz. Benimse artık zamanım kalmadı... Sabrım da.”

“Buraya geldiğinize pişman mı oldunuz yoksa?”

“Tam tersi. Güzel bir öğle sonu geçirdim. Sizinle olmak... konuşmak, çok güzel.”

“Sağ olun. Madem sıkılmadınız, gelecek hafta gene gelin. Gelirsiniz değil mi? Ne olur, evet deyin, kırmayın beni.”

“Peki, gelirim. Ama gelecek haftaya sandviçler benden.”

“Olur. Ayranları ben alacağım ama. Bu kez turp çalarım sizin için.”

“İlle de bir şey çalmak zorunda mısınız?”

“Her şeyin suç sayılmayacağını kanıtlamak zorundayız. Öyle değil mi?”

“Bilmiyorum.”

“Belki tekniğin ilerlemesinden, toplumsal hayatın karmaşıklığından, her şeyiyle örgütlenmiş bir dünyanın temelini oluşturan kargaşanın ancak amansız suç tanımları ve ceza yöntemleriyle unutulabileceğinden dem vuracaksınız.”

“Yoo hayır! Hiçbir şeyden söz edecek değilim... Artık gitsem... Beni kapıya kadar geçirmeniz gerekmez. Yolu biliyorum nasıl olsa.”

“Haftaya bekliyorum.”

“Gelirim, söz!”

Çıkış kapısına geldiğimde başımı çevirip baktım; merdivenlerin üst başında durmuş, bana el sallıyordu.

Ertesi hafta üniversiteye gittiğimde merdivenlerden dalgın dalgın, belki de genç arkadaşımı düşünerek çıkarken birden sessizliği duydum. Bahçeye varınca çevreme bakındım: kimsecikler yoktu. Rüzgâr da insan engelinden kurtulduğundan mıdır nedir, daha güçlü esiyordu; daha özgürce. Saçlarım birbirine karıştı. Kabaran eteklerimi tutmaya kalkışmadım. Bana bakan kimse yoktu ortalıkta.

Kimsesizlik duygusunun yarattığı huzursuzluk içinde büyük kapıdan girdim. İç avluda bir perişanlık vardı. Büyük bidonlar, çuvallar, tahta sandıklar... Duvarlara iskeleler kurulmaktaydı. Oraya buraya halılar, perdeler atılmıştı. Avlu çöplüğe dönmüştü. Açık kapıdan, pencerelerden giren rüzgâr, yerlerdeki kâğıtları, plastik yoğurt, süt kaplarını, sigara izmaritlerini, boş kibrit kutularını oradan oraya sürüklüyordu. Dış avlunun sessizliğinin yerine bir hıştırtıydı gidiyordu.

Hademeye benzer birini durdurup sordum:

“Neredeler? Öğrenciler yani...”

“Herkes gitti. Çoktan boşaldı okul. Tatile girdik. Onarım var. Badana, boya...”

İşçilere yardım etmek üzere yanımdan ayrıldı.

Merdivenleri çıktım. En üst kata kadar koridorları dolaştım; her katın terasına ayrı ayrı baktım. Arkadaşım da ötekiler

gibi gitmiş olamazdı. Mutlaka beni bekliyordu. Ama kurallara pek aldırmayan, o hoş, uçarı haliyle kim bilir nerede bekliyordu, o anda aklına esen hangi yerde? Belki beni böyle peşinden koşturması da şakanın bir bölümüydü. Elinde ayran şişeleri ve turplarla...

En üst kata çıktığımda soluk soluğaydım. Terasın korkuluğuna dayanıp çevreme baktım. Tıpkı bir hafta önce yaptığım, yaptığımız gibi.

Kollarımı açtım, tüm görünümü kucakladım. Gözümün alabildiğine uzanan her şey benimdi şimdi. Benim olmadığını kim söyleyecekti üstelik. Kimseler yoktu çevremde. Rüzgârın sesinden başka ses bile yoktu. Uzaktan, anayoldan geçen taşıtların gürültüleri de rüzgâra karışmaktaydı. Hayır, beni düşkürlüğüne uğratmamıştı; bana yalan söylememişti; habersizce bırakıp gitmemişti. Biliyordum, emindim. Aşağılarda bir yerlerde, o iki katlı bodrumda Firavun'un mezar odasını arıyordu belki de. Belki de bulmuştu da heyecandan artık beni unutmuştu. İş bitince mutlaka gelecekti ama. O zaman da ben çoktan gitmiş olacaktım. Kısacası birbirimizi bir daha göremeyecektik. Bir daha görüşmeyeceğimizi biliyordum. Biliyordum da, üzölmüyordum. Bu yüzden sandviçimi yedim, onunkini rüzgârın uçuramayacağı bir köşeye koydum. İşini bitirince karnı acıkmış olacaktı. Kantin de şimdi kapalı olduğundan...

Ayransız, turpsuz, turşusuz sandviç o kadar güzel değildi. Zor yutuyordum. Ama ne de olsa acıkmıştım.

Sandviçimi bitirince aralanan bulutların arasından sızan güneşliğiyle canlanan bozkıra son kez baktım: Tarlaların yeşili sevinç içinde parlıyordu. Ama ben pek o kadar sevinçli sayılmazdım.

Ne var ki, sevincimi hüzne dönüştüren yaşımı da, artık benim dışımda oluşan, büyüyen çağı da yadırgamıyordum.

Porselen Bebek

— Hani o eski, küçük evimiz vardı ya, onu anlatsana, dedim ablama.

— Hangi eski, küçük evimiz, diye sordu ablam.

— Canım, hani vardı ya, ormanda.

— Saçmalamasana! Ormanda falan oturmamak biz. Son günlerde ha bire saçmalıyorsun. Bir sürü uyduruk şey anlatıyorsun.

Bir süre düşündüm. Ablamın beni başından savmasını istemiyordum.

— Belki ormanda oturmamak ama iyi biliyorum, bir sürü ağaç vardı. Bizim küçük evimiz de işte bu ağaçların ortasındaydı.

— Öyle bir evde de oturmamak. Dedim ya, uyduruyorsun.

— Ama sen anlatmıştın. Nasıl unutursun? Küçük, küçük bir evdi, demiştin. Evimizin arkasından dere geçiyordu. Üzerinde tahtadan bir köprü bile vardı. Şöyle yay gibi...

— Biz öyle bir evde oturmamak hiç. Hep bu kentteydik. Kentte bahçesinde dere geçen bir ev görülmüş şey mi?

— Ama ben biliyorum. Hatta küçük evimiz duvarda asılı duruyordu. Her yanı tahtadandı.

— Tanrı iyiliğini versin senin. O bir duvar süsüydü. Tahtadan yapılma küçük bir ev... Evet, şimdi hatırladım.

— Nerede peki o şimdi?

— Bir gün çivisinden düştü. Parçalandı. Annem de çöpe attı.

— Ya, dedim.

Doğrusu çok üzölmüşüm. Demek ki küçük evimiz parçalanmıştı. Acaba hiç onarılamaz mıydı? Annem neden kırılan her şeyi çöpe atar bilmem ki. Babamsa hiç anneme benze-
mez. O bizim olan bir şeyi, eskise bile, kırılıp parçalansa bile
çöpe atmaya kıyamaz. Sözelimi bir kahve fincanı kırılısa he-
men yapıştırmak ister. Ama annem hemen karşı çıkar:

Kırılan bir şey, der, onarıldı mı eskisinin yerini hiçbir za-
man tutmaz. En iyisi atmalı onu. Hiç değilse gözümüz gör-
mez. Gözümüz görmeyince de unuttur, gideriz.

Ama işte ben küçük evimizi unutmamışım. Yani onu
çöpe atmak işe yaramamıştı. Birkaç gün sonra gene ablamın
yanına gittim.

— Olsun, dedim, sen gene küçük evimizi anlat bana.

— Valla kafa şişirdin artık.

— Bak, küçük küçükçük bir evdi. Ne de güzeldi. Yukarda
çatıda küçük bir de odası vardı. Bizim odamız. İkimiz orada
yatardık. Derenin sesini duyardık. Derenin sesini dinleye din-
leye uyurduk hani.

— İşte hepsini biliyorsun ya.. Bana anlattırıp ne olacak?

— Sen anlatınca başka oluyor ama. Dinlemek hoşuma gi-
diyor.

— Rahat bırak beni. Görüyorsun ders çalışıyorum. Hem
bütün bunları çoktan unuttum. Canın o kadar sıkılıyorsa, git,
pencereden bak.

“Git pencereden bak,” demesi kolay. Pencereden bakın-
ca canımın sıkıntısı geçiyor mu sanki? Karşımda apartman-
lar... apartmanlar... apartmanlar... Bir gün üşenmedim say-
dım: tam yüz tane pencere vardı. Belki daha fazla pencere
vardı ama ben ancak yüze kadar sayabiliyordum. Bazen
pencerelerin birinden bir çocuk bakıyor... Yüzü gülmeyen
bir çocuk. Belki o da bizim blokların pencerelerini sayıyor.
Pencereden bakınca ağaçlar, ormanlar, dereler, tahta köprü-
ler görünmüyor ki. Demek bizim küçük, tahtadan bir evi-

miz olmamış hiç. O yalnızca bir oyuncakmış. Kırılınca da çöpe atılmış.

Bir gün babamın arkadaşı bir resim getirdi. Onu duvara, büfenin üzerine astılar. Ablam,

— Bu ne biçim resim, dedi. Çok kötü yapılmış. Üstelik eski moda.

— Yabancı bir ülke olmalı burası, dedi ninem. Baksanıza kuleler falan... Yabancı bir ülkeden bize ne canım? Cami resmi olsaydı bak, o zaman anlardım.

— Büfenin üzerine meyve resmi daha yakıştırdı, dedi an-nem de.

— Arkadaşımın armağanına el süreyim demeyin sakın, diye kestirip attı babam.

Gittim, babamın elini tuttum. Çünkü ben resmi sevmiş-tim.

Sonra artık hiç pencereden bakmadım. Hep resmi seyret-tim.

— Abla bak, dumanı tüten kavakları görüyor musun?

— Nerede?

— İşte bak, orada.

— Benimle alay mı ediyorsun sen? O sadece çit.

— Ama orası yabancı bir ülke. Orada “çit”e “dumanı tü-ten kavak” diyorlar.

Ablam kahkahalarla güldü.

— Demek yabancı dil de biliyorsun sen, dedi.

— Elbette. Şuna da “saat yelkovanlı merdiven” diyorlar.

Böyle deyip ağaç kümelerinin ardından seçilen bacaya benzer bir şeyi gösterdim.

— Peki, senin bildiğin bu yabancı dilde suya ne diyorlar. Hani şurada akan suya?

— Üç başlı kıvılcık turna.

— Amma da uzunmuş bu dilde kelimeler. Çok zor olma-lı bellemesi.

— Ne demezsin, dedim şişinerek.

— Az kısaltsan olmuyor mu?
— Benim elimden ne gelir? Onlar öyle konuşuyorlar.
Sonra bir gün yemekte,
— Ben yabancı ülkelere gitmek istiyorum, dedim.
— Öyle ya, dedi ablam da, nasıl olsa dillerini de öğrendin.
Kimi zaman böyle anlayışlı oluyordu da, şaşırtıyordu beni.

— Neden ille de yabancı ülkeler ama, diye sordu babam.
— Oralarda hep ağaçlar, ormanlar var. Pek ev yok. Hele apartman hiç yok.

Nedense herkes güldü. Ninemden başka. O,

— Yabancı ülkelerde işin ne? dedi kaşlarını çatarak.

Yabancı ülkelere gitmeme ninemden başka karşı çıkan olmamıştı. Ama o her yeniliğe karşı çıkardı zaten. Ne de olsa yaşlıydı. Yolculuktan korkmakta haklıydı. Böyle düşünüp rahatladım. Şimdi bütün sorun, yola çıkacağım günü saptamaya kalıyordu. En iyisi güneşli bir günde yola çıkmaktı. Gerçi resimde yağmur falan yoktu. Ama oraya varana dek ıslanmak işime gelmezdi doğrusu. Çünkü bisikletle yolculuk yapacaktım. Param olmadığına göre başka bir taşıt aracı seçmem olanak dışıydı. Bir sabah uyandığımda havanın açık olduğunu gördüm. Hemen kalkıp giyindim. Ne olur ne olmaz, diye düşünerek yanıma kazağımı da aldım. Kendime bir de yiyecek çıkını hazırladım. İçine ekmek, peynir, domates bir de elma koydum.

Ve yola koyuldum. İyi bir çocuk olarak evdekilere haber vermem gerekirdi tabii. Ama ne de olsa onlara yabancı ülkelere gitmek istediğimi söylemiştim. Ayrıca ablam, gideceğim ülkenin dilini öğrendiğimi biliyordu. Bu kadarı yeterdi. Beni merak etmezlerdi.

Bir süre bozkırın ortasında yol aldım. Çevremde hiç ağaç yoktu. Sonra kapkara bir çizgiye ulaştım. Bu, her halde sınır çizgisiydi. Çizginin bizim ülkeye ait olan yanında birkaç uzun kavak, kavakların dibinde çiçek açmış hindibalar vardı. Sınır

çizgisinin öte yanı ise bomboştu. “Tıpkı uzay gibi,” diye düşündüm. Ama ben uzaya gitmek istemiyordum. Yanımdan hiç eksik etmediğim boya kalemlerim geldi aklıma. Kutuyu cebimden çıkardım. Kahverengi kalemle üzerinden geçebileceğim güzel bir yol çizdim. Asfalt değil tabii, toprak bir yol. Sağa sola, üzerinde renk renk çiçekler açmış yemyeşil bir çayır çizdim. Göğü maviye boyamayı unutmadım. Ama hiç bulut koymadığımdan, göğü boyarken mavi kalemim yarıya indi. İnsan resmi çizmeye kalkışmadım. Bir kez beceremem, sonra da bana “buralarda ne dolanıyorsun? Hadi git evine,” diyenler çıkabilirdi. Büyüklere güven olmuyor pek. Çocuklar da bisikletime binmek isterlerdi belki. Binsinler ne çıkar, ama yolumdan alıkoyarlar beni sonra. Kısacası insan resmi çizmedim.

Kendi çizmiş olduğum yolda, kendi çizdiğim çayırlara bakarak neşeyle yol alırken bir de baktım, otlar uzuyor, uzuyor, rüzgâra kapılıp bir güzel dalgalanıyor. Derken çayırлар bitti, küçük çalılıklar, fidanlar başladı. Öterlerde bir ulu orman vardı. Bütün bunları ben çizmiş değildim. Yoksa resimdeki kasabaya mı yaklaşıyordum?

O sırada yorulduğumu fark ettim. Bisikletimi bir ağaca dayadım, kendim de ağacın gölgesine oturdum. Çıkınımı açıp karnımı doyurdum. Ne var ki bir tek elma susuzluğumu gidermemişti. Başımı kaldırıp altında oturduğum ağaca baktım. Ve sevinçten bir çığlık attım. Ağacın üzerinde iri iri, olgun armutlar vardı. Üstelik ağaç da pek yüksek değildi. Hemen ağaca tırmanıp birkaç armut topladım. Yere inince nedense bizim manavın çırağı gibi yapmak geldi içimden. Armutlardan birini gömleğimin koluna sürtüp parlatmak istedim. Tam o sırada birtakım sesler duymayayım mı? Çevreme bakındım: Karşımda tek katlı kırmızı damlı evleri, tıpkı bizim evde, büfenin üzerine asılı resimdekine benzeyen soğan biçimindeki kulesiyle bir kasaba duruyordu. Tarlaların arasından geçen dar yolda beş-altı adam yürüyordu. Bağıra çağıra.

Adamlar yaklaştıkça yüzlerini de seçmeye başladım. En önde kısa boylu, gaga burunlu, sıska bir adam vardı. En çok o bağı-
rıyordu. Sıska olmasına sıskaydı, gene de kendine göre bir gö-
beği vardı. Göbeğinin üzerinde altın zincirlere bağlı kocaman
bir de saat asılıydı. Siyah beyaz kareli ceket pantolonla kırmızı
bir yelek giyinmişti. Şapkası elindeydi. Çıplak başını ikide bir
mendiline siliyordu. Ötekilerin giyimi onunki kadar iyi değıl-
di. Çoraplarının içine soktukları bezden pantolonlar, soluk
gömlekler giymişlerdi. İkisinin elinde tüfek bulunuyordu.

Tam karşıma gelince durdular. Hâlâ konuşuyorlardı. Çok
da kızgın görünüyorlardı. Ne dediklerini bir türlü anlamıyo-
rum. Demek ki dillerini doğru dürüst öğrenememiştim. Üste-
lik o kadar dikkat ettim, ne “dumanı tüten kavak” ne “saat
yelkovanlı merdiven” ne de “üç başlı kızıl turna” dediler. So-
nunda dillerini anlamadığımı fark edip ellerini, kollarını sal-
lamaya başladılar. O zaman kendileriyle gelmemi istedikleri-
ni anladım. Canım onlarla gitmek istemiyordu, ama elimden
ne gelirdi? Onlar altı kişiydiler, bense küçük bir çocuk. Bisik-
letimi bile almadan düştüm önlerine. Üstelik o iki silahlı ada-
mı iki yanıma diktiler. Demek ki benden korkuyorlardı. O sı-
rada aklıma nedense bizim mahallenin oğlanları geldi. “Beni
böyle görselerdi,” dedim içimden.

Kasabanın girişinde oldukça büyük bir kalabalık tarafın-
dan karşılandık. Orada bizim için, yani benim için toplanmış
olmalıydı. Çünkü hemen peşimize takıldılar. Biz yürürken
evlerden insanlar çıkıyor, peşimdeki kalabalığa katılıyorlardı.
Evde kalanlar da hiç değılse pencerelerden, balkonlardan yarı
bellerine kadar sarkıp bize bakıyorlardı. Böyle bir şey ilk kez
başıma geliyordu. İlk kez onca insan benimle ilgileniyordu.
Oysa ben ancak politikacılarla, sporcularla, bir de şarkıcılarla
böyle ilgilenilir sanırdım. Babam kocaman bir adamdı, ama
başına şimdiye dek böyle bir iş gelmemişti kuşkusuz. Çünkü
“ben küçük bir memurum,” der durur hep. Ama işte şimdi
herkes benimle ilgileniyordu. Bir ara öylesine kendimden geç-

tim ki, pencerelerden bakanlara el sallayacaktım nerdeyse. Bereket versin, gözüm yanımda yürüyen adamların tüfeklerine takıldı da vazgeçtim. Öyle ya, yalnız politikacılar, şarkıcılar, sporcular ünlü değillerdi. Yanında jandarmayla, polisle yürüyen suçlularla da ilgilenirdi herkes.

Derken kasabanın alanına geldik. Tabii burası yabancı bir ülke olduğu için, bizim kasabalarımızın alanlarına benzemiyordu. Ortada küçük bir havuz vardı. Çevresinde de kıpkırmızı çiçekler. Alanın çevresine iki-üç katlı, beyaz duvarlı, balkonlu evler sıralanmıştı. Biz bu evlerden en büyüğüne girdik. Altın saatli sıksa, silahlı adamlar, bir de ben. Ötekiler dışarda kalıp yüksek sesle konuşmaya başladılar.

Tırabzanları oymalı, koyu renk tahta merdivenlerden yukarı çıktık. Genişçe bir sahanlığa geldik. Orada bekçi gibi giyinmiş bir adam karşıladı bizi ve sağdaki ilk kapıyı açtı. Yalnız başıma içeri girdim. Arkamdan kapıyı kapadılar, sonra da kilitlediler. Güneş batmak üzereydi. Loş ışıktaki çevreme göz gezdirdim. Odada, dört köşesinde burgulu sütunlar yükselen tahta bir karyola, sallanır bir koltuk, iskemle, masa, bir de dolap bulunuyordu. Pencerede mor yapraklı perdeler asılıydı. Soldaki dar kapıyı yokladım; küçük bir banyoya açılıyordu. O zaman rahatladım. Burası tutukevi falan değildi. Düpedüz bir oteldi işte.

Yatağın üzerine oturdum. Oturmamla birlikte yatak altımda yaylanıverdi. Bu, çok hoşuma gitmişti. Keyifle zıpladım durdum. Sonra aklıma geldi: Pencereden ağaçlar, orman, dere görünüyor muydu acaba? Perdeleri çektim, baktım: Gerçekten her şey tam da küçük evimizde olduğu gibiydi. Ağaçlar, ağaçların arkasında küçük bir dere, derenin üzerinde de tahtadan bir köprü. “Yarın bahçeyi dolaşırım,” diye düşündüm. “Sonra köprüünün üzerinden geçerim.” Derenin sesini duyarak uyumak için pencereyi açık bıraktım.

Sabah sabah gözlerime dolan güneşle uyandım. Ayrıca odada yalnız değildim. Sarı saçlı bir kız bana kahvaltı hazırlı-

yordu. Yataktan kalktığımı görünce gülümsedi. Pembe yanaklı, pırıl pırıl parlayan bir kızdı bu. Yeşilli, pembeli, mavili eteği, pembe yeleği, beyaz gömleği, çorapları, kolları, saçları, yanakları, kısacası her şeyi parlıyordu. Tıpkı porselenden yapılmış bir bebek gibi. Durmadan da gülümsüyordu. Üstelik akıllı bir kız olmalıydı. Ötekiler gibi dillerini anlamadığımı bile bile konuşmaya yeltenmiyordu benimle. Yalnızca gülüyordu. Gülerek sofrayı gösterdi. Sonra giysilerimi alarak dışarı çıktı. Hâlâ gülümsediğine göre giysilerime kötü bir şey yapmayacaktı kuşkusuz. Sözgelimi getirdiği kahvaltıya karşılık onları çalmayacaktı.

Karnım çok acıkmıştı. Sütü kahveyi, balı, kaymağı, tulum peynirini silip süpürdüm. Annem, kaymak yediğimi görse ne kadar şaşırırdı, diye düşündüm. Kaymaktan hiç hoşlanmam da...

O sırada porselen abla giysilerimle içeri girdi. Onları fırçalamış, ütölemiş, pabuçlarımı da boyamıştı. Onunla konuşmadan edemedim:

— Sağ ol, porselen abla, dedim.

O da:

— Porselen, diye tekrarladı. Sonra eliyle ağzını kapatıp gülerek dışarı kaçtı. Demek ki “porselen” sözcüğünü buralılar da kullanıyorlardı.

Porselen abla gider gitmez içeri dünkü sıska ile silahlı adamlar girdiler. Sıska hâlâ öfkeliydi. Hâlâ konuşuyordu. Sert bir el işareti yapınca peşine düştüm. Merdivenlerden inip alana vardık. Kasaba halkı alanın çevresine sıralanmıştı. Alanı boydan boya geçip karşıdaki yapıya girdik. Burası sinema ya da tiyatro salonunu andırıyordu. Halk, okul sıralarına benzeyen yerlere kadınları erkekleri dolmuştu. Aralarında çocuklar bile vardı. Sahnenin yeşil kadife perdeleri kapatılmış, üzerine arslan resimleri, yıldızlar ve kartallarla süslü bir bayrak asılmıştı. Perdenin önündeki kürsüye iri yarı, göbekli, pos bıyıklı bir adam geçti oturdu. Beni de en

öndeki sıranın orta ucuna oturtttular. Yanımdaki delikanlı eğilip eğilip yüzüme bakıyordu. Sıska adam da tam karşımda kürsünün önünde duruyordu.

Kürsüdeki adam, yumruğunu masaya indirip gürültü edenleri susturunca, sıska, bir-iki öksürüp boğazını temizledi ve konuşmaya başladı. Ondan sonra da susmak bilmedi. Öyle ki, yutkunmaya zaman bulamadığından, ağzının iki yanında biriken tükürükler kabarıp taşmaya başladılar. Salondakilerin başları önlerine düşüyor, iki silahlı adamın dürtüklemeleriyle uyanabiliyorlardı ancak. Bu yüzden o silahlı iki adam salonda oradan oraya koşup duruyorlardı. Sonunda sıskanın bile uykusu geldi. Gözlerini var gücüyle belirtmeye çalışıyordu ama ne fayda. Artık ayakta iki yana sallana sallana konuşmaya başlamıştı. Benim de canım çok sıkılmıştı. Patlayacaktım nerdeyse. Dünden beri herkes konuşuyor, susuyordum. Sonunda konuşmaya, hem de komik bir öykü anlatmaya karar verdim.

Aslında komik öykü anlatmayı hiç beceremem. Daha öykünün yarısına bile gelmeden başlarım gülmeye. Ben karnımı tuta tuta yerlerde yuvarlanırken, karşımdakiler garip garip yüzüme bakarlar. Kısacası rezil olurum. Ama burada daha öyküyü bitirmeden gülmeye başladığımı kimseler anlamayacaktı nasıl olsa. Bu fırsat da bir daha elime geçmezdi.

Ben söze başlayınca bizim sıska susmasın mı? O uykulu gözlerini alabildiğine açıp yüzüme dikti. Ben de öykümü hiç gülmeden sonuna dek anlatmayayım mı? İşte o zaman çok garip bir şey oldu. Sıska iki büklüm olup, katıla katıla gülmeye başladı. Güldü, güldü... Sonunda da pattadak yere düştü. Kolları iki yana açık, bir bacağı havada katıldı kaldı.

O düşer düşmez bir uğultudur koptu. Halk bana doğru koşuyordu. Kimi sırtımı okşadı, kimi omzumu yumruklandı, kadınlar şapır şupur yanaklarımdan öptüler. Daha sonra omuzlarına alıp dışarı çıkardılar. Artık ne kadar öpüldüm, ne kadar yumruklandım bilmiyorum. Sonunda onlar da yorul-

dular ben de. Ve birer birer çekilip gittiler. Kasabanın alanında tek başıma kaldım.

Birden aklıma dün kaldığım odadan gördüğüm bahçe, dere, derenin üzerindeki köprü geldi. Oraya gitmeyi ne kadar istiyordum. Ama çevremde kimse kalmamıştı. Üstelik derdimi onlara anlatabilecek miydim bakalım? Üstelik bu ülkede belki de bahçede dolaşmak da suç sayılabilirdi pekalâ. Çaresiz kasabadan çıkmaya ve bisikletimi bulmaya karar verdim.

Köyden çıkarken porselen ablamı görmeyeyim mi? Sahi, o ne alandaki, ne de salondaki insanların arasındaydı. Bana onca gösteriyi yapanların arasında da yoktu. Demek ki beni yalnız görmek istemişti. O güzelim gülüşüyle bana yaklaştı. Elime bir paket verdi. Sonra arkasını dönüp gitti.

Armut ağacının altına varana değin paketi açmadım. Orada armut ağacının altında açtığımda bir de ne göreyim? Küçük porselen bir bebek. Tıpkı porselen ablaya benzeyen bir bebek. Aynı sarı saçlar, aynı gülüş, aynı giysiler... Çok ama çok sevindiğimi söylemeye gerek var mı?

Yolculuğumun istediğim gibi geçmediğinden kimseye söz etmedim. Kimseye ait olmayan armutları aldım diye tutuklanmış, sonra da bir adamın ölümüne sebep olmuştum. Gerçi adamın ölümüne herkes sevinmişti ya, olsun. Hoş, belki de adam ölmemişti de, yalnızca bayılmıştı. Gülmekten kimse-nin öldüğü görülmemiştir benim bildiğim. Gene de bunları kimselere anlatamazdım.

Porselen ablayı da anlatamazdım kimselere. Bu yüzden onun bana armağan ettiği bebeği elimden geldiğince sakladım. Ama sık sık ona bakmaktan kendimi alamıyordum. Çünkü onun gülüşü kimsede yoktu. Kimse onun gibi gülümsemi-yordu bana. Annem, çok işi olduğundan çok yoruluyordu. Bazan gülmeyi unutuyordu. Ablam, “dersim var, git başımdan” diyordu. Ninem namaz kılıyor, Tanrı’yı düşünüyordu. Babamı zaten az görüyordum. O da ikide bir, “ben önemsiz bir

memurum,” diyordu. Porselen abla yorgun değildi. “Git başımdan,” demiyordu. Önemsiz biri olduğunu da sanmıyordu.

Ama bir gün ablam porselen bebekle yakaladı beni.

— Bu ne, diye sordu. Cevap ver.

Cevap vermedim.

— Çaldın öyleyse, dedi.

Sonra babamın annemin karşısına sürükledi beni.

— Bu çocukla ilgilenmiyorsunuz, dedi. Bakın, bir biblo çalmış işte.

— O biblo değil, diye bağırdım. Hem çalmadım ben. Bir armağan o.

Babam,

— Bak, armağan diyor, dedi.

— Laf işte, armağanmış. Peki sorun, kim armağan etmiş öyleyse!

— Gerek yok, dedi babam, madem armağan diyor, armağandır. İlerde canı ister de bir şeyler anlatmak isterse anlatır. Şimdi bırakın.

Gene gidip babamın elini tutmak istedim. Çok istedim bunu. Ama yapamadım. Gidip konuk odasının karanlığına, sessizliğine sığındım.

BARAN, SELÇUK (Ankara, 7 Mart 1933 - Ankara, 4 Kasım 1999) Öykücü, romancı.

Halide Hanım ile çiftçi Talât Veziroğlu'nun kızı. Opera ve şan sanatçısı Ayhan Baran'la evliydi. Ankara Kız Lisesi'ni ve AÜ Hukuk Fakültesi'ni üstün derecelerle bitirdi. Aynı fakültenin Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü'nde kurs müdürlüğü yaptı (1958-68). 1995'ten sonra bu enstitünün yayın müdürüydü. 1987-93 yıllarında TRT İstanbul Radyosu'nda radyo oyunları yazdı; "Türkân Hanım" adlı oyunu Devlet Tiyatrosu'nda sahnelendi. İki çocuk annesiydi. Ankara'da toprağa verildi.

İlk öyküsü ("Çocuğun Biri") 1968'de *Yeditepe*'de çıktı. Öykülerini *Türk Dili, Oluşum* ve *Argos* dergilerinde yayımladı. Yalnızlık ve umutsuzluk dolu öykülerinde düşsel, şiirli bir hava yaratmakta başarı gösterdiği kabul edildi. Behçet Necatigil onun için "Keskin, belirgin çizgilerden kaçınarak, dikkat isteyen, belirsiz yaşantı parçalarını birleştiriyor; çağrışım ve yorumlara açılma gücü için okuyucudan katkılar bekleyen bir 'iç hayat' görünümüleri çiziyor" derken, Vedat Günyol "belli bir gerçeğin, içinde yaşadığı toplum gerçeğinin, birbirini tamamlayan sürgit yansımalarını, yankılarını dile getiriyor, bir Çehov havası, tadı, çeşnisi ve sıcaklığıyla" değerlendirmesini yaptı.

Bozkır Çiçeği romanı için Selim İleri "o her zamanki dingin, ağırbaşlı, neredeyse yası diyebileceğim anlatımıyla bizi bozkırdan başkente –bir başka bozkır elbet–, başkentten de yaşadığımız hayata, günlerimize götürüyor" değerlendirmesini yaparken, Hulki Aktunç da "Selçuk Baran günlük hayatın ağır aksak ritmini yazıyla yeniden üretmek gibi güç (ve nankör) bir işi büyük bir ustalıklı çözömlüyor" dedi.

Ödöl: *Haziran* ile 1973 TDK Öykü Ödölü; *Bir Solgun Adam* ile 1974 Milliyet Yayınları Roman Yarışması (mansiyon); *Anaların Hakkı* ile 1978 Sait Faik Hikâye Armağanı (A. Özyalçiner'le paylaştı); *Bozkır Çiçekleri* ile 1978 Milliyet Yayınları Roman Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Öykü: *Haziran*, İst.: kendi yayını, 1972; *Anaların Hakkı*, İst.: Okar, 1977; *Kış Yolculuğu*, Ank.: Tan, 1984; *Tortu*, İst.: Kaynak, 1984; *Yelkovan Yokuşu*, İst.: Remzi, 1989; *Arjantin Tangoları*, İst.: YKY, 1992; *Porselen Bebek*, İst.: YKY, 1996; *Ceviz Ağacına Kar Yağdı* (Bütün Öyküleri), İst.: YKY, 2008.

Roman: *Bir Solgun Adam*, İst.: Milliyet, 1975; *Bozkır Çiçekleri*, İst.: Özgür, 1987; *Güz Gelmeden*, İst.: YKY, 2000.

Çeviri: *Çarli'nin Büyük Cam Asansörü* (R. Dahl), İst., 1991.

Kaynaklar: BF (3 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 71; Kurdakul, *Sözlük*, 113; Karaalioğlu, 91; Necatigil, *Eserler*, 30, 72, 183; D. Hızlan, "Anaların

Hakkı", *Cumhuriyet*, 12 Ocak 1978; "Öykünün Hakkı Öyküye", *Oluşum*, Şubat 1978; V. Günyol, "Selçuk Baran'ın Öyküleri", *Milliyet Sanat*, 1 Temmuz 1989; H. Aktunç, "Çıt Çıkarmayan Bir Ağlayış Gibi...", *Güneş*, 25 Mayıs 1987; S. İleri, *Seni Çok Özledim*, İst., 1986; F. Andaç, "Bir Akşamüstü Polonezköy'de; Arjantin Tangoları", *Gösteri*, Kasım 1993.

Öykülerin Yer Aldığı Kitaplar*

Haziran (1. Basım: Kendi yayını, 1972; 2. Basım: Cem Yayınevi, 1974)
Kent Kırğını • Haziran

Anaların Hakkı (1. Basım: Okar Yayınevi, 1977)
Bahçede • Sarmaşıklar

Tortu (1. Basım: Kaynak Yayınları, 1984)
Tortu

Yelkovan Yokuşu (1. Basım: Remzi Kitabevi, 1989)
Öğle saatleri • Rose Bonbon

Arjantin Tangoları (1. Basım: Yapı Kredi Yayınları, 1992)
Krizantemler • Ağ • Firavun Mezarı

Porselen Bebek (1. Basım: Yapı Kredi Yayınları, 1996)
Porselen Bebek

* Yazarın öykülerinin toplu basımı: *Ceviz Ağacına Kar Yağdı - Bütün Öyküleri*, 1. baskı, YKY, 2008.

YAPI KREDİ YAYINLARI / DOĞAN KARDEŞ

SEÇME ŞİİRLER - SEÇME ÖYKÜLER - SEÇME PARÇALAR

Gülten Akın

Deli Kızın Türküsü - Seçme Şiirler

Sait Faik Abasıyanık

Bir Sonbahar Akşamı - Seçme Öyküler

Sabahattin Kudret Aksal

Saatler - Seçme Öyküler

Ne Tuhaf - Seçme Şiirler

Sabahattin Ali

Kamyon - Seçme Öyküler

Özdemir Asaf

Dokuza Kadar On - Seçme Şiirler

Nurullah Ataç

Gene Yalnızlık - Seçme Denemeler

Ece Ayhan

Şiirimiz Mor Külhanidir Abiler - Seçme Şiirler

Selçuk Baran

Öğle Saatleri-Seçme Öyküler

Vüs'at O. Bener

Havva-Seçme Öyküler

İlhan Berk

Bir Yeryüzü Tanığı-Seçme Şiirler

Edip Cansever

Gelmiş Bulundum - Seçme Şiirler

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Dağ Uykusu-Seçme Şiirler

Metin Eloğlu

Nedircik Yavrusu - Seçme Şiirler

Memet Fuat

Güzelin Yararlısı - Seçme Denemeler

YAPI KREDİ YAYINLARI / DOĞAN KARDEŞ

Füruzan

Yaz Geldi- Seçme Öyküler

Tarık Dursun K.

Sevmek Diye Bir Şey – Seçme Öyküler

Yaşar Kemal

Yolda - Seçme Öyküler

Neredesin Arkadaşım - Seçme Röportajlar

Sevmek, Sevinmek, İyi Şeyler Üstüne - Seçme Yazılar

Nâzım Hikmet

Henüz Vakit Varken Gülüm

Nezihe Meriç

Zor Yokuşu - Seçme Öyküler

Behçet Necatigil

Eski Sokak - Seçme Şiirler

Orhan Pamuk

Ben Bir Ağacım - Seçme Parçalar

Oktay Rifat

Bir Aşka Vuran Güneş - Seçme Şiirler

Ömer Seyfettin

Türkçe Reçete - Seçme Öyküler

Cemal Süreya

Üstü Kalsın - Seçme Şiirler (haz. Doğan Hızlan)

Turgut Uyar

Göge Bakma Durağı - Seçme Şiirler

Tomris Uyar

Metal Yorgunluğu - Seçme Öyküler

Nermi Uygur

Denemeci - Seçme Denemeler

Orhan Veli

Sakın Şaşıрма - Seçme Şiirler